

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Murat DEMİRLİ**

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Restorasyon

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Deniz MAZLUM

EKİM 2010

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Murat DEMİRLİ
502061210**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 13 Eylül 2010

Tezin Savunulduğu Tarih : 14 Ekim 2010

**Tez Danışmanı : Doç. Dr. Deniz MAZLUM (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Zeynep AHUNBAY (İTÜ)
Prof. Dr. Cengiz CAN (YTÜ)**

EKİM 2010

Aileme,

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında sunduğu katkı, gösterdiği sabır ve destekten ötürü tez danışmanım Doç. Dr. Deniz Mazlum’a, jüri üyeleri Prof. Dr. Zeynep Ahunbay ve Prof. Dr. Cengiz Can’a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın çeşitli safhalarında sundukları destek ve yardımlarından ötürü Doç.Dr. Eva Şarlak ve Araştırma Görevlisi Umut Almaç’a teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince hep yanımda olup, her an desteklerini hissettiren çok sevgili aileme, yardım ve desteklerinden ötürü çalışma ve okul arkadaşlarım Leda Serda Torus, Tuğba Barlık Vardı, Duygu Göçmen, Ertunç Denktaş ve Zehra Sulu’ya çok teşekkür ederim.

Eylül 2010

Murat Demirli
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Yöntemi.....	2
2. KIRKLARELİ VE ASTİKİ SKOLİ'NİN BULUNDUĞU ÇEVRE	5
2.1 Coğrafi Konum.....	5
2.2 Tarihsel ve Sosyal Yapı.....	5
3. OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE'DE RUM OKULLARI	11
3.1 Rum Okullarının Kuruluş, İşleyiş ve Yasal Durumları	11
3.2 Rum Okullarının Mimari Karakteri.....	13
3.3 Kırklareli'deki diğer Rum Okulları.....	13
4. KIRKLARELİ RUM OKULU- ASTİKİ SKOLİ (ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)	15
4.1 Tarihçe.....	15
4.2 Vaziyet Planı	16
4.3 Genel Tanım	17
4.4 Plan Özellikleri.....	17
4.4.1 Zemin kat planı	17
4.4.2 Birinci kat planı.....	25
4.4.3 İkinci kat planı	28
4.5 Cephe Özellikleri.....	31
4.5.1 Kuzeybatı cephesi (ön cephe)	31
4.5.2 Güneybatı cephesi (yan cephe)	32
4.5.3 Güneydoğu cephesi (crka cephe)	33
4.5.4 Kuzeydoğu cephesi (yan cephe)	35
4.6 . Strüktür ve Malzeme Özellikleri	36
4.6.1 Temel	36
4.6.2 Duvar.....	36
4.6.3 Döşeme.....	37
4.6.4 Örtü	37
4.7 Yapı Elemanları.....	37
4.8 Yapıdaki Bozulmalar.....	38
4.8.1 Kötü kullanım-onarıma bağlı bozulmalar	38
4.8.2 Strüktürel bozulmalar.....	39
4.8.3 Malzeme bozulmaları.....	39
5. RESTİTÜSYON	41
5.1 Yapıdaki Restitüsyon Sorunları.....	42

5.2 Tipoloji Çalışmaları.....	46
5.3 Restitüsyon Önerisi	49
5.3.1 Plan restitüsyonu	49
5.3.2 Cephe restitüsyonu	52
6. RESTORASYON	55
6.1 Yapının Yeni İşlevine İlişkin Öneriler	55
6.2 Yapının Onarımına İlişkin Öneriler.....	57
6.2.1 Niteliksiz eklerin kaldırılması ve temizlik	57
6.2.2 Sağlamaştırma	58
6.2.3 Bütünleme ve yenileme.....	58
7. SONUÇ	61
KAYNAKLAR.....	63
EKLER.....	65
EK A: Haritalar	65
EK B: Bölgenin Eski Fotoğrafları.....	69
EK C: Kırklareli Rum Okulu ve benzer yapılarla ilgili fotoğraflar	75
EK D: Restitüsyona Işık Tutan Diğer Fotoğraflar	107
EK E: Çizimler	115
ÖZGEÇMİŞ	171

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil A.1: Kırklareli'nin Marmara Bölgesi'ndeki konumunu gösteren harita	66
Şekil A.2: Kırklareli ilçelerini gösteren harita.....	66
Şekil A.3: Kırklareli'nin Ayastfeanos Antlaşması sonrası durumunu gösteren harita	67
Şekil A.4: Yapının Yayla Meydanı'ndaki konumunu gösteren harita	67
Şekil A.5: Yayla Meydanı'nın Mübadele öncesi durumunu gösteren kroki.....	68
Şekil B.1: Kırklareli kent merkezini gösteren eski bir fotoğraf.....	70
Şekil B.2: Bölgede yaşayan Rumların Yayla Meydanı'ndaki Paskalya Bayramı kutlamalarını gösteren 1912 tarihli fotoğraf.....	70
Şekil B.3: Kırklareli kent merkezindeki Yahudi Mahallesi'ni gösteren 1912 tarihli eski bir fotoğraf	71
Şekil B.6: Yayla Meydanı'ndan Rum Okulu binasının ve yanındaki birkaç yapının durumunu gösteren tarihi belirsiz fotoğraf	73
Şekil B.7: Kırklareli'deki nüfus dağılımını gösteren grafikler.....	73
Şekil B.8: Yayla Meydanı'ndan bir sivil mimari örneği	74
Şekil B.9: Kırklareli Hızırbey Külliyesi	74
Şekil C.1: Edirne Rum Okulu'nu gösteren tarihi belirsiz eski bir fotoğraf.....	76
Şekil C.2: Celaliye Rum Okulu'nun giriş cephesini gösterir 2008 tarihli fotoğraf... 76	
Şekil C.3: Karaköy Rum Ana ve İlköğretim Okulu'nun cephesini gösterir fotoğraf 77	
Şekil C.4: Fener Maraşlı Rum İlköğretim Okulu cephesini gösterir fotoğraf.....	77
Şekil C.5: Kadıköy Rum Okulu Girişi	77
Şekil C.6: 1905 tarihli Kırklareli Rum Okulu'nun açılış törenindeki halini gösterir eski bir fotoğraf	78
Şekil C.7: Kırklareli Rum Okulu'nun mübadele öncesi halini gösterir fotoğraf	78
Şekil C.8: Kırklareli Rum Okulu'nun mübadele öncesinde, Rum okulu olarak kullanıldığı dönemde çekilmiş, 1920-1923 arasına tarihlenen eski bir fotoğraf	79
Şekil C.9: Yapının Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu adıyla hizmet verdiği dönemden 90'ların sonuna doğru çekilmiş bir fotoğraf	79
Şekil C.10: Yapının komşu parseldeki yapıyla ilişkisini gösteren fotoğraf.....	80
Şekil C.11: Yapının arka bahçe duvarı ve parsel sınırını gösteren fotoğraf.....	80
Şekil C.12: Parselin güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf.....	81
Şekil C.13: Parselin güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf.....	81
Şekil C.14: Parselin arka bahçesi ve güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf	82
Şekil C.15: Parselin yan cephe yönündeki sınırı ve komşu yapıları gösterir fotoğraf	82
Şekil C.16: Yapının kuzeydoğu cephesini ve bu yöndeki beton platformu gösterir fotoğraf	83

Şekil C.17: Yapının arka cephesini, bu cephedeki merdiveni ve önündeki heykel büstünü gösterir fotoğraf.....	83
Şekil C.18: Yapının genel silüeti, ön bahçe duvarı ve komşu yapı	84
Şekil C.19: Yapının güneybatı cephesinin bütünü gösterir fotoğraf	84
Şekil C.20: Zemin katın kemerli girişi ZK01 mekanının ön cepheden görünümü....	85
Şekil C.21: Zemin kattan, merkezi iç sofa ve merdiven kovalarına bakış	85
Şekil C.22: Zemin katta ZK02 merkezi mekanından giriş yönüne bakış.....	86
Şekil C.23: ZK02 mekanından merdiven kovaları yönüne bakış.....	87
Şekil C.24: Beşiktaş Rum Okulu Kitabesi.....	88
Şekil C.25: Güneybatı ve arka cephelerin kesişimi	88
Şekil C.26: Zemin Kat girişi, ZK01 mekanı	89
Şekil C.27: Zemin Kat Giriş Koridoru ve Giriş Kapısına Bakış	89
Şekil C.28: ZK01 Mekanındaki Niş	90
Şekil C.29: ZK02 Merkezi Mekanına Bakış	90
Şekil C.30: ZK03 Mekanı.....	91
Şekil C.31: ZK03 Mekanı.....	91
Şekil C.32: ZK04 Mekanı.....	92
Şekil C.33: ZK05 Mekanı- Merdiven Kovaları	92
Şekil C.34: ZK06 Tuvalet Mekanı	93
Şekil C.35: ZK07 Tuvalet Mekanı	93
Şekil C.36: ZK08 Tuvalet Mekanı	94
Şekil C.37: ZK08' Tuvalet Mekanı	94
Şekil C.38: ZK09 Hol Mekanı.....	95
Şekil C.39: ZK10 Mekanı.....	96
Şekil C.40: ZK11 Mekanı.....	96
Şekil C.41: ZK12 Mekanı.....	97
Şekil C.42: ZK13 Mekanı.....	98
Şekil C.43: ZK14 Mekanı.....	98
Şekil C.44: 1K01 Mekanı- Giriş Revakı	99
Şekil C.45: 1K02 Mekanı- Koridor'dan Merkezi Mekana Bakış.....	99
Şekil C.46: 1K04 Mekanı	100
Şekil C.47: 1K09 Mekanı	101
Şekil C.48: 1K09 Mekanı	101
Şekil C.49: Giriş Revakı.....	102
Şekil C.50: Kuzeybatı (Giriş) Cephesi	102
Şekil C.51: Giriş cephesindeki furuş dizisi ve bezemeler	103
Şekil C.52: Giriş Cephesi- Kalkan Duvarı	103
Şekil C.53: Ön Bahçe Duvarı- Bahçe Giriş Kapısı	104
Şekil C.54: Güneybatı Cephesi (Yan Cephe)	104
Şekil C.55: Güneybatı Cephesi- Moloz Dolgu Görünümü.....	105
Şekil C.56: Güneydoğu Cephesi (Arka Cephe).....	105
Şekil C.57: Arka Cephe ve Parsel Duvarı Görünümü	106
Şekil C.58: Kuzeydoğu Cephesi (Yan Cephe)	106
Şekil D.1: Yapının ikinci katındaki, bağdadi furuş dizisi ve eğrisel tavan.....	108
Şekil D.2: Yapının güneydoğu cephesi.....	108
Şekil D.3: Yapının ikinci ön ve güneydoğu cepheleri	109
Şekil D.4: Yapının ahşap merdiven sistemi.....	109
Şekil D.5: Yapının ikinci katındaki, bölücü duvarlar ve metal gergiler	110
Şekil D.6: Yapının özgün zemin kat kapısı	110
Şekil D.7: Yapının özgün zemin kat kapısı	111

Şekil D.8: Zemin kat genel görünüm.....	111
Şekil D.9: İkinci kat tavan görünümü.....	112
Şekil D.10: İkinci kat merdiven kovanı ve ahşap bölücüye bakış	112
Şekil D.11: Bağdadi fûruş dizisi ve muhdes ahşap elemanlara bakış	113
Şekil D.12: İkinci kat genel görünüm.....	113
Şekil E.1: Vaziyet Planı.....	116
Şekil E.2: Vaziyet Planı.....	117
Şekil E.3: Zemin Kat Planı.....	118
Şekil E.4: Birinci Kat Planı	119
Şekil E.5: İkinci Kat Planı	120
Şekil E.6: Siluet.....	121
Şekil E.7: Ön Cephe	122
Şekil E.8: Güneybatı ve Kuzeydoğu Cepheleri.....	123
Şekil E.9: Güneydoğu Cephesi ve CKesiti.....	124
Şekil E.10: A Kesiti	125
Şekil E.11: A' Kesiti	126
Şekil E.12: B ve B' Kesitleri.....	127
Şekil E.13: Sistem Kesiti.....	128
Şekil E.14: Detaylar.....	129
Şekil E.15: Hasar Analizi-Zemin Kat Planı	130
Şekil E.16: Hasar Analizi-Birinci Kat Planı.....	131
Şekil E.17: Hasar Analizi-İkinci Kat Planı.....	132
Şekil E.18: Hasar Analizi-Giriş Cephesi	133
Şekil E.19: Hasar Analizi-Yan Cepheler	134
Şekil E.20: Hasar Analizi-Yan Cepheler.....	135
Şekil E.21: Malzeme Analizi-Çatı Planı	136
Şekil E.22: Malzeme Analizi-Zemin Kat Planı	137
Şekil E.23: Malzeme Analizi-Birinci Kat Planı	138
Şekil E.24: Malzeme Analizi-İkinci Kat Planı	139
Şekil E.25: Malzeme Analizi-Ön Cephe	140
Şekil E.26: Malzeme Analizi-Yan ve Arka Cepheler	141
Şekil E.27: Malzeme Analizi-Yan Cephe ve C Kesiti	142
Şekil E.28: Vaziyet Planı-Restitüsyon	143
Şekil E.29: Çatı Planı-Restitüsyon	144
Şekil E.30: Zemin Kat Planı-Restitüsyon.....	145
Şekil E.31: Birinci Kat Planı-Restitüsyon	146
Şekil E.32: İkinci Kat Planı-Restitüsyon.....	147
Şekil E.33: Ön Cephe-Restitüsyon	148
Şekil E.34: Ön Cephe ve C Kesiti-Restitüsyon	149
Şekil E.35: Güneybatı Cephesi-Restitüsyon	150
Şekil E.36: Kuzeydoğu ve Güneydoğu Cepheleri-Restitüsyon.....	151
Şekil E.37: A Kesiti-Restitüsyon.....	152
Şekil E.38: B ve B' Kesitleri-Restitüsyon	153
Şekil E.39: Detaylar-Restitüsyon	154
Şekil E.40: Vaziyet Planı-Restorasyon	155
Şekil E.41: Vaziyet Planı-Restorasyon	156
Şekil E.42: Çatı Planı-Restorasyon	157
Şekil E.43: Çatı Konstrüksiyon Planı-Restorasyon.....	158
Şekil E.44: Zemin Kat Planı-Restorasyon.....	159
Şekil E.45: Birinci Kat Planı-Restorasyon	160

Şekil E.46:İkinci Kat Planı-Restorasyon	161
Şekil E.47:Ön Cephe-Restorasyon	162
Şekil E.48:Ön Cephe ve C Kesiti-Restorasyon	163
Şekil E.49:Güneybatı Cephesi-Restorasyon.....	164
Şekil E.50:Kuzeydoğu ve Güneydoğu Cepheleri-Restorasyon	165
Şekil E.51:A Kesiti-Restorasyon	166
Şekil E.52 : B ve B' Kesitleri-Restorasyon.....	167
Şekil E.53:Sistem Kesiti-Restorasyon	168
Şekil E.54:Sistem Kesiti-Restorasyon	169
Şekil E.55:Detaylar-Restorasyon.....	170

KIRKLARELİ RUM OKULU (ASTİKİ SKOLİ) RESTORASYON PROJESİ

ÖZET

Bu çalışmada, Kırklareli Merkez İlçesi'ne bağlı, Yayla Mahallesi'nde yer alan Rum okulu binası konu alınmıştır. Çalışmanın temel hedefleri, yapının mevcut durumunun belgelenmesi ve yapıdaki bozulmaların saptanması, tarihsel gelişim sürecinin araştırılması ile özgün halinin tespiti ve yapının korunması için gerekli müdahalelerin belirlenmesidir.

1905 yılında inşa edilmiş olan yapı, Osmanlı'nın 19. yy'daki, azınlıklar açısından göreceli özgürlük ortamında, başkent İstanbul'a oldukça yakın bir eyalet olan o günkü adıyla Kırkkilise, bugün bilinen adıyla Kırklareli'de yer almaktadır. Kentin o dönemde de bugünkü gibi en önemli toplanma alanlarından biri olan Yayla Meydanı'nda inşa edilmiş olan yapı, bugün de bulunduğu çevrenin silüetindeki en belirgin mimari unsurdur. Yapı, 14 Aralık 2005 tarihinde geçirdiği, kalorifer dairesinden başlayıp diğer katlara yayılan yangınla çatı ve döşeme gibi ahşap elemanlarını kaybetmiş, kullanılamaz hale gelmiştir.

1923 tarihli nüfus mübadelesi sonrası, Rumların bölgeyi terk etmelerinin ardından 1933 yılına dek Ziya Gökalp İlkokulu adıyla hizmet vermiş olan yapı, sonraki tarihlerde farklı adlarla anılsa da hep eğitim yapısı olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde harabe karakterinde olan yapı, özgün işlevini sürdürdüğeldiği için, yapısal özelliklerini özellikle anıtsal giriş cephesinde büyük oranda koruyabilmiştir.

İnşa edildiği dönemdeki diğer Rum okullarıyla benzer bir tasarım anlayışıyla inşa edilmiş yapı, anıtsal giriş cephesindeki antik öğeleriyle, Neo-Klasik üslubun izlerini taşımaktadır.

Tezin ilk bölümünde, çalışmanın amacı ve kullanılan yöntemler açıklanmıştır. İkinci bölümde yapının bulunduğu Kırklareli ile Yayla Meydanı'nın coğrafi konumu ve tarihi, sosyal gelişimi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde Rum okulları incelenmiştir. Bu bölümde, Rum okullarının yasal durumları, işleyişleri ve genel mimari karakterleri irdelenmiş ve yapının inşa edildiği zaman diliminde nasıl bir yasal-sosyal altyapı üzerinde, nasıl bir mimari dille inşa edildiği araştırılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde yapının tarihçesi ele alınmış, yapının genel bir tanımı yapıldıktan sonra tüm mekanları, cepheleri, yapı elemanları, mimari öğeleri ve yapıdaki bozulmalar ele alınmıştır. Beşinci bölümde restitüsyon süreci anlatılmıştır. Bu aşamada, yapının, ilk tasarımına ait veriler yorumlanmış, eski fotoğrafları ve çağdaşı benzer yapılarla karşılaştırılarak, restitüsyon için gerekli veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Son bölümde ise restorasyon önerisi ele alınmıştır. Yapının özgün işlevine yakın yeni bir işlevle hayatını sürdürmesi öngörülmüş, bu karara uygun yeni kurgunun gerçekleştirilmesi için uygun müdahale yöntemleri saptanmıştır.

RESTORATION PROJECT OF KIRKLARELİ GREEK SCHOOL

SUMMARY

In this thesis, Greek school located at Yayla neighborhood of Kırklareli is studied. The current situation of the building is documented and the most suitable interventions and methods for the conservation of the building are proposed.

After the ex-change of Greek and Turkish population in 1923, the building was used as Ziya Gökalp primary school. And subsequently it has always kept its original function with different names until 14.12.2005, when the building suffered from a fire and lost its roof, wooden floors and nearly all architectural elements like wooden doors and windows and got unusable.

Although it is almost ruined and has been over-intervented, since it has always been used as a school building, its plan scheme is preserved.

With the same design principals of other Greek schools of the 19th and early 20th centuries, it is a neo-classical building displaying antique architectural fragments on its main façade.

In the first chapter of the thesis, the aim and the methods of the study have been described. In the second chapter, geographical location and also historical, social development of Kırklareli and Yayla district and Yayla square has been exposed. In the third chapter, Greek schools in the Ottoman Empire have been investigated in the terms of legal, administrative and general architectural features. In the fourth chapter, history of the building is examined and all the spaces, elevations, architectural and structural elements, deteriorations of the building are described. The study on the reconstitution of the building is discussed at the fifth section. At this point of the study, all the data presented by the building has been interpreted, compared with contemporary Greek school buildings and old pictures. The data provided by old pictures of the building were used for the preparation of the reconstitution project. And finally the restoration process is studied at the sixth chapter. Since no functional change is considered for the building, proper methods for the intervention are proposed.

As a result of all the research process, measurements and architectural surveys, reconstitution and restoration projects were prepared. In the final part of the study all the results are evaluated.

1. GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nda, tüm azınlıkların, özelde de Rum azınlığının, cemaat ve eğitim işlerinde belli bir özerkliğe sahip olduğu bilinmektedir (Gerasimos 1997, s.237). Bu durumla birlikte, 19. yy'da başlayan ve azınlık haklarının iyileştirilmesini amaçlayan yasal düzenlemelerle, ülkenin her yanında birçok Rum ve diğer azınlıklara ait okullar inşa edilmiş, öncesinde var olan okulların durumları iyileştirilmiştir. Tez konusu olarak seçilen Kırklareli Merkez ilçesi, Yayla Meydanı'nda bulunan Rum Okulu binası, Astiki Skoli (Αστική Σχολή) de yine bu yüzyılda, 1905 yılında, Neo-Klasik üslupta inşa edilmiş bir eğitim yapısıdır.

Türkiye'deki Rum okulları incelendiğinde, bu yapıların benzer plan ve cephe düzenleriyle tasarlanmış oldukları görülebilir. 603 m² oturma alanına sahip Astiki Skoli, Rum okul mimarisinin karakteristik özelliklerini yansıtan anıtsal cephesiyle, bulunduğu Yayla Meydanı'nı sınırlayan ve tanımlayan önemli mimari unsurlardan biridir.

Zemin kat üzerine iki katlı olarak inşa edilen yapı, uzun yıllar Rum okulu olarak kullanıldıktan sonra, 1923 tarihli nüfus mübadelesi¹ sonrasında, Ziya Gökalp İlkokulu binası olarak hizmet vermiştir. 1928 yılında Kırklareli Ortaokulu, sonrasında da Kırklareli Lisesi binası olarak hizmet vermiştir. 1971 yılından 2005'e kadar Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu olarak kullanılan yapı, 14 Aralık 2005 tarihinde geçirdiği yangın sebebiyle günümüzde kullanılamaz durumdadır. Çatısı tamamıyla, döşemeleri de büyük oranda yok olan yapı, yangın geçirdiği tarihten itibaren, bugün yapının bulunduğu çevrede yaşayanlar tarafından vandalizme maruz kalmış; yangından kurtulmuş döşeme, merdiven, pencere ve kapı gibi elemanlar da yok edilmiştir.

¹ 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunan Hükümeti arasında İsviçre'nin Lozan kentinde imzalanan, Türkiye'deki Rum nüfusla, Yunanistan topraklarındaki Türk nüfusun değişimine dayanan antlaşmadır.

Kırklareli kent merkezi, tek yapı ölçeğinden kent ölçeğine, sahip olduğu mimari mirasın üstün ve özgün niteliğiyle, daha çok bilimsel araştırma ve çalışmanın konusu olmayı hak eden bir niteliktedir. Özellikle, Mübadele öncesi Rum nüfusun yoğun olarak yaşadığı Yayla Meydanı (Bayır ya da Evaera), bölgenin siyasi ve kültürel tarihine tanıklık etmiş bir alan olarak, objektif bir bakışla değerlendirilmelidir. Bu noktada, bu tezin konusu olan yapı (Astiki Skoli) ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kullanıcısı olmayan sayısız Rum okulu binası, bu topraklardaki kültürel sürekliliğin birer tanığı olarak ve tüm Anadolu kültürlerinin bıraktıkları izlerin bütünsel bir bakış açısıyla sahiplenilmesi gerektiği inancıyla ele alınmalıdır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Kırklareli Astiki Skoli Rum Okulu, inşa edildiği tarihten yangın geçirip harabe haline geldiği tarihe kadar; 100 yıl boyunca, özgün işlevini sürdürdüğü için, plan şemasını koruyabilmiştir. Bunun yanında, anıtsal karakteriyle dikkat çeken giriş cephesi ve özgün detayları korunarak günümüze dek gelebilmiştir.

Yapının tez konusu olarak seçilmesindeki temel sebep, özgün niteliklerinin korunmuş olmasının yanında, geçirdiği yangın ve bakımsızlık nedenleriyle harabe karakterinde olması ve acilen belgelenmesinin gerekliliğidir. Çalışmanın temel amacı, yapının özgün karakterinin ve temel mekansal kurgusunun korunarak geleceğe taşınması için gerekli müdahalelerin saptanması, yapının tarihinin detaylı restitüsyon çalışmalarıyla aydınlatılması olarak belirlenmiştir.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, Astiki Skoli'nin mevcut durumunun detaylı çizim (plan, kesit, görünüş rölöveleri) ve fotoğraflarla belgelenmesi, yapının ilk inşa edildiği dönemdeki durumunun araştırılması (restitüsyon) ve yeni önerilecek işlev doğrultusunda yapılacak müdahalelerin belirlenmesi ve açıklanmasını kapsayan restorasyon projesinin hazırlanmasını kapsamaktadır. Yapının ve bulunduğu çevrenin tarihini ortaya çıkaracak belge ve görsel malzemenin araştırılıp derlenmesi de çalışmanın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle, geniş bir kaynak taramasının

yanısıra, Fener Rum Patrikhanesi Kütüphanesi'nden ve Atina'daki Küçük Asya Araştırmaları Merkezi (KMΣ)² arşivlerinden de faydalanılmıştır.

Yapının mimari belgelenmesine plan, kesit ve görünüş düzlemlerinde yapılan detaylı ölçümlerle başlanmıştır. Bu amaçla, total station yardımıyla yapının plan düzleminde genel hatları çıkarılmış, planın büyük bir bölümü geleneksel yöntemlerle (üçgenleme metodu) ölçülmüştür. Yapının döşemeleri büyük oranda yok olduğu için, özellikle cephe ölçümünde total station ile çalışılmıştır. Yapının doğu cephesinde, komşu parseldeki yapının konumlanışı itibarıyla, total station kullanabilecek genişlikte bir alanın bulunmaması sebebiyle bu cephe, laserli nivo ile yatay bir hat oluşturularak, tüm yüksekliklerin bu yatay hatta mira yardımıyla bağlanması yöntemiyle ölçülebilmektedir.

Yapının özgün halinin ve zaman içerisinde geçirdiği değişikliklerin tespit edilebilmesi amacıyla, benzer örnekler incelenmiş, eski fotoğraf ve yazılı kaynaklar derlenerek, yapının mevcut durumda sunduğu mimari detayların okunmasıyla elde edilen verilerle karşılaştırılmış ve restitüsyon önerisi geliştirilmiştir. Bu noktada, MSGSÜ Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon programı öğrenci ve öğretim elemanlarının 2004 yaz döneminde, yapıda yürütmüş oldukları rölöve çalışması, yapının yangın öncesi durumunun tespit edilmesinde çok faydalı olmuştur.

Yapının geçirmiş olduğu yangın sonrasında kullanılamaz hale gelmesi ve bugüne dek herhangi sistemli bir onarım yapılmamış olması göz önünde bulundurulmuş, uygun müdahale yöntemleri seçilerek korunması amaçlanmıştır. Hazine mülkiyetinde olan yapının, Kırklareli Valiliği'nin yapının yeniden işlevlendirilmesi yönündeki talepleri dikkate alınarak; bu kurumun ihtiyaçları ve bu kurumdan yetkililerle yapılan fikir alışverişi sonucunda, yeniden eğitim binası olarak işlevlendirilmesi fikrine varılmıştır. Kırklareli kentinin ve yapının bulunduğu Yayla Mahallesi'nin ihtiyaçları da gözönünde bulundurulduğunda, yapının 'Halk Eğitim Merkezi' ve 'Kent Müzesi' olarak işlevlendirilmesi uygun görülmüştür. Bu fikir ve yöntem doğrultusunda restorasyon projesi oluşturulmuştur.

² Küçük Asya Araştırmaları Merkezi, Anadolu ve Doğu Trakya kökenli Rumların, 1923 tarihli nüfus mübadelesi sonrası geride bıraktıkları her türlü kültür unsurunun derlenmesi ve arşivlenmesi amacıyla Atina'da kurulmuş bir merkezdir. Bu tez çalışması kapsamında, bu merkezde Kasım 2009 tarihinde yapılan araştırmalar sonucunda, Kırklareli Rum Okulu ile ilgili kısıtlı görsel malzemeye ulaşılmış, yapının bulunduğu çevre ile ilgili bir sözlü tarih kaydına ulaşılmıştır.

2. KIRKLARELİ VE ASTİKİ SKOLİ’NİN BULUNDUĞU ÇEVRE ³

2.1 Coğrafi Konum

Marmara Bölgesi’nin Trakya kesiminde yer alan Kırklareli, 41° 13’ 34’’ ve 42° 05’ 03’’ kuzey enlemleri ile 26° 54’ 14’’ve 28° 06’ 15’’doğu boylamları arasında konumlanmaktadır. Yüzölçümü 6.650 km² olan Kırklareli, kuzeyde Bulgaristan, doğuda Karadeniz, güneyde Tekirdağ ve batıda Edirne ile çevrilidir (Şekil A1).

Astiki Skoli (Αστική Σχολή) Rum Okulu, Kırklareli’nin Merkez ilçesinde, ilçenin iki yükseltisinden biri olan Yayla Meydanı’nda yer almaktadır. Kırklareli’nin sekiz ilçesi arasında, sanayileşme ve nüfus yoğunluğu açısından Lüleburgaz’dan sonra, ikinci sırada olan Merkez ilçesi, Kuzeyde Kofçaz ilçesi ve Bulgaristan, batıda Edirne ili, doğuda Demirköy ve Pınarhisar ilçeleri ve güneyde Babaeski ilçesi ile çevrilidir (Şekil A2).

2.2 Tarihsel ve Sosyal Yapı

Kırklareli

Kırklareli’de özellikle Aşağıpınar ve Kanlıgeçit prehistorik yerleşimlerinde yürütülegelen bilimsel çalışmalar kentin geçmişini, Neolitik Döneme (M.Ö. 6200) kadar tarihlemektedir. Tarih öncesi çağlardan günümüze dek, önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmış Trakya bölgesi, M.Ö 6. yy’dan itibaren İskitler, Persler gibi önemli kavimlerin istila ve mücadelelerine sahne olmuş, özellikle Helenistik Dönem’de, bu coğrafyada önemli siyasi olaylar yaşanmıştır. M.S 40’lı yıllarda Roma hakimiyetine giren Trakya ve Kırklareli bölgesi, İmparatorluğun M.S 395’te ikiye ayrılmasıyla, Bizans’ın Selanik Piskoposluğuna bağlanmıştır. 1363 yılında Türk

³ Bu bölüm, Türkiye İller Ansiklopedisi Kırklareli maddesi, Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Kırklareli İl Çevre Durum Raporu, Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Rapor ve Tanıtım Rehberi, Arkeoloji ve Sanat Yayınlarından çıkan ‘Tarihi ve Doğal Değerleriyle Kırklareli’ adlı kaynaklardan derlenerek oluşturulmuştur.

hakimiyetine giren Kırklareli’de, Çelebi Mehmet imar faaliyetlerine hızla başlayarak han, hamam, cami, bedesten gibi çok sayıda yapı inşa ettirmiştir.

1640-1650 yılları arasında Kırklareli yöresini gezmiş olan Evliya Çelebi, Seyahatnamesi’nde Kırklareli’yi şöyle anlatır:

“Edirne eyaletinde vergi veren başlıca sancaktır. Bayındır köyleri vardır. Kalesi yoktur. Şehrin dört tarafında karataşlık, kırmızı topraklı bağ ve bahçeleri var ki, insan içinde kaybolur. Şehir kat kat kiremit örtülü, bayındır, yüksek saraylarla süslü sevimli bir kasabadır. Camilerinden eski cami (Hızırbey) ünlüdür. Hamamlarından köprü başındaki hamam ile bedestene bitişik hamam hoştur. Dükkanları şehre göre azdır ama bedesteni ünlüdür. Yer yer sebil ve ölümsüz yaşam veren çeşmeleri vardır. Şehir içinde köprübaşında iki lüleden akan bir çeşme ölümsüz yaşam veren bir sudur. Bir çeşme üstünde bilim, kültür, eğitim, okul görmüş insanların gittiği bir kahve var. Halkı zevk sahibidir. Yirmibin kadar bağı vardır. Sulu üzümleri olur. İçkisi, pekmezi gayet güzeldir.” (Karaçam 1995, s.192) (Şekil B1)

Kırklareli, idari olarak Osmanlılar’ın ilk dönemlerinde Vize Sancağı’na bağlı bir kaza merkeziyken, daha sonra Rumeli Eyaleti’nin bir sancağı haline getirilmiştir. 17. yüzyılın ilk yarısında Özi Eyaleti’nin kurulmasıyla Kırklareli bu eyalete bağlanmıştır. 19. yüzyıla kadar sancak olarak kalan Kırklareli’nin 1292 Hicri (1875) yılında Edirne’ye bağlı bir kaza olduğu görülmektedir. 1888 yılında sancak olarak idare olunmuştur. Cumhuriyet döneminde idari yapıda yapılan düzenlemelerle birlikte, sancak teşkilatı kaldırılmış ve Kırklareli vilayet olmuştur.

19. yüzyılın başlarında Kırklareli’nin bir süre Rus işgaline uğradığı görülmektedir. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı esnasında, Edirne’nin yanısıra Kırklareli de işgale uğramıştır. Kırklareli’nin Ruslar tarafından ikinci işgali 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı (93 Harbi) esnasında olmuştur. Savaş sonrasında 3 Mart 1878’de imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile Kırklareli, Rusya tarafından kurulan Bulgaristan’ın sınırları içinde kalmış, 1878 tarihli Berlin Antlaşması ile Kırklareli yeniden Osmanlılara bırakılmıştır (Şekil A3).

Ekim 1912’de, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan’ın yaptıkları anlaşma sonrasında başlayan I. Balkan Savaşı sırasında, Kırklareli ve çevresi yeniden işgale uğramıştır. 30 Mayıs 1913’te imzalanan Londra Antlaşması’na göre Osmanlı’dan

kopan Kırklareli, 30 Eylül 1913 tarihli İstanbul Antlaşması'yla Edirne ile birlikte tekrar Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında tekrar işgale uğrayan Kırklareli ve tüm Trakya, Sevr Antlaşması ile Yunan hakimiyetine bırakılmış ve nihayet imzalanan Mudanya Mütarekesi sonrası, 10 Kasım 1923 tarihinde Türkiye topraklarına katılmıştır.

1923 tarihli nüfus mübadelesine kadar Rumlar, Kırklareli'deki en kalabalık cemaat olmuşlardır (Şekil B2). Türkler, Bulgarlar, Yahudiler ve Çingeneler de bölgedeki diğer etnik unsurlardır (Şekil B3). Ioannou Yannakopulu'nun 1994'te yazdığı 'Ev Σαραντα Εκκλησιαις της Ανατολικής Θράκης' (Doğu Trakya'da bir kent; Kırklareli) adlı yayınlanmamış eserinde bölgenin çeşitli tarihlerdeki nüfus sayım sonuçları belirtilmiştir (Şekil B7). Bu istatistiklere göre, 1870 yılında kentte 6 414 Rum, 4 148 Bulgar, 2 584 Türk, 540 Yahudi ve 342 Çingene yaşamaktaydı. 1873 tarihli başka bir kayda göre ise, rakamlar farklı olmakla birlikte sıralama aynı şekilde belirtilmiştir. 1901 yılına ait Osmanlı kayıtlarında Rum nüfus 26 000'lik bir sayıyla yine ilk sırada gösterilmiştir. Merkezi Dedeoğlu'da bulunan Trakya Etnoloji Müzesi internet sitesinin <<http://database.emthrace.org>>, Kırklareli ile ilgili maddesinde, 19. yy. sonunda kentte 19 000 civarında insan yaşadığı, bunların çoğunun Rum olduğu belirtilir. Bu rakam ve istatistikler, Rumların nüfus mübadelesine dek, bölgedeki en kalabalık etnik unsur olduğunu ve bölgenin fiziksel çevresine bu oranda etkide bulunduklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu istatistiki bilgilere rağmen, 1923 tarihinde gerçekleştirilen nüfus mübadelesinde Kırklareli'den göç eden Rumların tam sayısı bilinmemektedir. Buradan göç eden Rum mübadillerin, Anadolu ve Doğu Trakya'nın birçok yerinden göç edenler gibi, bu durumun geçici olduğu düşüncesiyle, yakın yerlere gitmeyi mümkün olduğunca tercih ettikleri bilinmektedir. Anadolu ve Doğu Trakyalı Rumların, Mübadele sonrası yerleştirildikleri yeni yerleşimlere, geldikleri yerleşimlerin isimlerini, önüne 'Nea (Yeni)' kelimesini ekleyerek verdikleri bilinmektedir. Bugün Yunanistan'da, bu şekilde verilmiş çok sayıda yer adı vardır (Nea Mudania, Nea Smyrni, Nea Ionia gibi). Kırklarelili Rumların da, büyük bir kısmının, coğrafi olarak yakın olan Selanik'e yerleştirildiği ve bugünkü Selanik'teki Saranta Ekklesies (Saranta= Kırk, Ekklesies=Kiliseler) semtinin isminin buradan geldiği bilinmekle birlikte, Selanik'e göçen toplam Kırklarelili Rum sayısı bilinmemektedir.

Kırklareli’de 2005 yılı sonu itibariyle 106 arkeolojik, 3 kentsel, 13 doğal, 4 tarihi sit, 247 adet tek yapı ve 5 adet doğal anıt olmak üzere toplam 378 adet tescilli yapı ve sit alanı bulunmaktadır. Arkeolojik çalışma ve kazıları halen devam etmekte olan Aşağıpınar ve Kanlıgeçit yerleşim alanlarının yanı sıra, Tilkiburnu, Helvacı Şaban, Kaynarca ve Koyunbaba höyükleri belli başlı arkeolojik kültür varlıklarıdır. Kırklareli il merkezinde bulunan başlıca kültür varlıkları; Kadı Camii, Hızırbey Camii, Karakaş Camii, Beyazıt Camii, Kayalık Çeşmesi, Büyük Cami Çeşmesi, Kocahıdır Çeşmesi, Paşa Çeşmesi, Hızırbey Çifte Hamamı, Arasta ve kentin çeşitli yerlerindeki sayısız sivil mimari örnekleridir (Şekil B9). Bunlar dışında, Kırklareli merkezine 3 km mesafede yer alan ve 1877 yılında inşa edilmiş olan Seyfioğlu Tabyası ve Taş Tabya ile M.Ö. 4. yy’da inşa edildiği bilinen Yoğuntaş (Polos) ve M.S. 3-4. yy’da yapıldığı tahmin edilen Koyva Kalesi, ildeki önemli savunma yapısı kültür varlıklarıdır.

Kırklareli, tarih boyunca çeşitli adlarla anılmıştır. Pagan kültürünün hakim olduğu dönemlerde Tarpudison, Herakleia, Verise, Tzidos gibi adları olan kent, Hristiyanlığa geçişle, anlamı ‘Kutsal Kırk’ ya da ‘Kırk Azizler’ olan ‘Aya Saranda’ adını almıştır. Bu adın kaynağı olarak gösterilen ve Kırk Aziz için yaptırılan bir kilisenin varlığından söz edilmektedir. Kentin sonraki adları olan ve ‘Kırk Kilise(ler)’ anlamına gelen Saranda Ekklesiai, Saranda Ekklesies, Dessara Kondi Eklesiai gibi isimler Yunancadır. Kentin sonraki süreçte Türkçe ya da Türkçeleştirilmiş adları, Kırkkimse ve Kırkkimesne’dir. Ancak, kentin Osmanlı dönemindeki bilinen adı 1924 tarihine kadar Kırkkilise’dir ve bu tarihte sunulan bir yasa tasarısı ile ismi Kırkkilise’den Kırklareli’ye çevrilmiştir (Sandalcı 2006, s.104). Kırklareli’nin tarih boyunca anıldığı bu adların bir çoğunda ‘kırk’ kavramının bulunması, özellikle, Müslümanlık’ta da bu kavrama atfedilen kutsal anlam göz önünde bulundurulduğunda, burada yaşamış topluluklar arasındaki kültürel etkileşim ve sürekliliği göstermesi açısından ilgi çekicidir.

Yayla Meydanı

Yayla Meydanı, Kırklareli’nin günümüzdeki bakımsız haline karşın, çoğu karakteristik özelliğini koruyarak gelebilmiş en bütüncül tarihi odak noktasıdır ve kentin tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Akın 2006, s.54). Kent merkezine çok yakın bir konumda olan Yayla Meydanı’nı da içine alan, Yayla Mahallesi ve Demirtaş Mahallesi’ni içeren bölge, Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma

Kurulu'nun, 19.09.1996 gün ve 3387 sayılı kararı ile 'kentsel sit alanı' olarak ilan edilmiştir. Kentin iki önemli tepesinden biri üzerinde ve kent merkezinin kuzeyinde yer alan Yayla Meydanı'nın kentle olan bağlantısını Mehmet Akif ve Yayla Caddeleri sağlamaktadır (Şekil A4).

Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda kentin önemli toplanma alanlarından biri olan Yayla Meydanı, çevresinde yer alan ve meydanı tanımlayan çoğu konut mimarlık örnekleri ve bu yapıların özellikle görkemli cephe düzenleriyle, Kırklareli'de ulaşılan mimari düzeyi sergilemektedir (Şekil B4).

Günümüzde özellikle yaz aylarında kullanılan bir park olarak düzenlenmiş olan Yayla Meydanı, nüfus mübadelesine kadar Kırklareli'nin en varlıklı Rum kökenli vatandaşlarının yaşadığı bir bölge olarak, eski fotoğraflarda görüldüğü üzere; toplantı, kutlama ve miting alanı olarak kullanılmıştır (Şekil B5).

Bölgenin nüfus mübadelesine kadar bilinen adı Bayır'dır (Μπαϊρ). Rum ve Türklerin birlikte yaşadıkları bu bölgede, Atina'daki Küçük Asya Araştırmaları Merkezi (ΚΜΣ) araştırmacılarından Eleni Gazi'nin, 2 Kasım 1969'da Yunanistan'ın Yenice (Γιαννιτσά) bölgesinde yaşayan 88 yaşındaki Vasiliou Konstandinou (Βασιλίου Κωνσταντίνου) ile yaptığı görüşme ve sözlü tarih kaydına göre, bu bölgenin adı Bayır (Μπαϊρ) ya da Evaera'dır (Εβαερα). 'Εβαερα' adı kelime anlamı olarak 'güzel hava, havası iyi' anlamındadır. Vasiliou Konstandinou'nun sözlü aktarımına göre, bölgeye Türkçe'de Bayır, Yunanca'da Evaera denir ancak Rumlar da Bayır(Μπαϊρ) adını kullanırlardı. Bayır'da 400 civarında Rum yaşırdı ve burada bir Meryem Ana Kilisesi ile çok güzel bir okul vardı (Sözü edilen okul binasının, bu tez çalışmasının konusu olan Rum okulu olduğu düşünülmektedir). Ayrıca bölgede çok sayıda kilisecik-şapel vardı. Mübadele sırasında Bayır bölgesindeki Rumlar, önce Preveze'ye oradan da Yenice'ye yerleştirilmişlerdir.

Ioannou Yannakopulu'nun 1994'te yazdığı yayınlanmamış eseri 'Ev Σαραντα Εκκλησιαις της Ανατολικής Θράκης'(Doğu Trakya'da bir kent; Kırklareli) de birçok kez belirttiği üzere Bayır bölgesinde, bu tezin konusu olan okul binasının (Αστική Σχολή) karşısında bir Metropolitlik Merkezi olduğu bilinmektedir. Aynı Şekilde, Kırklarelili yazar ve Yeşilyurt Gazetesi Sahibi Ali Rıza Dursunkaya'nın 1948 yılında kaleme aldığı 'Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya , Kültür ve Eski Eserler

Yönünden Tetkik' adlı eserinde de 'Gerçek şehrin Yayla semtinde şöyle böyle yapılmış bir kilise vardı. Bunun adı Ayasaranda- Saranda Kilisye idi' diye belirtilir.

Yayla Meydanı'nda hakim geleneksel mimarinin genel özellikleri, Mimar Serap Sağlamcı Şahin'in YTÜ'de 2000 yılında hazırladığı yüksek lisans tez çalışmasında analiz edildiği üzere, oldukça karakteristiktir (Şekil B7). Aynı çalışmada incelenen konutların plan tipleri büyük çoğunluğu iç sofalı olmak üzere; dış sofalı, orta sofalıdır. Bölgede dolgulu ahşap karkas (hımış) ve kârgir olmak üzere iki farklı yapım tekniği tespit edilmiştir. Hımış sistemde dolgu malzemesi olarak, tuğla ve taş kullanılmıştır. Bu Şekilde oluşturulan duvarların iç yüzeyleri büyük oranda sıvalı iken, cephelerde bazen sıva, bazen de profil, pahlı ve yalı baskısı tipleriyle ahşap kaplama kullanılmıştır. Yığma tekniğiyle inşa edilmiş yapılarda malzeme genelde tuğla, bazen de kesme taştır. Tüm yapılarda subasman seviyesine kadar yığma moloz taş duvarlar yükselmektedir.

Bölgedeki yapıların büyük çoğunluğunda zemin kat subasman ile yükseltilmiştir ve hepsi bir bodrum kata sahiptir. Bölgedeki bina yüksekliği maksimum 8.5 m olarak tespit edilmiştir.

Bölgedeki geleneksel konutların hemen hepsi orta akstaki girişe göre, plan ve cephe düzlemlerinde simetriktir. Kapalı çıkma birkaç yapıda gözlemlenen nadir bir uygulamayken açık çıkma (balkon), neredeyse tüm yapılarda görülebilen yaygın bir cephe elemanıdır. Bu yapıların hemen hepsi alaturka kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Saçak genişlikleri 40-60 cm arasındadır. Bölgede giyotin pencere neredeyse hiç yokken, çift kanatlı ve yatay bölüntülü pencereler çok yaygın kullanılan elemanlardır. Geleneksel konutlarda kullanılagelen asma bacalar da yine Kırklareli konut mimarisine has bir özelliği yansıtmaktadır. Geleneksel Kırklareli mimarisinin iyi örneklerini yansıtan bölgenin, bugün geline nokta hak ettiği ilgi ve bakımı göremediği açıktır. Bölgedeki yapıların büyük kısmı hala konut olarak kullanılıyor olsa da, bakımsızlık ve kötü kullanım genel mimari karakteri olumsuz etkilemiş ve bölgedeki yapılar özgünlüklerini büyük oranda yitirmiştir.

3. OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE'DE RUM OKULLARI

3.1 Rum Okullarının Kuruluş, İşleyiş ve Yasal Durumları

Osmanlı İmparatorluğu'nda tüm azınlıkların, özelde de Rumların cemaat işlerinde ve özellikle eğitim meselelerinde özerkliğe sahip olduğu bilinmektedir. Rum Ortodoks kilisesinin ve tek tek cemaatlerin, kendi dinlerinden olanlar için okul binalarının ve müfredatlarının devamını sağlamadaki yetkisi devletçe onaylanmıştır (Gerasimos 1997, s.237).

İstanbul'un fethini izleyen günlerden başlayarak çıkarılan fermanlara uygun olarak, Osmanlı'nın her bir kent ve köyünde yaşayan Rumlar, Türk topluluklarından ayrı olarak ve her yıl tekrar seçilen bir *Dimoyeront* (yaşlılar meclisi) tarafından yönetilirlerdi. Bu meclisler okul işlerini de bağımsız olarak yönetirlerdi. Bu amaçla *Eforiya* olarak adlandırılan, yetkileri son derece geniş bir cemaat heyeti seçilirdi. Eforiya, okullardaki ders programlarını istediği şekilde düzenler, öğretmen atamalarıyla ilgilenir veya onları görevden alırdı (İleri 2005, s.320).

Bu heyetler (*Eforiya ton Scholeion*) 1856 Islahat Fermanı'na onaylanan, 'milletlerin kendi cemaat okullarını sürdürme hakları' üzerinden, küçük cemaatlerdeki yaşlılar meclisleri tarafından, önde gelen büyük Rum merkezleri örnek alınarak, kendi eğitim kuruluşlarını denetlemek amacıyla kurulmuştur (Gerasimos 1997, s.239).

Bu heyetin başında metropolit veya piskopos vekili sıfatıyla bir papaz bulunurdu. Bu papazın piskoposluk bölgesindeki okulları teftiş etme yetkisi vardı. İstanbul Başpiskoposluğu bölgesindeki okullar bir metropolitin başkanlığı altında bulunan bir komite tarafından yönetilirdi. Bu komite dört dini ve dört dünyevi üyeden oluşur ve 'Merkez Okul Teftiş Heyeti' diye adlandırılırdı. Bu heyetin yöneticisi olan papaz, genel müfettiş unvanını taşırdı. Bundan biraz daha kıdemli ve din adamı olmayan bir okul müfettişi daha vardı. Bu müfettişin kadrosu tasarruf amacıyla sonradan kaldırılmıştır (İleri 2005, s.322).

Okulların ve kiliselerin gelirleri her tarafta, kilise ve cemaat emlakinden, kilise vergilerinden, bağışlardan, zenginlerin ve büyük papazların vakıflarından sağlanırdı.

Özellikle metropolit ve piskoposlar dini bölgeleri içinde okul açmak ve yönetmekle gurur duyarlardı. Öğrencilerden çok az bir ücret alınırdı. Osmanlı hükümeti tarafından okullara hiçbir maddi yardım yapılmazdı.

Osmanlı hükümetinin, gayrimüslim ve yabancı okullar da dahil olmak üzere, medreseler dışındaki eğitim kurumları üzerinde denetim kurma ve bir takım belirlemeler yapma yönündeki ilk girişimi, 1845 tarihli ‘Meclis-i Maarif-i Umumiye’dir. Bu kuruluşla amaçlanan, İmparatorluk sınırlarındaki tüm eğitim kurumlarının belli bir sisteme bağlanmasıdır (Büyükkarcı 2003, s.25).

28 Şubat 1856 tarihinde ilan edilen Islahat Fermanı, din ve mezhep hürriyeti ile Hristiyan ve Müslüman tebaanın siyasi haklar yönünden eşitliği ilkesini getirmekle ülkedeki bu boşluğu doldurmuştur. Tanzimat Dönemi’nde çıkarılan 1869 tarihli ‘Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’ ile özel okullar -bu kapsamda azınlık okulları da- hukuki dayanağa kavuşturulmuş ve genel eğitim düzeni içerisindeki yerini almıştır (Büyükkarcı, 2003, s. 27). Bu nizamnamenin 129. maddesinde Mekatib-i Hususiyye (Özel Okul) açılması imkanının cemaatlere (azınlıklara), ecnebilere (yabancılar) ve Osmanlı girişimcilerine tanındığı vurgulanmaktadır. 14 Aralık 1875 tarihinde yayınlanmış olan Ferman-ı Adalet’de, gayrimüslim cemaatlerin her türlü işlerinde ve mektep açmalarında kolaylık sağlanacağı gibi düzenlemeler yapılmışsa da, bu hakların ‘sadık’ uyrukların yararlanabileceği şekilde düzenleneceği gibi bir kısıtlama da mevcuttur (Vahapoğlu, 2004, s. 69).

Ferman-ı Adalet’ten bir yıl sonra, 23 Aralık 1876’da yayınlanan ve bugünkü anlamda, Osmanlı’da ilk anayasa sayılan Kanun-i Esasi azınlıkların eğitimi açısından da önem taşımaktadır. Mutlakiyet Dönemi’nde (1878-1908), azınlık ve yabancı okulları taşrada ve İstanbul’da artış göstermiş, bu durum Osmanlı yönetimince siyasi bir tehdit olarak algılanmıştır. 1896’da ‘Vilayet-i Şahane Maarif Müdürlerinin Vezâifini Mübeyyin Talimat’ın yayınlanmasıyla bu okulların denetim altına alınması amaçlanmıştır. Bu talimatla Maarif Müdürleri, azınlık ve yabancı okullarının denetlenmesi ve işleyişlerinin düzenlenmesi ile yükümlü tutulmuştur (Büyükkarcı, 2003, s. 30).

3.2 Rum Okullarının Mimari Karakteri

Özellikle 19. ve 20. yy’larda tüm ülkede sayıları artan Rum okullarının benzer planlama anlayışlarıyla, benzer plan ve cephe düzenleriyle inşa edildikleri görülebilir. Sade bir düzende olan okul yapılarının orta akstaki girişleri genellikle sütun, alınlık, silme, pilastır gibi antik mimari öğeler kullanılarak vurgulanır. Bu vurgu, giriş bölümünün geri çekilmesi ya da binadan taşmasıyla arttırılır, böylece bina cephesine hareket kazandırılır. Bu simetrik düzen, cephede olduğu gibi, plan düzleminde de kendini hissettirir. Genelde merdivenlerle yükseltelen ana girişten, ya doğrudan, ya da bir koridordan geçilerek bir iç sofaya ulaşılır. Koridor yoksa, tüm derslikler bu merkezi iç sofa etrafında simetrik düzende, koridor varsa, koridorun iki yanında ve yine iç sofa etrafında simetrik olarak dizilirler. Bu yapılar, dönemin yapı teknolojisinin gerektirdiği üzere, taş ve tuğla kullanılarak kârgir teknikte inşa edilmişlerdir. Döşemeler, merdivenler ve doğramalar genelde ahşaptır. Genellikle kırma çatı olan çatılar da ahşaptır ve alaturka kiremit ile örtülüdür.

Bu genel prensiplerin herbirinin, tüm Rum okullarında bulunduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Ancak yukarıdaki bu tespitler, Rum okul mimarisinin genel karakterini ifade eden, bu yapıların ortak mimari dillerini oluşturan temel tasarım yaklaşımlarıdır. İncelenen örnekler de bu dili farklı oranlarda yansıtmaktadır (Şekil C1, Şekil C2, Şekil C3, Şekil C4, Şekil C5).

3.3 Kırklareli’deki diğer Rum Okulları

Ioannou Yannakopulu’nun 1994 tarihli ‘Doğu Trakya’da bir kent; Kırklareli’ (Ev Σαραντα Εκκλησιας της Ανατολικής Θράκης) adlı eserinin ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ yani EĞİTİM maddesinde 1879-1880 eğitim yılında Kırklareli’de bulunan Rum Okullarına dair istatistiklere göre, kentte bu yılda toplam 8 adet Rum okulu vardır. Bu okullardaki öğrenci-öğretmen sayısına dair istatistikler şöyledir;

- . Rum Okulu (Ελληνική Σχολή); 41 öğrenci ve 2 öğretmen,
- . Rum Kız Okulu (Ελ. Παρθενγωγείο); 163 öğrenci ve 3 öğretmen,
- . Ana Okulu (Νηπιαγωγείο); 120 öğrenci ve 4 öğretmen,

- . Merkezi Allilodidaktiko⁴ (Κεντρικό Αλληλοδιδασκτικό); 212 öğrenci ve 2 öğretmen,
- . Allilodidaktiko Agion Pantou (Αλ/κό Αγίων Πάντων); 116 öğrenci ve 1 öğretmen,
- . Martiron (Μαρτύρων), 107 öğrenci ve 1 öğretmen,
- . Agiou Ioannou (Αγ. Ιωάννου); 125 öğrenci ve 1 öğretmen,
- . Idiorruthmos Okulu D. Anagnostou (Ιδιόρρυθμος Σχολή Δ. Αναγνώστου); 70 öğrenci ve 1 öğretmen.

Merkezi Dedeoğlu'da bulunan, Trakya Etnoloji Müzesi'nin internet sayfasının Kırklareli ile ilgili maddesinde Yunanistan'ın bağımsızlığından hemen sonra, kentte merkezi karma bir okul kurulduğu belirtilir. 1879 yılında Kırklareli'de beş adet erkek okulu, bir kız okulu ve bir Merkezi Rum okulu olduğu ifade edilmektedir.

Kırklarelili Melissinos Christodoulou'nun belirttiği üzere, 1879-1880 yılında kentte 41 öğrenci ve iki öğretmeni olan bir Rum Okulu, 163 öğrencisi olan bir Rum kız okulu, bir anaokulu, dört adet karma okul; toplamda 13 öğretmeni ve 954 öğrencisi olan sekiz Rum okulu bulunmaktaydı.

Bu eğitim kurumlarının, tezin konusu olan yapının inşa edildiği 1905 tarihindeki varlıklarına dair bir bilgiye ulaşamamıştır. Ancak bu veriler, bölgedeki Rum nüfusunun ve öğrenci sayısının ne düzeyde olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bu kurumların kullandıkları yapıların günümüze ulaştığına dair bir veri de yoktur. Sadece bu okullardan Rum Kız Okulu olarak ifade edilen Παρθενωγωγείο ya da Parthenogogeio; tezin sonraki bölümlerinde sıkça bahsedilen, Kırklareli kökenli bir Rum olan Christos Ckrizikos'dan, Emekli öğretmen Şaban Ercan'ın, kendisiyle yaptığı görüşmeler esnasında alınan el çizimi krokide, bugün Tevfik Fikret Yatılı İlköğretim Okulu olarak kullanılan tarihi binanın yerinde gösterilmektedir (Şekil A5). Dönemin okul mimarisine uygun bir üslupla inşa edilmiş olan yapının, bahsi geçen kız okulu olma ihtimali yüksektir.

⁴ Allilodidaktiko (Αλληλοδιδασκτικό)'nun, üst sınıflardaki öğrencilerin, alt sınıflardaki öğrencilere eğitim verdiği bir kurum olduğu bilgisine sözel olarak ulaşılmıştır.

4. KIRKLARELİ RUM OKULU- ASTİKİ SKOLİ (ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)

4.1 Tarihçe

Kırklareli Rum Okulu, okulun açılış töreninde çekilmiş olduğu bilinen eski bir fotoğrafta, yapının üçgen alınlığında yazdığı üzere, 1905 tarihinde inşa edilmiştir (Şekil C6). Ioannou Yannakopulu kitabında, yapının eski bir fotoğrafının (Şekil C7) açıklamasında 1833 yılında inşa edildiğini söylemiştir ancak bu durumu kanıtlayan herhangi bir yazılı ya da görsel belgeye rastlanmamıştır. Mimari üslup olarak da yapının bu kadar eski olmadığı, 20. yy'ın başında inşa edilmiş olduğunu düşünmek daha gerçekçidir.

1905 tarihli, okulun açılış törenine ait olan bu fotoğrafta yapının günümüzdeki durumundan oldukça farklı olduğu görülmektedir. Giriş revakı, bahçe ön duvarı, ana merdivenin parapetleri henüz yapılmamış durumdadır. Bu durum inşa sürecinin o tarihte henüz tamamlanmadığını ancak okulun açılışının eksiklere rağmen gerçekleştirildiğini düşündürmektedir. Yapının ön cephesindeki üçgen alınlıktaki ana rozetin üzerinde 1905 ve bu tarihin altında da ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ yani 'Yunan Eğitim Kurumu' yazmaktadır.

Yapımından sonra uzun yıllar Rum okulu olarak hizmet veren yapı (Şekil C8), işgal döneminde Yunan işgal güçlerince karakol olarak kullanılmıştır. 1923 tarihli nüfus mübadelesi sonrası Ziya Gökalp İlkokulu olarak kullanılmış, 1928 yılında Kırklareli Ortaokulu, sonrasında da Kırklareli Lisesi binası olarak hizmet vermiştir. 1971 yılında, adı Vali Faik Üstün İlkokulu olarak değiştirilmiştir (Şekil C9) (Karaçam 1995, s.192). 14 Aralık 2005 tarihinde, itfaiye raporuna göre, okulun kalorifer dairesi olarak kullanılan odasında (ZK03) başlayan ve yapının tamamını saran bir yangın geçirmiş ve harap olmuştur. Bu tarihten beri kullanılmamakta, bakımsızlık ve vandalizm nedeniyle her geçen gün yok olmaya biraz daha yaklaşmaktadır.

Yapının özgün adı 'Astiki Skoli'dir (Αστική Σχολή). Türkçe karşılığı 'Merkez İlkokulu' olarak çevrilebilecek bu tabir, özel bir ad olmayıp, okulun bulunduğu yerleşimdeki yeri ve önemi ile orantılı olarak verilmiş genel bir addır. Keza, İstanbul

Fener'deki Maraşlı Rum İlkokulu'nun girişindeki üçgen alınlık üzerinde ve Beşiktaş Rum Okulu binasının giriş kapısı üzerindeki kitabelerde de aynı ifade; Αστική Σχολή, görülmektedir (Şekil C24).

4.2 Vaziyet Planı

Astiki Skoli Rum Okulu, Kırklareli ili Merkez ilçesi, Yayla Mahallesi, Yayla Meydanı'nda, 728 ada, 19-20 parsellerde, Yayla Meydanı Sokak üzerinde bulunmaktadır. 20 kapı numaralı kârgir yapı, 603 m²'lik oturma alanı ve yaklaşık 18 m yüksekliğindeki anıtsal giriş cephesiyle içinde bulunduğu çevrenin silüetinde en belirgin mimari unsurdur (Şekil E1, Şekil E2, Şekil E6).

Astiki Skoli, Yayla Meydanı'ndan , özgün ön bahçe duvarı ile ayrılmaktadır. Giriş cephesi, parsel sınırından yaklaşık 7.5 m geri çekilmiş olarak konumlanmaktadır (Şekil C18).

Kuzeybatı-güneydoğu yönünde eğimli bir araziye oturan yapının giriş (kuzeybatı) cephesi ile arka (güneydoğu) cephesi arasında yaklaşık 2 m. lik bir kot farkı bulunmaktadır (Şekil E10, Şekil E11). Ön bölümdeki dikdörtgen ve arkadaki yamuk formunun birleşmesiyle oluşan 'L vari' bir plana sahip olan yapının üzerinde bulunduğu parsel, tanımlı bir geometriye sahip değildir. Yapının, Yayla Meydanı'na yüz veren kuzeybatı cephesi Yayla Meydanı Sokak'a, güneydoğu cephesi ise Durmuş Bey Sokak'a bakmaktadır (Şekil D1). Yapının kuzeyinde, bugün aynı parselde konumlanmış, eski fotoğraflarda bugün yıkılmış olan balkonlu üçüncü katı da görülen iki katlı ahşap yapının, Rum okulu ile plan düzlemindeki kütleli ilişkisi ve bu yapının okul binasına bakan cephesinin tamamen sağır olması, okulun halen bulunduğu alanda daha önce, bu iki katlı ahşap- kârgir yapıya bitişik nizamda başka bir yapı olduğunu ve okul binasının aynı parselde sonradan yapılmış olabileceğini düşündürmektedir (Şekil C10). Parseli kuzey yönünde sınırlayan diğer yapılar ve bahçe duvarı son derece niteliksiz olmalarının yanında, gabari itibarıyla da Rum okulu binasıyla uyumsuzdur. Parseli doğu yönünde sınırlayan modern bahçe duvarı iki parçalı ve yine yapı ile uyumsuzdur (Şekil C11). Parselin güney sınırını da yine niteliksiz tek katlı bir grup yapı oluşturur. Tüm bu yapılar, bahçe duvarlarıyla birbirinden ayrılmadığı için, parsel sınırlarını net olarak okumak mümkün değildir (Şekil C12, Şekil C13, Şekil C14, Şekil C15).

Yapının kuzeydoğu cephesi ile parselin bu yöndeki sınırı arasında kalan alan, bu yöndeki kot farkını neredeyse ortadan kaldıracak şekilde, beton bir platform oluşturarak yükseltilmiş ve bu yükselti parselin doğu yönüne 6 rıhtlı gömülü bir merdivenle bağlanmıştır (Şekil C16). Parselin doğu ve güneydoğu kısımları, okulun arka bahçesi olarak kullanılmıştır. Bu işlev doğrultusunda üzerinde basket potaları ve çevresi beton bir platformla yükseltilmiş bir Atatürk büstü (Şekil C17) bulunan bu alan, tamamiyle ot ve çeşitli bitkilerle kaplıdır. Bu alandan yapıya yine iki kollu, ancak giriş cephesindekine göre daha gösterişsiz bir merdiven ile ulaşılmaktadır.

4.3 Genel Tanım

Kırklareli Astiki Skoli Rum okulu yapısı, zemin üzeri iki kattan oluşmaktadır. Taş ve tuğla malzemeye yığma olarak inşa edilmiş yapının kesme taştan yapılmış ön cephesi ile arka cephesi arasındaki kot farkından ötürü; giriş cephesinde, bahçe kotuyla yaklaşık aynı kotta bulunan zemin katı, arka cephede bahçe kotuna merdivenle bağlanabilmektedir. Arka cephede görülebilen, yapının bu kotun altında kalan kısmı, moloz taş dolgu şeklindedir (Şekil C25). Kuzeybatı ve güneydoğu cephelerinde girişleri bulunan yapının ana girişi, Yayla Meydanı'na bakan cephesinde bulunan çift kollu, sahanlıklı merdivendendir. Bu ana girişin altındaki kemerli açıklıktan, yapının giriş cephesindeki bahçe kotuyla neredeyse düzayak olan zemin katına ulaşılmaktadır (Şekil C26).

14 Aralık 2005'te yangın geçiren yapının, ahşap çatısı tamamiyle yok olmuştur. Ahşap döşemeleri de sadece birinci kat giriş kapısı hizasında kısmen kalabilmiştir (Şekil C27). Yangın sonrasında hiçbir geçici ya da kalıcı koruma amaçlı müdahale görmeyen yapının, bakımsızlık ve ilgisizlik yüzünden, yangın sonrasında az da olsa kalabilen pencere doğramaları, kapı ve döşeme kirişleri gibi ahşap elemanları yok olmuştur (Şekil C19).

4.4 Plan Özellikleri

4.4.1 Zemin kat planı

Yapının zemin katına, giriş cephesindeki ana merdivenin altındaki kemerli açıklıktan ulaşılmaktadır (Şekil C20). Kot farkından ötürü bu kata arka cephede, çift kollu ikinci bir merdivenden çıkılır. Kuzeybatı - güneydoğu doğrultusunda uzanan ve

yapıyı plan düzleminde ortalayan giriş koridoru, doğu yönünde kırılıp genişleyerek L formu almakta ve burada geniş bir iç sofa meydana getirmektedir (Şekil E3, Şekil C21, Şekil C22). Bu formun kırıldığı noktadaki ZK04 mekanının duvarı, muhtemelen geçişi kolaylaştırmak amacıyla pahlı olarak örülmüştür. Tüm mekanlar bu koridor ve devamındaki iç sofa etrafında asimetrik bir dizilmeyle oluşturulmuştur. ‘İç sofa’ olarak tanımlanabilecek bu mekanın devamındaki mekan, merdiven kovanıdır. Bugün merdiven sisteminden hiçbir kalıntı olmamasına rağmen, eski fotoğraflar, duvarlardaki giriş delikleri ve olası merdiven izini takip eden sıva izleri, bu mekanın merdiven kovası olduğunu doğrulamaktadır (Şekil C23). Bu katta yapının duvarları üst katlardan farklı olarak moloz taştan örülmüştür. Dış duvarlar 77-82 cm arasında, mekanları birbirinden ayıran iç bölücü duvarlar ise 54-62 cm arasında değişen kalınlıklara sahiptir. Zemin katta, ana merdiven altındaki giriş mekanı (ZK01), ana giriş koridoru (ZK02) ve bu katı arka girişe bağlayan arka koridor (ZK09), üç adet tuvalet mekanı (ZK06, ZK07, ZK08), beş adet derslik, bir adet depo mekanı (ZK14) ve bir adet kalorifer dairesi (ZK03) olmak üzere toplam 14 mekan tanımlanmıştır. Bu mekanların işlevlerine dair somut veriler olmadığından; giriş, hol, merdiven kovası gibi işlevi kesin olanlar dışındaki mekanlara herhangi bir işlevsel tanım yapılmamıştır.

2005 yılındaki yangın sebebiyle dökülmüş moloz ve toprak yığınları, ZK04 mekanı dışında, tüm mekanlarda zemini tamamiyle kapatmakta ve özgün döşeme malzemesi ya da döşeme kotları algılanamamaktadır. Yine yangın sebebiyle, yapının ahşap birinci kat döşemeleri büyük oranda çökmüş olduğundan bu kattaki mekanlardan ZK04 mekanı hariç, hiçbirinin üzeri örtülü değildir.

ZK01 Mekanı-Giriş

Yapının giriş (kuzeybatı) cephesinden, zemin kata ulaşırken, geçilen ilk mekandır. 215x283x215x296 cm boyutlarında olup, toplam 6.24 m² alana sahiptir. 0 kotunda yer alan döşemesi, ön bahçe zemini gibi beton kaplıdır. Tepe noktası +2.65 m olan bir beşik tonozla örtülüdür. Güneybatı ve kuzeydoğu duvarlarında +0.11 kotundan başlayıp +1.71 kotuna dek çıkan 65 cm genişliğinde ve 25 cm derinliğinde birer adet niş bulunmaktadır (Şekil C28). Mekanın güneydoğu duvarındaki 2.20 m’lik bir açıklıkla, yapının ana koridoruna (ZK02) ulaşılır.

ZK02 Mekanı-Hol

ZK01 mekanından 2.30 m'lik bir kapı açıklığıyla ve yaklaşık 10 cm'lik bir kot düşüşüyle ulaşılan ZK02 mekanı, 108.19 m² alana sahip olup, 298x1130x1132x303 cm boyutlarında dikdörtgen bir koridor ile bu koridorun kuzeydoğu yönünde genişlemesiyle oluşan, 971x753x958x776 boyutlarında yine dikdörtgen bir iç sofanın birleşiminden meydana gelmiştir (Şekil C29). Zemin kattaki tuvalet mekanları (ZK06, ZK07 ve ZK08) hariç diğer tüm mekanlar doğrudan bu orta hacime açılmaktadır. ZK02 mekanı, ZK01 mekanından 77 cm'lik dış duvarla, ZK12, ZK13 ve ZK14 mekanlarından 56 cm'lik bir duvarla, ZK09, ZK10 ve ZK11 mekanlarından 62 cm kalınlığında bir duvarla, ZK03 mekanından 54 cm, ve ZK04 mekanından kuzeydoğu yönünde 54 ve kuzeybatı yönünde 63 cm kalınlığında duvarlarla ayrılır. ZK02 mekanından, güneybatı duvarı boyunca sıralanan ZK12, ZK13 ve ZK14 mekanlarından sırasıyla 164, 132 ve 105 cm'lik kapı açıklıkları ile ulaşılır. Mekanın kuzeydoğu yönünde konumlanan ZK03 mekanına açılan 109 ve 108 cm'lik iki kapı açıklığı vardır. Bu kapı açıklıklarının bulunduğu duvarın devamında +1.53 ve +2.19 kotları arasında başlayıp biten, 35 cm genişliğinde ve 20 cm derinliğinde bir niş bulunmaktadır. ZK04 mekanının güneydoğu duvarı, ZK02 mekanının, yapının merdiven kovalarına doğru genişleyip yöneldiği noktada yaklaşık 40 derecelik bir pah yapmaktadır. Mekana ulaşılan 113 cm'lik açıklık da bu pahlı duvar üzerindedir. ZK02 mekanı, güneydoğu duvarı boyunca sıralanan ZK09, ZK10 ve ZK11 mekanlarına sırasıyla, 153, 107 ve 174 cm'lik kapı açıklıklarıyla bağlanır. ZK02 mekanının iç sofa olarak tanımlanabilecek kısmının merdiven kovalarıyla birleşim kısmının dışındaki 162 cm'lik duvar kısmında +0.18 ila +2.59 kotları arasında 107 cm genişliğinde ve 48 cm derinliğinde bir niş bulunmaktadır. Zemin kat mekanlarının çoğunluğu yangın nedeniyle ahşap tavan döşemesini yitirmiştir. Yangından geriye kalan az miktarda döşeme alanının 31 m²'si ZK02 mekanının üzerini örtmektedir.

Mekanın döşemesinin tamamı, yapının geçirdiği yangın sebebiyle moloz taş, tuğla parçaları, toprak ve atık malzemeye kaplıdır. Bu nedenle, özgün döşeme malzemesi ve kotları net olarak algılanamamaktadır.

ZK03 Mekanı

540x664x565x662 cm boyutlarındaki ZK03 mekanına, güneybatı duvarında, ZK02 mekanına açılan, ve genişlikleri ZK03 mekanı tarafında, ZK02 mekanı tarafındakine göre daha fazla olan, 119 ve 113 cm genişliğindeki iki kapı açıklığından ulaşılır. 36.64 m² alana sahip mekanın zemini yangın sebebiyle moloz ve toprak yığınıyla kaplıdır. Mekanın güneydoğu duvarına paralel konumlanmış 197x315 boyutlarında prizmatik metal bir eleman bulunmaktadır (Şekil C30). Bu eleman, aynı duvardan 62 cm, kuzeydoğu duvarından da 71 cm mesafededir. Mekanın kuzeydoğu duvarında, yapının kuzeydoğu cephesine açılan 97 ve 93 cm genişliğinde iki pencere bulunmaktadır. Mekanın ön cepheye bakan kuzeybatı ve güneydoğu duvarları sağırdır ancak, mekanı ZK04 mekanından ayıran güneydoğu duvarında sonradan açılmış yaklaşık 30 cm çapında bir delik bulunmaktadır. Bu pencere açıklıklarının zeminleri çimento esaslı bir şap ile kaplıdır. Mekanın üzeri tamamen açıktır. Mekanın güneybatı duvarında +289 ila +307 kotları arasında, tavan döşemesinin çökmesi sonucu açığa çıkan döşeme kirişleri görülebilmektedir. Döşeme kirişleri, zemin kattaki duvar kalınlıklarının üst katlara göre daha kalın olması sebebiyle oluşan basamaklara oturmaktadır (Şekil C31).

ZK04 Mekanı

Yapının tavan döşemesine sahip, üzeri tamamen örtülü tek mekanı olan ZK04, 561x347x489x134x242 cm boyutlarında, 19.23 m² kullanım alanına sahip beşgen planlı bir mekandır (Şekil C32). Bu beşgen formun oluşmasının sebebi, mekanın güneybatı duvarının yaklaşık 40 derecelik bir pah ile örülmüş olmasıdır. ZK04 mekanının 114 cm genişliğindeki bir kapı açıklığıyla bağlandığı ZK02 mekanı tarafında bu açıklık 113 cm'dir. Zemin kattaki tüm kapı açıklıklarının iki tarafında görülen bu genişlik farkı, bu açıklıkların iç kısımlarında, muhtemel kapı sövesi elemanlarının günümüze ulaşmamış olması dolayısıyladır. Mekanın iç duvarları, kısmen dökülmüş olarak sıvalıdır. Güneydoğu ve güneybatı duvarları tamamen sağırdır. Mekanı, ZK03 mekanından ayıran kuzeybatı duvarı da, sonradan açılmış yaklaşık 30 cm çapında bir delik dışında tamamen sağırdır. Yapının kuzeydoğu cephesine bakan kuzeydoğu duvarında 94 cm genişliğinde, denizlik bölümü yine çimento esaslı şap ile kaplanmış bir pencere vardır. Bu pencerede herhangi bir doğrama kalıntısı yoktur. Bu duvarda, kuzeybatı duvarıyla birleştiği köşeden 30 cm mesafede, yaklaşık 95 cm'lik, üzeri sıvalı, kapatılmış bir pencerenin izleri

okunabilmektedir. Mekanın tavan yüksekliği, döşemenin yapmış olduğu yoğun sehim sebebiyle +285 ila +251 kotları arasında değişmektedir. Mekanın döşeme kotu, üzerindeki atık malzemelerden ötürü değişkenlik göstermekle birlikte, -10 civarında seyretmektedir.

ZK05 Mekanı- Merdiven Kovası

37.47 m² alana sahip olan ZK05 mekanı, yapının günümüze ulaşmamış olan merdiven sisteminin konumlandığı mekandır. 581x641x562x670 cm boyutlarındaki mekanın, kuzeydoğu cephesi yönündeki duvarı, iki köşesinde 68 ve 66 cm’lik iki pah yapmaktadır. Kuzeybatı yönündeki duvarında 97 cm genişliğinde, kısmen kapatılarak niş haline getirilmiş bir pencere bulunmaktadır. Bu yönde, 52 cm derinliğe, 13.5 cm genişliğe ve 52 cm derinlik ve 17 cm genişliğe sahip iki adet döşeme giriş yuvası görölmektedir. Aynı yuvalara kuzeydoğu yönündeki duvarda da rastlanmaktadır. Bu yöndeki yuvalar, 52 ve 65 cm’lik derinliğe, 20 ve 15 cm genişliğe sahiptirler (Şekil C33). Güneydoğu duvarında da, yine iki adet giriş yuvası görölmektedir. Bu yöndeki yuvalar 43 cm derinliğinde ve 15, 16 cm genişliğindedir. Mekanın güneydoğu duvarına bitişik konumda bulunan, tuğla ve taştan imal edilmiş muhdes elemanların, merdiven altı boşluğunun okul kantini olarak kullanıldığı dönemden kalan tezgah izleri olduğu düşünölmektedir.

ZK06 Mekanı- Tuvalet

ZK07 mekanından 87 cm’lik bir kapı ile ulaşılın ZK06 mekanı, 119x595x107x593 cm boyutlarında bir koridor ve bu koridora açılın dört adet tuvalet bölümünden oluşın, toplam 13.25 m² kullanım alanına sahip bir ıslak hacim mekanıdır (Şekil C34). Duvarları tamamıyla 20x25 cm beyaz fayansla kaplanmış olan mekanın tuvalet bölümleri ve mekanın ana giriş kapısı PVC doğramadır. Sırasıyla 1.12, 1.45, 1.47 ve 1.70 m² alana sahip tuvalet bölümleri, koridordan ve birbirlerinden ortalama 23 cm’lik bir duvarla ayrılmaktadırlar. Bu bölümlerden en sondakinin, yapının kuzeydoğu cephesine bakan kuzeydoğu duvarında 84 cm genişliğinde bir tepe penceresi bulunmaktadır. Bu pencerenin doğramaları da yine PVC’dir.

ZK07 Mekanı- Tuvalet

ZK09 mekanından 180 cm genişliğinde bir kapıyla girilen ZK07 tuvalet mekanının tüm duvarlarının iç yüzleri fayans kaplıdır. 171x323x172x318 cm boyutlarında bir ön mekandan sonra, önce 1.92 m²'lik bir bölüme ve bu bölümden de 2 m²'lik ikinci bir bölüme ulaşılır (Şekil C35). Bu son bölümün kuzeydoğu yönündeki duvarında, yine yapının bu yöndeki cephesine bakan, PVC doğramalı 154 cm genişliğinde bir tepe penceresi bulunmaktadır. Tuvalet mekanlarının hepsinin zeminleri de, diğer tüm mekanlarda olduğu gibi, moloz ve toprak yığınıyla örtülü olduğundan, özgün döşeme kaplamasını ya da kotunu algılamak mümkün değildir.

ZK08 Mekanı- Tuvalet

ZK09 mekanının kuzeydoğu duvarındaki 144 cm genişliğinde ikili kapı açıklığının kuzey yönündeki kapısından ulaşılan mekan, 138x589x217x460x80x130 cm boyutlarında L formu bir ön mekandan ve bu mekanın güneydoğu duvarı boyunca sıralanmış dört adet tuvalet bölümünden oluşmaktadır (Şekil C36). Toplam 16.66 m²'lik alana sahiptir. Bu tuvalet birimleri sırasıyla 1.26, 1.25, 1.25 ve yine 1.25 m² alana sahiptirler. Bu mekanların her birinde, güneydoğu yönündeki duvarlarında, binanın arka cephesine açılan 59 cm'lik pencereler bulunmaktadır. Arka cepheye doğru 40 cm'ye kadar daralan bu pencerelerin hepsi PVC doğramalıdır.

ZK08' Mekanı- Tuvalet

2.16 m² toplam alana sahip mekan, 1.32 m²'lik bir tuvalet bölümü ve bu bölümün öncesinde ZK09 mekanına açılan 55cm'lik PVC doğramalı bir kapısı bulunan bir ön bölümden oluşur (Şekil C37). ZK08 mekanından 24 cm'lik bir duvarla, sonradan ayrıldığını düşündüren bu mekanın da tüm iç duvarları aynı ölçülerde fayansla kaplanmıştır.

ZK09 Mekanı- Hol

15.92 m² alana sahip ZK09 mekanı, 234x670x241x670 cm boyutlarındadır. Mekan, kuzeybatı duvarını ortalayan 155 cm genişliğindeki bir kapı açıklığıyla ZK02 mekanına bağlanır. Bu yöndeki duvarın kalınlığı 62 cm'dir. Zemin katın güneydoğu cephesindeki arka girişi, bu mekandan olup, ZK09 mekanının güneydoğu duvarındaki 154 cm genişliğinde bir açıklıktandır (Şekil C38). Mekanın kuzeydoğu duvarına komşu olarak sıralanan ZK07 ve ZK08 mekanları, ZK09 mekanına sırasıyla 179 ve 144 cm genişliğindeki açıklıklarla bağlanır. Mekanın tüm

duvarlarının iç yüzleri, bağlı olduğu ZK07 ve ZK08 mekanlarındaki ıslak hacim fonksiyonu gereği, 20x25 cm boyutlarında fayans ile kaplıdır. Mekanı ZK02, ZK07 ve ZK08 mekanlarına bağlayan kapı açıklıklarında niteliksiz pvc kapı doğramaları vardır. Mekanın 83 cm kalınlığındaki güneydoğu duvarındaki, 154 cm'lik kapı açıklığından, zemin katı yapının arka bahçesine bağlayan çift kollu sade merdivenin 196x211 cm boyutlarındaki sahanlığına ulaşılır. Mekanın ZK07 ve ZK08 ıslak hacim mekanlarıyla ortak kuzeydoğu duvarında, yangın sonrası çöken ahşap tavan döşeme kirişleri görülebilmektedir. Bu kirişler, zemin kat ve birinci kat duvar kalınlıkları arasındaki fark nedeniyle oluşan yaklaşık 21 cm genişliğindeki basamağa oturmaktadır. Mekanın zeminindeki moloz taş, toprak ve atık malzeme yığını yağmur sularıyla yoğunlaşmış ve döşeme kotu ile döşeme kaplama malzemesini algılanamaz hale getirmiştir. Mekanı ZK10 mekanından ayıran 52 cm kalınlığındaki güneybatı duvarı tamamen sağırdır.

ZK10 Mekanı

296x678x299x678 cm boyutlarındaki ZK10 mekanının kullanım alanı 20.17 m²'dir. Kuzeybatı duvarındaki 116 cm'lik kapı açıklığıyla ZK02 mekanına bağlanan mekan, 55 cm kalınlığındaki güneybatı duvarındaki 116 cm genişliğindeki açıklıktan da ZK11 mekanında bağlanmaktadır (Şekil 39). ZK10 mekanındaki tek pencere açıklığı, yapının arka cephesine bakan, güneydoğu duvarındaki 95 cm'lik penceredir.

ZK11 Mekanı

Güneydoğu bahçesine cephesi olan mekanın boyutları 679x445x716x631'dir. 36.92 m² kullanım alanına sahip mekan, zemin kattaki en büyük ikinci derslik mekanıdır. Mekanın girişi, ZK02 holüne bitişik olan kuzeybatı duvarındaki 180 cm genişliğindeki kapı açıklığından sağlanmaktadır. Mekan, yapının güneydoğu ve güneybatı cephelerine bakmaktadır. Güneydoğu cephesinde 101 ve 98 cm genişliğinde iki, güneybatı cephesinde ise 100, 96 ve 99 cm genişliğinde üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. ZK10 mekanıyla ortak kuzeydoğu duvarında, Bu iki mekanı bağlayan 123 cm genişliğinde bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Bu kemerli açıklığın düzensiz geometrisi, tepe noktasının diğer kapı açıklıklarına göre daha düşük kotta olması ve üzerinde herhangi bir söve ya da kapı izi olmaması, bu açıklığın bağladığı iki mekanın beraber kullanılabilmesi amacıyla daha sonradan açılmış olduğunu düşündürmektedir. Bu duvarda özgün döşeme kirişleri

görülebilmektedir. Mekanın güneydoğu duvarında ise özgün döşeme kirişi ve kaplama malzemesi, daha bütüncül olarak görülebilmektedir (Şekil C40).

ZK12 Mekanı

38.08 m² kullanım alanına sahip yamuk formundaki mekanın boyutları, 545x937x269x956 cm'dir. ZK02 ana mekanına 181 cm'lik bir kapı açıklığıyla bağlanan ZK12 mekanının kuzeydoğu duvarında, yine ZK02 mekanına açılan 93 cm'lik bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapının güneybatı cephesinde, mekan yönündeki genişlikleri 99, 98 ve 101 cm olan üç pencere bulunmaktadır (Şekil C41).

ZK13 Mekanı

538x690x543x724 boyutlarındaki dikdörtgen planlı mekanın toplam alanı 38.26 m²'dir. Kuzeydoğu duvarındaki 179 cm'lik kapı açıklığıyla ZK02'ye bağlanan mekanın bu yöndeki duvarında döşeme kirişleri görülebilmektedir. Mekanın güneybatı duvarında, yapının bu yöndeki cephesine açılan, 97 ve 99 cm genişliğinde iki pencere bulunmaktadır (Şekil C42). Bu pencerelerde de, zemin kattaki diğer pencereler gibi doğrama bulunmamaktadır. ZK13 mekanını komşusu olduğu ZK12 ve ZK14 mekanlarından ayıran duvarlar sırasıyla 29.5 ve 16 cm kalınlığındadır. Bu kattaki diğer bölücü duvarlara göre çok ince olan bu duvarların, özgün olmadığı ve mekanların sonraki dönemlerdeki fonksiyonel ihtiyaca göre tekrar bölümlendirilmesi için sonradan örüldüğü düşünülmektedir.

ZK14 Mekanı

239x535x241x538 cm boyutlarındaki ZK14 mekanı, 12.87 m²'lik kullanım alanıyla derslik olmak için yeterince geniş olmasa da, mekanın başka bir işlevi olduğuna dair bir iz yoktur. ZK02 mekanına, 123 cm genişliğinde bir kapı açıklığıyla bağlanan ZK14 mekanının güneydoğu yönündeki duvarı, yapının bu kattaki bölücü duvarlarından oldukça ince oluşuyla dikkat çekmektedir. 16 cm genişliğindeki bu duvarın, mekanların bölümlenmesinde yapılan olası değişiklikler gereği sonradan örüldüğü düşünülmektedir. Mekanın kuzeybatı yönündeki, ön cepheye bakan duvarı ve güneydoğu yönündeki duvarı tamamen sağırken yan cepheye bakan güneybatı yönündeki duvarında 100 cm genişliğinde bir pencere açıklığı bulunmaktadır (Şekil C43). Bu pencere de, yapının tamamındaki pencere açıklıklarında görüldüğü gibi, dışa doğru daralmaktadır. Mekanın 123 cm'lik giriş kapısı da, yine kapı açıklıklarının

hepsinde olduğu gibi, sövelerinin yok olması sebebiyle, iç ve dış yönlerde farklı genişliklere sahiptir.

4.4.2 Birinci kat planı

Yapının birinci kat planı büyük oranda zemin kat planının mekansal kurgusunu tekrar etmekle birlikte, bazı değişiklikler göstermektedir. Bu kata, yapının ana giriş cephesindeki çift kollu, her bir kolunda 19 rıht bulunan merdivenlerle ulaşılır. Merdivenlerle ulaşılan giriş sahanlığından, 212 cm'lik ana giriş kapısıyla, bu kattaki koridora ulaşılır. Etrafında dizili mekanlarla kurduğu ilişki, zemin kattakinin tekrarı olan koridorun sadece 32.5 m²'lik bir döşeme alanı ayakta kalabilmiştir (Şekil E4). Bu koridor, yine zemin katta olduğu gibi, kuzeydoğu yönüne kırılıp burada genişleyerek bir iç sofa oluşturmakta ve bu iç sofa merdiven kovasıyla sonlanmaktadır. Bu katta, giriş revakı (1K01), merkezi koridor ya da iç sofa mekanı (1K02) ve bu mekan etrafında dizilmiş yedi adet mekan (1K03, 1K04, 1K05, 1K06, 1K07, 1K08, 1K09) olmak üzere toplam dokuz adet mekan tanımlanmıştır. Bu tanımlı mekanlardan 1K09 mekanının güneybatı yönündeki duvarında algılanabilen duvar izleri, bu mekanın bütününün tek bir mekan olmadığını, üç farklı mekanın ara bölücü duvarlarının yıkılması sonucu oluşmuş olduğunu göstermektedir. Bu katta sadece 1K02-koridor mekanının girişe yakın 32.5 m²'lik alanında ve 21.14 m²'lik 1K04 mekanının tamamında döşeme vardır. Bunların dışındaki mekanların döşemeleri tamamiyle çökmüştür. Bu katta tavan döşemesi ise tamamiyle yok olmuştur, yani 1K01 giriş sahanlığı hariç, tüm mekanların üzeri açıktır. Sadece 1K09 mekanının giriş kapısına yakın kısmında üst katın döşeme kirişleri kısmen kalabilmiş ancak son derece hasar görmüş durumdadır.

1K01 Mekanı-Giriş Revakı

Yapının giriş (kuzeybatı) cephesinden, birinci kata ulaşırken varılan ilk mekandır. Üzeri volta döşemeli revak ile örtülü üç yanı açık mekanın, bir yanı da yapının ana giriş kapısına bakmaktadır (Şekil C44). Bu mekanın, kuzeybatı yönünde, plan düzleminin geçtiği seviyede çapları 45 cm olan dört adet yivli sütun bulunmaktadır. Mekanın zemini 21x21 cm boyutlarında özgün terrazzo karolarla kaplıdır. Yaklaşık 7.5 m²'lik alana sahip giriş revakının boyutları 377x197x373x196 cm'dir. Mekanın döşemesi +315 kotundadır.

1K02 Mekanı-Koridor

Yapının birinci katta, giriş revakına açılan ana kapısından geçince ulaşılan ilk mekandır. Kuzeybatı- güneydoğu yönünde uzanan 304 cm genişliğindeki 1K02 mekanı, bu katta ayak basılabilen tek mekandır (Şekil C45). Toplam 111 m²'lik mekanın sadece 32.5 m²'lik kısmında döşeme bulunmaktadır. 1K02 mekanı kuzeydoğu duvarındaki 102 cm'lik bir kapı açıklığıyla 1K03 mekanına, 103'er cm'lik iki kapı açıklığıyla da 1K09 mekanına bağlanmaktadır. Mekanın özgün döşeme kotu ve malzemesi, yine moloz ve toprak yığını sebebiyle algılanamamaktadır.

1K03 Mekanı

1K02 mekanından, 101 cm'lik bir kapı açıklığıyla ulaşılan 1K03 mekanı 679x566x679x585 cm boyutlarındadır ve 39 m²'lik alana sahiptir. Okulun derslik olarak kullanılan hacimlerinden biri olduğu düşünülen mekanın, ön cephe yönündeki kuzeybatı duvarında 132'şer cm'lik iki pencere vardır. Bu pencerelerde ahşap doğrama kısmen korunabilmiştir. Kuzeydoğu yönündeki duvarda ise 129 cm'lik iki pencere açıklığı vardır. Bu pencerelerde herhangi bir doğrama izine rastlanmamıştır. Mekanın döşemesi tamamen çökmüştür. Bu nedenle birinci kat ve zemin kat duvar kalınlıkları farkıyla oluşan ve döşeme ahşap kirişlerinin oturtulduğu basamaklar ve mekanın güneybatı duvarında kısmen kalabilmiş olan döşeme kirişleri görülebilmektedir. Güneydoğu yönündeki duvar ise, alt kat planını takip etmekte ve herhangi bir kalınlık farkı ya da değişimi görülmemektedir. Mekanın duvarlarında yoğun sıva dökülmeleri gözlenmekle birlikte, yer yer pembe boya izleri gözlemlenebilmektedir.

1K04 Mekanı

1K04 mekanı, birinci katta ahşap döşemesi tamamıyla yerinde olan tek mekandır (Şekil C46). Merkezi 1K02 mekanıyla, zemin katta olduğu gibi pahlı bir duvarla ayrılan beşgen mekanın boyutları 137x263x584x363x509 cm'dir. Mekanın kuzeydoğu duvarında 129 cm genişliğinde iki adet, ahşap doğraması yok olmuş pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin taş denizlikleri halen yerinde durmaktadır. 21.14 m²'lik oturma alanına sahip mekanın döşemesi, yapının hemen tüm mekanlarında olduğu gibi yoğun toprak ve moloz yığınıyla örtülüdür. Bu nedenle ahşap döşemenin özgün kotu tespit edilememiştir. Bu yığın sebebiyle ahşap döşeme

Çökme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Mekanın güneydoğu duvarında, fonksiyonu anlaşılamayan sabit taş bir eleman bulunmaktadır. Mekanın duvarlarında boya izlerinin de desteklediğı üzere, mekanın derslik olduğı düşünölmektedir.

1K05 Mekanı-Merdiven Kovası

1K05 mekanı, 37.95 m²'lik alana sahip olup, zemin katta da göröleceğı üzere merdiven mekanıdır. Bu kat planında, mekanın kuzeybatı ve kuzeydoğu yönlerindeki duvarlarında 8-11 cm'lik geri çekilmeler görölmektedir. Bu geri çekilmelerin, merdiven sahanlık kirişlerini oturtmak için kullanıldığı düşünölmektedir. Duvar kalınlıklarındaki bu azalmadan ötürü bu kat planında alt kat duvar sınırı ve kuzeydoğu duvarındaki köşe pahları da görünüşe girmektedir. Bu yöndeki duvarda 129 cm'lik iki pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerde doğrama, ya da doğrama kalıntısı yoktur. Kuzeybatı yönündeki duvarında iki adet, 129 ve 130 cm genişliğinde kapatılmış pencere vardır.Mekanın güneybatı yönünde, +496.5 kotunda iki I profilili metal elemanın birleştirilmesiyle oluşmuş, 30 cm'lik döşeme kirişi görölmektedir.

1K06 Mekanı

55 m²'lik alana sahip mekan, 886x624x879x621 cm boyutlarındadır. Dikdörtgen planlı mekanın, okulun derslik mekanlarından biri olduğı düşünölmektedir. 1K02 ana mekanına 104 cm'lik bir kapı açıklığıyla bağlanan mekanın, yapının arka cephesine bakan güneydoğu duvarında 128 ve 129 cm genişliğinde iki, ve kuzeydoğu yönündeki duvarında ise 129, 129 ve 131 cm genişliğinde üç pencere bulunmaktadır. Mekanın dört duvarında da, zemin katta takip ettikleri duvarlara göre 16 cm'ye varan geri çekilmeler görölmektedir. Mekanın döşemesi tamamiyle yok olmuştur bu nedenle alt kattaki tuvalet mekanlarının tüm bölücü duvarları bu kat planında görölmektedir. Bu mekandaki tüm pencerelerde doğramalar kanat kısımları yok olmakla birlikte kısmen kalabilmiştir.

1K07 Mekanı

1K07 mekanı, 43.14 m²'lik alana sahip olup, 707x605x711x610 cm boyutlarında dikdörtgen bir mekandır. Ana mekana 92 cm'lik bir kapı açıklığıyla bağlanan 1K07 mekanının, arka cepheye bakan güneydoğu duvarında 130 cm'lik iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu pencerelerde herhangi bir doğrama kalıntısı yoktur. Mekanın güneybatı duvarı hariç diğer üç duvarında, tüm üst kat mekanlarında farklı miktarlarda görölen geri çekilmeler görölmektedir. Kuzeydoğu ve güneybatı

karşılıklı duvarlarında döşeme kirişleri kısmen görülmekte, ancak bu mekanda da döşeme kaplamasına rastlanmamaktadır. Mekanın tavan döşemesi tamamıyla yok olduğu için, üzeri açıktır.

1K08 Mekanı

Yamuk formulu 1K08 mekanı, 39.9 m²'lik alana sahip olup, 743x657x707x462 cm boyutlarındadır. 1K02 ana mekanına 157 cm'lik bir kapı ile bağlanan mekanın, arka cepheye bakan güneydoğu duvarında 126 ve 128 cm'lik iki, güneybatı duvarında ise 131,131 ve 127 cm'lik üç adet penceresi vardır. Mekanın kuzeydoğu yönündeki duvarında döşeme kirişleri görülürken, güneydoğu duvarında 3,5 cm kalınlığındaki özgün ahşap döşeme kaplaması, 16x16 cm boyutlarındaki ahşap döşeme kirişleri ve 2 cm kalınlığındaki ahşap tavan kaplaması kısmen kalabilmiştir.

1K09 Mekanı

1K09 mekanı, 97.5 m²'lik alana sahiptir ve 1046x555x1929x295x941 boyutlarındadır. Bu büyüklükte ve boyutlarda bir mekanın tek başına bir derslik olarak kullanılamayacağı açıktır (Şekil C47). Mekanın güneydoğu duvarı boyunca yer yer gözlemlenebilen duvar izleri bu durumu desteklemektedir. Ancak bu durum, restitüsyon aşamasında irdelenmesi gereken bir sorun olduğu için, bu aşamada; rölövede, 1K09, tek bir mekan olarak ele alınmıştır. Mekanı ana mekan 1K02'den ayıran 48 cm kalınlığındaki kuzeydoğu duvarında 116, 111.5, 99 ve 100 cm genişliğinde toplam dört adet kapı açıklığı bulunmaktadır. Mekanın ön cepheye bakan kuzeybatı duvarında 132'şer cm genişliğinde iki, güneybatı duvarında ise, 129, 129, 127, 143, 128, 132, 133 ve 137 cm genişliklerinde sekiz olmak üzere toplam on adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Mekanın kuzeydoğu duvarında ahşap döşeme kirişleri görülmektedir (Şekil C48). Üst katta hemen tüm mekanlarda görülen, duvar kalınlıklarının bu katta incelmesinden oluşan geri çekilmeler bu mekanda, mekanı 1K08'den ayıran güneydoğu duvarı hariç tüm duvarlarda farklı seviyelerde gözlemlenebilmektedir.

4.4.3 İkinci kat planı

Yapının ikinci kat iç duvarları büyük oranda yok olmuştur. Bu nedenle özgün mekan bölümlenmesi okunamamaktadır (Şekil E5). Sirkülasyon alanlarının ve merdiven kovasının, alt kattaki sirkülasyon alanları ve merdiven mekanını takip etmesi gerekliliği üzerinden bu sorun restitüsyon aşamasında ele alınacaktır. Rölövenin

sunduğu mevcut bölümlenmeler üzerinden tarif edilecek olur, bu katta merdiven kovası, orta merkezi alan, giriş revakının üzerindeki balkon mekanı ve merkezi mekana bağlı iki adet mekan olmak üzere toplam beş mekan tanımlanabilecek olmakla birlikte, yöntem olarak, ikinci kat planının genel bir tanımı yapılmaya çalışılmıştır.

Giriş revakının üzerinde bulunan balkon, 5.77 m²'lik alana ve 182x312x185x313 cm'lik boyutlara sahiptir. Merkezi mekandan 171 cm genişliğinde bir kapı açıklığıyla ulaşılan balkon mekanın, üç yanı 48x48 cm plan ölçülerindeki taş babalar ve bunların arasını dolduran 24 cm genişliğinde taş parapetlerle çevrilidir.

40.04 m² alana sahip merdiven mekanının 692 cm uzunluk ve 57 cm kalınlığındaki kuzeybatı duvarında yaklaşık 15 cm'lik bir geri çekilme gözlemlenmektedir. Mekanın boyutları 692x576x681x588'dir. Mekanın kuzeybatı yönündeki duvarında 122 ve 123 cm genişliğinde iki adet kapatılmış pencere, kuzeydoğu duvarında metal doğramaları kalmış 122'şer cm genişliğinde iki pencere ve mekanı 2K04 mekanından ayıran güneydoğu duvarında 139 cm'lik yine iki adet pencere bulunmaktadır. Mekanın tavan döşemesini taşıyan metal kiriş, +1245 ila +1270 kotları arasındadır. Bu kirişin, merdiven mekanının kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarının içlerine girerek bu duvarları birbirine bağlayan bir gergi olarak da tasarlandığı görülmektedir. Üstü açık mekanın, kuzeydoğu yönündeki duvarını yapıya bağlayan metal profile dik yönde uzanan gergi demirleri ve kılıçları görülmektedir.

1046x1521x1887x1322x936 cm boyutlarındaki merkezi beşgen hacim, yapının bu kattaki olası bölücü duvarlarının yıkılmasıyla, birkaç mekanın birleşiminden oluştuğu düşünülen bir mekandır. 287.56 m²'lik toplam alana sahip mekanda herhangi bir döşeme kalıntısı yoktur. Bu katta ön cephe boyunca devam eden hacimde bu yönde 130, 130, 131 ve 131 cm genişliğinde dört pencere açıklığı ve cepheyi ortalayıp, revak üzerindeki balkona açılan 171 cm genişliğinde bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Mekanın güneydoğu yönündeki duvarında 332'şer cm genişlik ve 12 cm derinliğinde iki adet niş bulunmaktadır. Nişlerin bulunduğu bu duvarın arka yüzünde de 420 ve 370 cm genişliklerinde ve yine 12 cm derinliğinde iki niş daha bulunmaktadır.

Yapının bu kattaki duvarlarında belirgin bir duvar izine rastlanmamaktadır. Bu durum, bu kat planının yangın öncesi bölümlenmesine dair öneri geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Kat planının arka cephe boyunca sıralanan mekanlarının duvarlarındaki izler, buradaki döşeme kalınlığının yapının genelindekinden farklı olduğunu, ya da bu kısımda, mekanların olası işlevleri gereği yükseltilmiş döşeme olabileceğini düşündürmektedir.

Merdiven kovası mekanına bitişik konumlanmış, birkaç mekanın birleşiminden oluşmuş, bölücü duvarların yıkılmasıyla bütün olarak algılanan L formulu diğer bir mekan, 43.27 m²'dir. 650x175x624x879x1277x720 cm boyutlarındaki mekanı merkezi mekana bağlayan ve güneybatı duvarında yer alan iki kapının genişlikleri 84 ve 90 cm'dir. Mekanı merkezi mekandan ayıran ve alt kattaki aynı noktadaki duvara göre kalınlığı azalan duvarda, 368 cm genişlik ve 12 cm derinliğinde, iç yüzeyi sıvalı bir niş bulunmaktadır. Mekanda herhangi bir döşeme izine rastlanmadığından, alt katlardaki bölücü duvarlar ile duvar kalınlıklarının azalmasıyla oluşan geri çekilmeler, bu kat planında görünüşe girmektedir. Mekanı merdiven kovasından ayıran 41 cm kalınlığındaki kuzeybatı duvarında iki adet 139 cm'lik pencere bulunmaktadır. Mekanın, yapının kuzeydoğu cephesine bakan aynı yöndeki duvarında, ilki kapatılmış olmak üzere üç adet pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin genişlikleri 131'er cm'dir. Mekanın arka cepheye bakan güneydoğu yönündeki duvarında ise, genişlikleri sırasıyla 131, 130 130 ve 131 cm olan dört adet pencere bulunmaktadır. Bu yöndeki duvarda olası mekan bölümlenmesini tanımlayan, kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan bir duvarın izi gözlemlenmektedir.

Bu mekanın güney yönde bitişğinde konumlanmış yamuk formulu olası derslik mekanı 39.9 m²'dir. Arka cepheye bakan 131'er cm genişliğinde iki, güneybatı cephesine bakan yaklaşık aynı ölçülerde üç adet penceresi bulunan mekanı, merkezi mekana bağlayan kağı açıklığı 90 cm genişliğindedir. Mekanın giriş kapısının da bulunduğu kuzeybatı yönündeki 51 cm kalınlığındaki duvarında 420 cm genişliğinde ve 12 cm derinliğinde bir niş bulunmaktadır. Bu niş, mekanın kuzeydoğu duvarına kadar devam etmektedir.

4.5 Cephe Özellikleri

4.5.1 Kuzeybatı cephesi (ön cephe)

Yapının giriş cephesidir. Yayla Meydanı Sokağı'na bakan cephesinde, bu cepheyi simetrik olarak bölen giriş, zemin kattaki kemerli giriş ile ve birinci katta iki kollu gösterişli merdiven ve bu merdivenle ulaşılan giriş sahanlığını örten giriş revağı (Şekil C49) ile vurgulanmıştır. Giriş aksına göre simetrik kurgulanmış ve +1792 kotuna kadar yükselen ön cephe, Neo-Klasik mimari unsurlarla anıtsallaştırılmıştır (Şekil C50, Şekil E7). Giriş revağını taşıyan dört adet yivli sütun, bu sütunları duvar yönünde karşılayan pilastırlar, gösterişli kat silmeleri, zemin kata girişi sağlayan beşik kemer, ana merdivenin taş parapet ve babaları, ikinci katta giriş revakının üzerindeki balkon kapısını vurgulayan ve yapının köşelerinde de bulunan pilastırlar, bu katın üzerindeki silmenin altındaki taş furuş dizisi (Şekil C51) ve nihayet yapının giriş cephesini anıtsallaştıran en önemli unsur olarak taş üçgen alınlık ve bu alınlığın altındaki rozet dizisi bu üslubu yansıtan mimari elemanlardır (Şekil C52). Özellikle, yapının giriş aksında, üçgen alınlığın üzerinde konumlandırılmış yarım daire şekilli merkezi bezeme, cephenin genel algısında baskın bir unsurdur. Bu bezemenin ortasına, işlevi anlaşılamayan metal bir eleman tutturulmuştur. Ortasında konumlandığı bezemedeki yivler ve bu bezemenin yarım dairesel formu bu metal elemanın bir çeşit güneş saati olarak kullanıldığı fikrini akla getiriyor olsa da, bu fikri destekleyen herhangi bir iz bulunmamaktadır. Profilli bir silme ile biten üçgen alınlığın, cephenin yatay üst sınırıyla birleştiği yerde, her iki yönde de simetrik olarak, antik mimarideki 'triglif' elemanını andıran bir bezeme daha vardır. Cephedeki giriş aksına göre simetrik olma durumu, cephedeki açıklıkların düzeninde de görülmektedir. Bu aksın üzerinde bulunan, zemin katın kemerli girişi, birinci kattaki ana giriş ve ikinci katta, giriş revakının üzerindeki balkona çıkış kapısı, pencere açıklıklarına göre daha geniş olmakla birlikte, bu aksı ortalamaktadır. Bu aksa göre simetrik olarak kurgulanmış kemerli pencere açıklıklarının etrafı çerçeve oluşturacak şekilde taş söve ile çevrelenmiştir. Bu çerçeveye, hem söve hem de kemer düzeninde kesme taşlar geri çekilerek hareket kazandırılmıştır. Bu cephede, zemin kata giriş ve birinci katlardaki giriş açıklığındaki ahşap kapılar tamamen yok olmuştur. İkinci katta, balkon kapısı da yok olmuşken, pencerelerdeki ahşap doğramalar kanatlarıyla birlikte korunabilmiştir. Birinci katta ise ahşap pencere doğramaları kısmen kalabilmiştir.

Zemin kat seviyesinde, yapının köşelerinde kat silmesinin hemen altındaki, kesme taşların farklı boyutlarda kullanılmasıyla oluşturulan, girintili çıkıntılı düzen yine cephedeki simetrik anıtsal kurguyu vurgulayan bir öğedir. Bu katta benzer bir girintili çıkıntılı uygulama da, zemin kat giriş kemeri ile merdiven basamakları arasında kalan yüzeyde görülmektedir. Bu düzen, kemer taşlarının şaşırtmalı olarak dışarı taşırılmasıyla oluşturulmuştur.

Yayla Meydanı Sokak ile bu sokağa bakan giriş cephesi arasında yaklaşık 142 cm genişliğinde bir kaldırım, kaldırım sonrasında, bahçe ön duvarı ve giriş revakına kadar 540 cm, bina cephesine kadar ise yaklaşık 750 cm genişliğinde olan bir ön bahçe vardır. Bahçe Yayla Meydanı Sokak'tan, taş bir ön bahçe duvarı ile ayrılır (Şekil C53). Ön bahçeye, taş babaları arasında dökme demir parmaklıkları bulunan bu duvarı tam ortalamayan yine dökme demir bir kapıdan ulaşılır. -024 kotundaki kaldırımdan, 12 cm'lik bir eşikle geçilen kapının yanındaki taş babalar +271 kotunda olup, ön bahçe duvarının diğer babalarına göre daha yüksektirler.

4.5.2 Güneybatı cephesi (yan cephe)

Yapının giriş cephesi dışındaki diğer üç cephesinde, aynı anıtsal karakteri gözlemlemek mümkün değildir. Bunun nedeni, yapının yan ve arka cephelerinin ön cepheye kıyasla ikincil önemde olmasının yanında, bu üç cephenin görünümünde etkili olan modern sıva uygulamasıdır (Şekil E8). Yer yer dökülmüş olsa da, plastik etkisi çok yoğun olan bu kalın sıva, cephelerdeki özellikle pencere kemerleri gibi unsurların algılanmasını büyük ölçüde engellemektedir (Şekil C54). Güneybatı cephesindeki genel görünüm de, yer yer dökülmüş de olsa, bu kalın sıva tabakasının etkisindedir.

Kuzeybatı-güneydoğu yönünde eğimli bir alanda uzanan yapının, ön ve arka cephelerindeki kot farkından ötürü, arka cephede, zemin kat döşemesinin altında kalan alan taş dolgudur (Şekil C55). Yani yapı inşa edilirken, zemin önce düzlenmiş ve yapı bu düz zemin üzerine, inşa edilmiştir. Bu kot farkı ve bu zemin dolgu işleminin en net görülebildiği cephe güneybatı cephesidir. Yapının dış duvarının plan düzleminde kırıldığı noktadan itibaren kot düşmesi, net bir biçimde görülebilmektedir. Giriş merdiveninin güneybatı yönündeki kolu, giriş revakının yan yüzü bu cephede de görülmektedir. Ön cephedeki tüm yatay hareketler, yan cephelerde de kısmen devam etmektedir. Yani, ön cephedeki kat silmeleri, taş furuş

dizisi ve yapının kalkan duvarı, bu cephede de önemli unsurlardır. Cephenin geri kalanında ise, ön cephedeki anıtsallıktan söz etmek mümkün değildir. Gayet sade bir düzende kurgulanmış olan cephedeki en belirgin dikey vurgu, yapının plan düzleminde bu cephede yaptığı kırılmadır. Bu dikey vurgu, katlar arasındaki sade taş ve üzeri kimi yerde sıva kaplı silme ile dengelenmektedir. Bu kat silmelerinden ilki +278 ila +298, ikincisi, +750 ila +769 ve sonuncusu da +1200 ila +1215 kotlarındadır.

Zemin kat seviyesindeki pencereler, diğer katlardakilere göre daha dar ve daha kısadır. Bu kattaki toplam dokuz pencerenin hepsi yaklaşık boyutlardadır ve hiçbirinin doğraması bugüne ulaşmamıştır. Birinci kat seviyesinde bu cephede, kiminin ahşap doğramaları günümüze ulaşabilmiş toplam 11 adet pencere açıklığı görülmektedir. Aynı düzende ve yine yaklaşık boyutlardaki bu kemerli pencerelerin kemerlerindeki girintili çıkıntılı hareketli düzen, cephenin tamamını kaplayan sıva nedeniyle etkisini yitirmiş ve algılanamaz haldedir. Bu katta, biri yapının plan düzleminde kırıldığı noktada olmak üzere iki adet pilastır vardır. İki kat silmesi arasında uzanan sıva kaplı bu pilastırların, birinci ve ikinci katlar arasındaki kat silmesiyle birleştikleri noktalarda, kat silmesi koparılarak, pilastır başlığı gibi hareket kazandırılmıştır.

Çatısı tamamen yok olmuş yapının, güneybatı cephesinde, ikinci katta toplamda yedi pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden ilk dördü, birinci kattakilerle benzerlik gösteren boyut ve düzende, son üçü ise, diğerlerinden daha kısadır. Kemerli bu kısa pencerelerin söve ve kemer kısımlarında, diğer pencereler gibi kesme taşlarla oluşturulmuş bir düzen olmamasına karşın, sadece üzeri sıvalı kilit taşı bulunmaktadır. Cephenin, beden duvarının üst hizası düzensiz bir görünüm sergilemektedir. Bu kotta kimi yerlerde marsilya kiremit ve çinko yağmur deresi kalıntıları gözlenmektedir. Ayrıca cephenin dört noktasında, yağmur suyunu yere ulaştıran PVC yağmur suyu iniş boruları da kısmen görülmektedir.

4.5.3 Güneydoğu cephesi (crka cephe)

Yapının arka cephesi olan güneydoğu cephesinde, güneybatı cephesinde olduğu gibi, arazinin sahip olduğu eğimden kaynaklanan, yapının üzerine oturtulduğu düzlenmiş taş dolgu zemin görülebilmektedir (Şekil C56). Zemin katın kemerli ikinci girişi bu cephede, cephenin simetri aksı üzerindedir. Bu cephede, zemin katı bahçe kotuna

bağlayan iki kollu, giriştekine göre çok daha sade bir düzende olan merdiven ile önündeki beton platformla yükseltilmiş heykel büstü kaidesi de yine giriş açıklığının orta aksında konumlanmıştır (Şekil E9). Arka cephenin, kuzeydoğu cephesi yönünde, bu cephenin zeminini tamamen kaplayan -87 kotundaki beton platform ve bu platformu bahçe kotuna bağlayan 6 rıhtlı beton gömülü merdiven görülmektedir. Ayrıca yapının bu yöndeki köşesinde +175 kotuna kadar kademeli olarak yükselen, üzeri sıva kaplı bir köşe pahi vardır.

Bu cephede zemin kat seviyesinde, cepheyi ortalayan kapı açıklığının sol yanında üç, sağ yanında beş olmak üzere toplam sekiz pencere açıklığı bulunmaktadır. Kapının sol yanındaki üç pencere boyut ve düzen açısından, güneybatı cephesinde bu kattaki pencerelerle benzerlik gösterirken, sağ yanındaki tuvalet pencereleri, çok daha ufak ama yine kemerli pencerelerdir. Bu pencerelerde PVC doğramalar görülmektedir.

Zemin kattan taş bir silmeyle ayrılan birinci katta toplam altı adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu pencereler, kattaki diğer pencerelere yakın boyutlarda ve yine aynı düzendeki pencerelerdir. Bu kattaki pencerelerin biri hariç hiçbirinde doğrama izine rastlanmamaktadır. Bu katta cephenin iki köşesinde ve ortasında, üst kat boyunca da devam eden pilastırlar vardır. Tamamı sıva ile kaplı ve bu yüzden yatay silmelerle bütünleşik olarak algılanan bu pilastırlar cephenin düşey etkisini vurgulayan elemanlardır.

Tepe noktası yaklaşık +1275 kotunda olan arka cephenin ikinci kat seviyesindeki pencereleri, yapının genel kurgusundaki hakim simetri ve düzene uyumsuz niteliktedir (Şekil C57). Bu katta görülen, doğramaları bugüne ulaşmamış altı pencere açıklığından ilk dört tanesi, güneybatı cephesinin bu kattaki son pencereleriyle aynı düzende ve boyutlardadır. Bu pencerelerin neden daha kısa oldukları hakkında somut bir veri yoktur. Bu durum, özgün pencerelerin zaman içinde değiştirilmiş olabileceğini akla getirmekte, ya da bu mekanın farklı bir işleve sahip olduğunu düşündürmektedir.

Yapının arka ve yan cephelerinde görüldüğü üzere bu cephe de, yoğun bozulma nedeniyle düzgün bir hatla bitmemektedir. Cephede iki düşey doğrultuda, zemin kata kadar inmeyen PVC yağmur iniş boruları görülmektedir. Yapının plan düzlemindeki ‘Lvri’ formu nedeniyle, güneybatı cephesinin bir kısmı ve ön cephedeki kalkan duvarının arkası da, arka cephede görünüşe girmektedir.

4.5.4 Kuzeydoğu cephesi (yan cephe)

Kuzeydoğu cephesi, vaziyet planında bu yöndeki yapıların konumlanışları itibariyle, hiçbir noktadan bütünüyle algılanamamaktadır. Yapının bu yöndeki zemini, giriş ve arka cepheler arasındaki kot farkını ortadan kaldıracak şekilde betonla kaplanmış ve bu beton platform arka bahçeye merdivenlerle bağlanmıştır (Şekil E8). Dolayısıyla, bu cephede yapının üzerine inşa edildiği dolgu zemin algılanamamaktadır. Giriş merdiveninin kuzeydoğu yönündeki kolu, giriş revakının yan yüzü ve giriş sahanlığı, karşı cephede olduğu gibi, bu cephede de görünüşe girmektedir. Ön cephedeki tüm yatay hareketler, yan cephelerde de kısmen devam etmektedir. Yani, ön cephedeki kat silmeleri, taş furuş dizisi ve yapının kalkan duvarı, bu cephede, kısmen de olsa algılanmaktadır. Yapının sahip olduğu L formu sebebiyle iki parçalı olan kuzeydoğu cephesinin öndeki bölümü +1274 kotuna kadar yükselmekle beraber, duvarın tepe hattı düzenli bir hat olmadığından, değişkenlik göstermektedir. Bu bölümün zemin kat seviyesinde iki kenarında da köşe pahları bulunmaktadır. Güneydoğu cephesine bakana göre daha düzenli bir forma sahip olan, kuzeybatı cephesine bakan köşe pahlı, +280 ila +297 kotlarında bulunan kat silmesine kadar yükselmektedir. Cephenin daha öndeki bu bölümünde, zemin kat seviyesindeki pencereler son derece düzensizdir. Zemin kattaki tuvalet mekanlarına ait bu pencereler, farklı genişlik ve yüksekliklerde olup, herbirinde PVC doğrama vardır. Birinci kat seviyesinde ise toplam beş adet pencere boşluğu bulunmaktadır. Bunlardan arka cepheye yakın üçü bu kattaki diğer pencerelerle benzer özellikler göstermekle birlikte, yapının merdiven kovalarına denk gelen diğer iki pencere ise, açıklık genişliği itibariyle diğerleriyle uyumlu olmakla birlikte, yükseklikleri itibariyle farklılık göstermektedir. Bu katta, köşelerde ve ortada yine sıva ile kaplı üç adet pilastır bulunmaktadır. Bunlardan ortadaki sadece birinci kat boyunca, köşelerdeki iki pilastır ise üst katta da devam etmektedir. İkinci kattaki merdiven kovalarına pencereleri de yine bu kattakiler gibi, kat silmesine kadar inmektedir. Bu kattaki toplam beş pencereden merdiven kovalarında olanlar dışındaki diğer üçü de cephelerin genelinde hakim olan pencere düzeninden farklılık göstermektedir. Bir tanesi kapatılmış ve üzeri sıvanmış bu pencerelerin kemer kısımlarında sadece kilit taşları vurgulanmıştır. Bu kattaki merdiven kovalarına açılan pencerelerde metal doğrama bulunmaktadır. Yoğun paslanma görülen bu doğramalar, pencere açıklığının tamamını kapatmamaktadır. Cephenin bu bölümünde, üç doğrultuda yine PVC yağmur iniş boruları görülmektedir.

Cephenin geride kalan diğer bölümü ise, pencere açıklıkları bakımından diğer cephelerle daha uyumludur. Zemin kat seviyesinde, biri kapatılmış olmak üzere dört, birinci kat seviyesinde, zemin kattakileri hizalayan yine dört ve ikinci katta üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Şekil C58).

4.6 . Strüktür ve Malzeme Özellikleri

4.6.1 Temel

Yapının temeliyle ilgili herhangi bir bilgi edinilememiştir. Ancak, yapının özellikle güneybatı cephesinde görülebilen yapının üzerine inşa edildiği moloz taş dolgunun iyi durumda olduğu gözlemlenmekle birlikte, ne kadar derine indiği bilgisine ulaşılamamıştır. Yapının eğimli bir arazide konumlanması, temel oturumu kaynaklı statik bir sorun doğurabilecek olmasına rağmen bu yönde bir çatlak ya da hasar tespit edilmemiştir.

4.6.2 Duvar

Yapının beden duvarları zemin katta tuğla hatıllı moloz taş, üst cephelerde ise kireç-kum harçlı tuğla örgüdür. Ön cephe duvarı ise, tüm katlar boyunca tuğla ve taş almalı örgü olmak üzere, ön cephesi taş kaplamadır (Şekil E13). Ön cephe duvarındaki silme pilastır ve bezemeler taştandır. Kalkan duvarı ise tamamıyla kesme taştan olup, iç yüzeyinde bağdadi tekniğini andıran, üzeri sıvalı ahşap çita dizisi görülmektedir. Kalkan duvarının, ön cepheye bakan yüzündeki pilastır ve eğrisel rozetin, kalkan duvarının iç yüzeyinde yarattığı girintili çıkıntılı form, bu bağdadi sıva benzeri yöntemle kapatılarak, burada düzeltilmiş bir yüzey elde edilmiştir. Yapının yangın geçirmeden bir yıl önce, MSGSÜ Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon bölümü öğrencilerince 2004 yılında hazırlanan rölevelerinde de görüldüğü üzere, bu bağdadi benzeri teknikte düzeltilmiş yüzeyin, yapının bugün algılanamayan tavan kotu altında kaldığı, dolayısıyla yapının üçüncü katının duvar iç yüzeyini oluşturduğu görülmektedir.

Beden duvarları, zemin katta 77-84 cm, birinci katta 58-65 cm, ikinci katta ise 52-65 cm aralığındadır. Kargir iç duvarlar ise, zemin katta 54-62 cm, birinci katta 47-49 cm, ikinci katta ise 40-52 cm kalınlığındadır. Zemin katta özgün olmadığı düşünülen bölücü duvarların ise, 16-30 cm aralığında olduğu görülmektedir. Ön cephe hariç diğer cepheler kısmen dökülmüş olmakla birlikte sıva kaplıdır. İç duvar yüzeyleri de

yine büyük oranda dökülmüş olmakla birlikte, sıva üzeri boyadır. Zemin kattaki tuvalet mekanlarının iç yüzeyleri fayans kaplıdır.

4.6.3 Döşeme

Yapının 14 Aralık 2005 tarihinde geçirdiği yangın sonucu büyük oranda yok olmuş taban ve tavan döşemeleri ahşaptır. Merdiven kovanının, iç sofa ahşap döşemeleriyle birleştiği noktalarda döşemeler, I kesitli yaklaşık 26 cm'lik çelik putrellere taşınmıştır (Şekil E12). Mekanın ön cephesindeki giriş sahanlığının üzerini örten revak ise, demir I putreller arasına üçer adet tuğlanın kemer oluşturacak şekilde örülmesiyle elde edilmiş volta tipi döşemedir. Ahşap döşeme detayı yapının çeşitli yerlerinde kısmi farklılıklar göstermektedir. Zemin kat döşemesinde, döşeme kirişleri, kat duvarlarının döşeme kotunda bir miktar geri çekilmesiyle oluşan basamağa, duvarın içine girecek şekilde oturtulmuşken, üst kat döşemesinde buraya yerleştirilmiş ahşap bir yastık üzerine oturtulmuştur. Döşeme kirişleri, geçtikleri açıklık yönünde, ahşap döşemeye çivilerle tutturulmuş metal gergilerle duvarlara bağlanmıştır. Bu işlemin her kirişe tek tek mi yoksa, belli aralıklarla mı yapıldığı gözlemlenememiştir.

4.6.4 Örtü

Yapının çatı konstrüksiyonu yangın sırasında tamamen yok olmuştur. Ön cephedeki üçgen kalkan duvarına uyumlu olarak, beşik çatı şeklinde başlayan ahşap çatının, yapının arka kısmını kırma olarak örttüğü bilinmektedir. Yapının merdiven kovanının üzerinde görülen çelik putrel ve ona bağlı metal gergi ve kılıçlar, karşılıklı duvarları birbirine bağladığı gibi, çatının yükünü taşıyıcı duvarlara dengeli olarak dağıtma işlevini de yerine getirmekteydi. Bugün, yangın sonrasında bu işlevini yitirmiş olan bu elemanlar kullanılamaz haldedir.

4.7 Yapı Elemanları

Yapının geçirdiği yangın sonucu, ahşap pencere doğramaları büyük oranda, ahşap kapıları ise tamamiyle yok olmuştur. Bu tarihten itibaren bakımsızlık ve vandalizme maruz kalan yapının gösterişli zemin kat ve birinci kat giriş kapıları da yok edilmiş, böylece yapıdaki ahşap kapı ve doğrama detaylarına neredeyse hiç ulaşılammıştır (Şekil E14). Yapıda pencere doğrama detayları açısından ilk dönem, ikinci dönem ve

son dönem olmak üzere üç farklı dönem tanımlanabilir. Yapının eski fotoğraflarında görülen ve bölümlenmesi bugün ulaşılmış doğramalara göre daha farklı durumda olan pencere tipi ilk dönem, sonrasında yapının yangın öncesi durumunu gösterir fotoğraflarında görülen, bugün de kısmi olarak kalabilmiş doğrama tipi ikinci dönem ve özellikle tuvalet mekanlarında kullanılan modern PVC doğramalar da son dönem olarak değerlendirilebilir. Yapının bugün yerinde olmayan çift kollu sahanlıklı merdiveni ahşaptır. Bugün merdiven kovası mekanının duvarlarındaki sıva ve boya izleri ile merdiven girişlerinin oturtulduğu deliklerin konumlanışından merdiven kurgusunu ve yönünü okumak mümkündür.

4.8 Yapıdaki Bozulmalar

4.8.1 Kötü kullanım-onarıma bağlı bozulmalar

Kırklareli Rum Okulu, geçirdiği yangına kadar, farklı kurumlar tarafından kullanılmış da olsa, hep eğitim işleviyle değerlendirilmiş bir yapıdır. Bu durum, yapının plan şemasının ciddi müdahalelerle değiştirilmesini engellemiştir. Yapının plan şemasına dönük müdahaleler, özellikle zemin kattaki tuvalet mekanlarında mevcuttur (ZK06, ZK07, ZK08). Bu mekanlarda, modern işlev doğrultusunda bazı bölücü duvarlar eklenmiş ve bu bölümdeki tüm duvarlar fayansla kaplanmıştır. Merdiven kovasında (ZK05) birinci ve ikinci katlarda, kuzeybatı yönündeki duvarda kapatılmış ikişer pencere mevcuttur. Bu yöndeki duvarda zemin katta, kısmen kapatılarak niş haline getirilmiş diğer bir pencere daha vardır. Aynı Şekilde, zemindeki ZK04 mekanında da kapatılmış bir adet pencere mevcuttur. İkinci katta yapının kuzeydoğu cephesine bakan pencerelerden biri de kapatılmış ve niş haline getirilmiştir. ZK10 ve ZK11 mekanları, yangın öncesindeki anasınıfı işlevi gereği, ZK10 mekanının güneybatı yönündeki duvarında açılan 125 cm genişliğindeki kemerli bir açıklıkla bağlanmış ve tek bir mekan olarak kullanılmıştır. Yapının merdiven kovasında, merdiven altı boşluğunda, yangın öncesindeki kullanımından kalan modern ekler görülmektedir.

Yapıda yer yer çimento müdahalelerine rastlanmaktadır. Özellikle, yan ve arka cephelerin üst kısımlarında ve pencere iç yüzeylerinde çimento sıva görülmekte, pencere denizlikleri ve zemin kat döşemesinin algılanabildiği her noktada, çimento şap uygulamalarına rastlanmaktadır.

4.8.2 Strüktürel bozulmalar

Yapı, 14 Aralık 2005 tarihinde geçirdiği yangın sonucu harap duruma gelmiştir. Yapının çatı örtüsü, ahşap döşemeleri ve ahşap merdiven sistemi neredeyse tamamıyla yok olmuştur. Özellikle birinci ve ikinci katlarda, döşemelerin tutucu özelliğinin de ortadan kalkması sonucu, kârgir tuğla bölücü iç duvarlar büyük oranda çökmüş durumdadır. Yapının duvarlarını her yönde birbirine bağlayan metal gergi, halat ve kılıç sistemi elemanları, yüksek sıcaklık altında genleşmiş, kopmuş ve işlevsiz hale gelmiştir. Bu nedenle yapının her yerinde, yoğun malzeme kaybı, sıva dökülmesi, yüzey kirliliği ve yapının uzun zamandır doğal iklimsel olaylara karşı korumasız olması nedeniyle rutubet gibi sorunlar gözlemlenmektedir. Yapının, eğimli bir arazide konumlanmış olması, ön kısmı ile arka kısmı arasında zemin oturumu açısından bir fark olması ihtimalini güçlendirse de yapıda zemin kaynaklı bir çatlak izine rastlanmamıştır. İkinci katta yapının güneybatı cephesi duvarında, bu duvarın bölücü iç duvarla birleştiği noktada, olası yatay bir etki neticesinde oluşmuş diyagonal bir çatlak gözlenmektedir Ş. Yine ikinci katta merkezi iç sofa mekanına bakan güneydoğu yönündeki duvarda, iki niş arasında kalan duvar parçasında bir çatlak ve kopma mevcuttur. Bu çatlakların dışında, yapıda herhangi statik bir sorun yaratacak çatlağa rastlanmamaktadır.

4.8.3 Malzeme bozulmaları

Yapıdaki en belirgin hasar malzeme kaybıdır (Şekil E15, Şekil E16, Şekil E17, Şekil E18, Şekil E19, Şekil E20). Yapının döşeme, çatı, merdiven gibi mimari elemanlarının yanında, iç mekan kapıları tamamen pencere doğramaları ise büyük oranda kaybolmuştur. Yangın sonrasında, ahşap döşemelerin de ortadan kalkmasıyla, özellikle birinci ve ikinci katlarda bölücü iç duvarlar büyük oranda yokulmuş durumdadır. Bu durum, yapının özgün ya da yangın öncesi durumundaki mekan kurgusunun açıkça okunmasını engellemekle birlikte, yapıdaki malzeme kaybının yoğunluğunu göstermektedir. Bugün, zemin kat döşemelerinin tamamının ve birinci katta ayakta kalabilmiş ahşap döşemenin üzerini kaplayan taş, tuğla, harç,sıva ve toprak karışımından oluşan atık yığını bu bölücü duvarların çökmesiyle oluşmuştur.

Yapının kesme taş kaplama giriş cephesi ve kesme taştan inşa edilmiş kalkan duvarının iki yüzünde, malzeme-yüzey kaybı ve aşınma görülmektedir. Kalkan

duvarının iç yüzeyinde, rölövede tespit edilen bağdadi tekniğiyle kaplı yüzeyde, malzeme kaybı gözlenmektedir.

Yapının giriş reavkının volta döşemesinin I profillerinde, merdiven kovası önündeki çelik putrellerde ve metal gergi elemanlarında ve cephedeki metal elemanda paslanma görülmektedir.

Yapının özgün ön bahçe duvarında, derinliği 5-10 cm arasında değişiklik gösteren yüzey aşınmaları tespit edilmiştir. Bahçe duvarının babaları arasındaki metal korkuluk ve metal ana giriş kapısında yoğun paslanma görülmektedir.

Birinci kata ulaşmak için, ana merdivenden geçilen giriş sahanlığının zeminindeki terrazzo kaplamalarda aşınma ve kısmi renk değişimi gözlemlenmektedir.

Yapının eski fotoğraflarda görülen zemin ve birinci kat ahşap kapıları yok olmuştur. Ahşap pencere doğramalarından, bugüne ulaşabilenlerde yoğun çürüme ve malzeme kaybı görülmektedir. Özellikle insan eliyle ulaşılabilen zemin kat ve birinci kat pencere doğramaları yangın sonrasında çevrede yaşayan kimi insanlar tarafından sökülerek alınmış ve bu katta pencere doğramalarının açılabilir kanatları tamamıyla yok edilmiştir. İkinci kata ulaşamadığı için bu kattaki doğramalar nispeten korunabilmiş ancak bu kattaki doğramalar da yangının etkisiyle çürümüş, kopmuş ve kullanılamaz hale gelmiştir.

Yapının merdiven sisteminden geriye neredeyse hiçbir eleman kalmamıştır. Merdiven sahanlıklarının taşındığı çelik I putreller yerindedir ancak bu elemanlarda yoğun paslanma görülmektedir. Bunlar dışında, eski fotoğraflarda da görüldüğü üzere ahşap olan merdivenler, merdiven korkulukları ve merdivenlere giriş doğramaları yok olmuştur.

5. RESTİTÜSYON

1905 yılında inşa edilmiş olan Kırklareli Rum Okulu binası, yangın geçirdiği 2005 yılına kadar özgün işlevini sürdürdüğünden, plan şemasını koruyabilmiş, yapının plan kurgusuna ufak birkaç değişiklik dışında müdahale edilmemiştir. Yapılan araştırmalar ve arşiv taramaları süresince, yapının sistemli bir restorasyon işlemine tabi tutulduğuna yönelik herhangi bir veriye ulaşılmamıştır. Yapının mevcut durumunun sunduğu mimari verileri okumak, yapının restitüsyonu için en önemli yöntem olmuştur. Restitüsyon kararları alınırken en zorlayıcı kısım, yapının ikinci katı olmuştur. Bu kattaki temel restitüsyon sorunu, aşağıda daha detaylı olarak anlatılan, yangın öncesi durumda varolan bölücü duvarların özgün olmadığının kabul edildiği durumda, bu mekanın özgün işlevinin ne olduğu sorusudur.

Yapının tescil durumu araştırılmış, Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndaki dosyası incelenmiştir. Ancak bu dosyada yapıya dair eski fotoğraf ya da önem arzedecek herhangi bir dökümana ulaşılamamıştır. Konuyla ilgili görüşülen Kırklareli Müzesi'nin görsel arşivi taranmış, yapının inşa edildiği dönemdeki halini gösteren eski fotoğraflar bu arşivden derlenmiştir.

Yapıyla ilgili eski fotoğraf ve belgelere ulaşmak için Fener Rum Patrikhanesi kütüphanesi ve Atina'daki Küçükasya Araştırmaları Enstitüsü gibi çeşitli kurumların arşivleri taranmıştır. Patrikhane kütüphanesinden aydınlatıcı herhangi bir belge elde edilememiştir. Kasım-Aralık 2009 tarihinde Atina Küçükasya Araştırmaları Merkezi (KENTPO ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ ΣΠΟΥΔΟΝ)'nde yürütülen arşiv taraması sonucu, kısıtlı görsel ve yazılı materyale ulaşılmış, birkaç Yunanca kaynak ile bölgeden 1923 tarihli nüfus mübadelesiyle göç etmiş Rumlarla, bölgenin tarihine dair yapılmış görüşmelerin kaydedildiği sözlü tarih kaydına ulaşılmıştır.

Konuyla ilgili görüşülen Kırklarelili insanların kişisel arşivlerinden derlenen bazı eski fotoğraflar, Yayla Meydanı, Kırklareli ve Rum okulu binasının tarihine ışık tutan, dolayısıyla restitüsyon sorunlarının çözümüne katkı sunmuş görsel materyaller olarak önem arz etmektedir. Bu belgelerden en ilgi çekenlerinden biri, yapının yangın öncesindeki adıyla Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu'nda uzun yıllar öğretmenlik

yapmış Şaban Ercan ile yapılan görüşme sonucu ulaşılan ve Kırklareli Rum Okulu'nun bulunduğu çevrenin 1922-1923 yıllarındaki durumunu gösteren el çizimi krokidir (Şekil A5). Bu kroki, bölgeyi 1998 yılında ziyaret etmiş Christos Krizikos adlı , bugün Selanik'te yaşayan bir Yunanlı tarafından, aslen Kırklarelili olan babasının anlatı ve tasvirleri üzerinden oluşturulmuştur. Bu krokide, Rum Okulu binası şematik olarak gösterilmekte ve tezin çeşitli bölümlerinde bahsedilen ve belirtilen çeşitli kaynaklarda varlığından sözedilen kilise-metropolit merkezi görülmektedir. Bayır ya da Yayla Meydanı ve onu çevreleyen yapılarla, bu yapıların o dönemde kimlere ait oldukları da krokide belirtilmiştir. Yine tezin önceki bölümlerinde varlığından bahsedilen Rum Kız Okulu, bugün Tevfik Fikret İlköğretim Okulu olarak hizmet veren tarihi yapının bulunduğu konumda gösterilmektedir. Krokide ayrıca Bulgar metropolitliği ve Bulgar Okulu'nun yerleri de işaretlenmiştir.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden ve Prof. Dr. Bülent Uluengin'in kişisel arşivinden edinilen fotoğraflarla (Şekil D9, Şekil D10, Şekil D11 ve Şekil D12), Kırklareli Rum Okulu'nda 2008 yılında kısa bir süre çalışmış Mimar Hamdi Odabaş'ın çekmiş olduğu yangın sonrasına ait fotoğraflar (Şekil D6, Şekil D7 ve Şekil D8), yapının o tarihte yerinde bulunan özgün giriş ve iç mekan kapılarının algılanmasında ve detaylandırılmasında önemli olmuştur.

Bunlar dışında, Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün arşivinde bulunan, yapının yakın geçmişine ait fotoğraflar da, yapının geçirdiği yangın öncesi durumunun algılanmasını sağlamıştır (Şekil D1, Şekil D2, Şekil D3, Şekil D4 ve Şekil D5).

5.1 Yapıdaki Restitüsyon Sorunları

Kırklareli Rum Okulu, bugün harap durumda olması ve özellikle üst katlardaki mekansal kurgusunu, bölücü duvarların yıkılmış olmalarından dolayı yitirmiş olması nedeniyle, önemli restitüsyon problemleri olan bir yapıdır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Meslek Yüksekokulu Restorasyon Bölümü'nün 2004 yılında hazırlamış olduğu rölöveler, yapının yangın öncesi durumu hakkında önemli veriler sunmaktadır. Kırklareli Belediyesi vasıtasıyla ulaşılan bu çizimler, çok detaylandırılmamış da olsa, Kırklareli Rum Okulu'nun yangın öncesi yapısal bütünlüğünün belgelenmesi açısından çok önemli bir çalışmanın ürünleridir. Ancak

bu çizimlerden elde edilen veriler de, yapının ilk inşa edildiği dönemdeki durumunun tespit edilmesi için yeterli değildir.

Yapıya ait eski fotoğrafların neredeyse tamamı yapının ana giriş cephesine aittir. Bu fotoğraflarda yapının bu cephesinin durumu neredeyse aynıdır. 1905 tarihli, okulun açılış törenine ait fotoğrafta (Şekil C6) okulun bugün varolan giriş revakı, merdiven taş parapetleri ve ön bahçe duvarı gibi elemanlarının olmadığı görülmektedir. Bu durum, okulun inşa sürecinin açılış töreninden sonra da devam ettiği fikrini akla getirmektedir. Bu fotoğrafta okulun üçgen kalkan duvarı üzerinde, 1905 tarihi ve altında da Yunan harfleriyle Rum Okulu yazısı görülmektedir. Yukarıda sayılan mimari unsurların yokluğu dışında, ön cephedeki genel kurgunun aynı olduğu bu fotoğrafta, bugün yapıda olmayan üç adet çatı akroteri görülmektedir. Aynı fotoğrafta, yapının özgün pencere doğramasının, detaylı olmasa da, bölümlenmesi genel olarak anlaşılabilmektedir.

Bir diğer eski fotoğrafta da, yapının ön bahçe duvarının özgün hali görülmektedir (Şekil B6). Bahçe duvarı bugün, bahçenin ana giriş kapısına göre simetrik olmayan bir düzendedir. Kapının kuzeydoğu yönündeki üç duvar babası ve aralarındaki dökme demir korkuluklar ile kapının diğer yönündeki simetrik üç baba benzer özellikler gösterirken, bu yöndeki diğer üç taş baba, diğerlerinden daha küçük ve kısadır. Bu durum, bahçe duvarının bu kısmının özgün olmadığını düşündürmektedir. Ön bahçe duvarının bu fotoğraftaki durumu da bu fikri destekleyecek yöndedir. Bu fotoğrafta, sonradan eklenmiş bu kısımda, özgün babanın boyunca yükselen bir duvar görülmektedir. Bu fotoğrafta da yine üçgen kalkan duvarının tepe noktası ve iki yan noktasındaki akroterler görülmektedir.

Yapının giriş cephesi dışındaki diğer üç cephesinin yapının inşa edildiği tarihteki durumunu gösteren herhangi bir eski fotoğraf ya da belgeye rastlanmamıştır. Bugün bu üç cephenin tamamını kaplayan yaklaşık 3 cm kalınlığındaki sıvanın özgün olmadığı açıktır. 1998 tarihli fotoğraflarda yapının güneybatı cephesine uygulanmamış olduğu görülen bu sıva, yoğun etkisiyle, cephelerdeki silme, pilastır ve pencere söveleri gibi detayların üzerilerini de kaplayarak, bu elemanların özgün formlarının algılanmasını olanaksız kılmıştır. Yapının özgün tasarımında ve ilk inşa edildiğinde, bu üç cephenin sıvalı ya da sıvasız olduğunu gösteren görsel bir döküman olmamasına karşın, yapının beden duvarlarının giriş ve birinci katlarda tuğla olması ve tuğla malzemenin dış etkenlere karşı dayanımı düşünüldüğünde, bu

cephelerin yapının bugünkü durumunda kaplı olduğu sıvadan daha farklı bir içerik ve kalınlıktaki bir sıva katmanıyla kaplı olduğu düşünülebilir.

Yine aynı tarihli bu fotoğraflarda, yapının olası derslik mekanlarının sıralandığı bu üç cephe boyunca, çok sayıda baca görülmektedir. Bugün çatı sistemiyle beraber yok olan bu bacaların net sayısı tespit edilememekle birlikte, duvarlarda baca shaftına rastlanmamış, ancak bacaların duvarın içinde yükseldiğini gösteren girişleri tespit edilmiştir. Baca deliklerinin bir kısmı duvarlardaki sıva kalıntılarının arkasında kalmış olmalıdır. Bu bacaların yapının özgün tasarımına ait olup olmadığı irdelenmiş, bu konuda statik ve ısıtma sistemleri uzmanı akademisyenlerden görüş alınmıştır. Buna göre, yapının beden duvarları içinden yükselen bu bacalar, kargir teknikte inşa edilmiş yapının statik durumuna olumsuz yönde etki edeceği halde özgün olmalıdır. 2008 yılında Kırklareli Belediyesi'nden Yük. Mimar Tuğba Barlık tarafından alınan tarihi belirsiz eski bir Kırklareli fotoğrafında, bu bacalar algılanabilmekte ve bu baca sisteminin yapının ön cephesi dışındaki cepheleri dışında devam ettiği algılanabilmektedir. Ancak yapının 2004 yılı fotoğraflarında bu bacalar görülmemektedir. Dolayısıyla 1998 ile 2004 tarihleri arasında yapının tüm çatı sistemi bu bacaları da ortadan kaldıracak şekilde yenilenmiş olmalıdır. Aynı fotoğrafta, yapının çatı sisteminin de okunabildiği görülmektedir. Yapının kalkan duvarında beşik çatı olarak başlayan örtü, yapının plan formu nedeniyle kırma çatı olarak tamamlanmıştır. 2004 rölövelerinde de bu şekilde çizilmiş olan çatının, bacaların da ortadan kaldırıldığı müdahale sırasında özgün formuna uygun olarak yenilendiği düşünülebilir (Şekil E29).

Yapının ahşap olduğu bilinen merdiven sistemine dair kalan pek bir iz yoktur. Merdiven kovasının iç cephelerinde, merdiven sisteminin eğimini, limon girişlerini ve merdiven sahanlıklarını takip eden sıva izlerinden, merdiven sisteminin kurgusu ve çıkış yönü okunabilmekte, yakın tarihli iç mekan fotoğraflarının ahşap merdiveni gösterenlerinden de bu kurgu ve korkuluk detayı da anlaşılabilmektedir.

Bu noktada, yapının yangın geçirdiği tarih öncesindeki durumunu irdelemek de önemli bir restitüsyon ve malzeme analizi problemidir. 1998 tarihli fotoğrafların ve yapının mevcut halinin sunduğu mimari veriler okunarak, 'Yapının 2005 yangını öncesindeki durumu-malzeme analizi' başlığıyla bir çalışma yürütülmüştür (Şekil E21, Şekil E22, Şekil E23, Şekil E24, Şekil E25, Şekil E26, Şekil E27)

Giriş cephesi dışındaki diğer üç cephede, olası bir saçak detayına dair izler aranmış ve duvarların bittiği kotta parçalı olarak kalabilmiş tuğla bölümler tespit edilmiştir. Özellikle kuzeydoğu cephesinin, komşu yapıyla neredeyse bitişik olan kısmının üst kotunda algılanabilen bu tuğla elemanların, bugün cepheyi kaplayan sıva katmanını nedeniyle sürekliliği algılanamasa da, kirpi saçak benzeri, tuğlaların kademeli olarak taşırılmasıyla oluşturulmuş bir saçak detayına ait olduğu düşünülmektedir. Yapının yangın öncesinde çekilmiş fotoğraflarında da bu tuğla saçak detayı görülmektedir.

Yapının arka (güneydoğu) ve yan (güneybatı) cephelerinin birbirleriyle birleştikleri kısımdaki ikinci kat pencerelerinin, diğer pencerelere göre daha kısa ve yüksekte olması, böylesi simetrik ve devamlılık gösteren cephe düzenlerine sahip bir yapıda, düşündürücüdür. Bu durum, bu pencerelerin arkasındaki mekanların işlevlerinin ve döşeme sistemlerinin farklılaşmış olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Yine MSGSÜ öğrencilerince hazırlanan rölöveler, bu mekanların döşemelerinin, bu kattaki merkezi ana mekana göre yaklaşık 80 cm yükseltilmiş olduğunu göstermektedir. Yine aynı rölövelerde, bugün ayakta olmayan bu kattaki derslik mekanlarını ayıran ve 1998 tarihli fotoğraflarda, mekanın eğrisel biten tavan örtüsüne dek yükselmediği görülen, oldukça ince bölücü duvarların özgün olmadığı açıktır. Aynı Şekilde rölöve aşamasında sadece bir iki noktada tespit edilen ancak eski fotoğraflarda net biçimde görülen, bağdadi tekniğiyle üretilmiş, profilli konsol ya da furuş dizisinin iki cephe boyunca sürekli olması bu merkezi mekanın özgün halinde herhangi bir bölümlenme olmadığını düşündürmektedir. Bu izler ve belgeler, ikinci katta ahşap merdivenden hemen sonra ulaşılan bu bütünsel mekanın, eğrisel tavan örtüsü ve furuş dizisiyle özelleşmiş bir çok amaçlı salon olduğu fikrini akla getirmektedir. Bu katta arka cepheye bakan döşemesi yükseltilmiş iki mekanın da, aslında bu çok amaçlı salona hizmet eden sahne olarak kurgulandığı, sonraki kullanımlar gereği bölünerek ayrı mekanlar olarak değerlendirildiği fikri yanlış olmayacaktır (Şekil E32, Şekil E37, Şekil E38). Bu iki mekanı olası çok amaçlı salondan ayıran, bugün üzerinde iki adet niş bulunan duvarda görülen betonarme hatıl, bu duvarların sonradan örülmüş olduğu fikrini desteklemektedir. Sonraki bölümde irdelenmiş olan Rum Okulları tipolojisi de, bu okulların genel ihtiyaç programı kapsamında, çok amaçlı salon işlevinin farklı çözümlerle de olsa mutlaka bulunduğunu göstermektedir. Yapının Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu olarak hizmet verdiği süreçte, bu kurumda Müdür olarak çalışmış Şaban Ercan'ın da,

bölgeyi ve yapıyı ziyaret eden Rumlar'ın anlatılarından edindiğini söylediği bilgiler bu öneriyi destekleyecek yöndedir. Emekli Müdür Şaban Ercan, kendisiyle Temmuz 2010'da yapılan görüşmede, bölgeyi ziyaret eden kimi Rumlar'dan yapının üst katının bir 'ayın ve toplantı odası' olarak kullanılan bir salon olduğunu ve bir tanesi yapının merdiven altı mekanında olmak üzere, bugün kapalı durumda olan iki adet su kuyusu bulunduğunu bilgisini aldığını söylemiştir.

5.2 Tipoloji Çalışmaları

Yapının restitüsyon sorunları irdelenirken, ilk inşa edildiği dönemde mekanların işlevleri ve yapının ihtiyaç programına dair bir belge ya da veriye ulaşılamamıştır. Yapının temel restitüsyonu için eldeki tüm bu veriler ışığında restitüsyon ihtimallerini desteklemek adına Kırklareli Rum Okulu ile çağdaş bazı Rum okulları gezilmiş ve genel bir tipoloji çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmanın esas amacı, Rum Okullarının mekansal temel ihtiyaçlarını anlamak ve karşılaştırmalar yaparak nasıl bir ihtiyaç programı üzerinden tasarlandıklarını kavrayabilmektir. Bu sürecin sonunda yapılacak çıkarımlar, yapının restitüsyon önerileri geliştirilirken, mekanları anlamlandırmak ve mekanlar arası olası işlevsel ilişkileri kavramak adına önemlidir. Bu örnek okul yapıları ziyaret edilirken, Kırklareli Rum Okulu binasının taşıdığı restitüsyon sorunları dikkate alınarak, incelenen yapıların bu noktalarda benzerlikleri olup olmadığına dikkat edilmiştir. Bu noktada, yapının ikinci katının, restitüsyon sorunları başlığında incelendiği üzere bir çok amaçlı salon olarak tasarlanmış olduğu ihtimalini destekleyebilecek izler ve benzerlikler kullanılmıştır.

İncelenen okullardan ilki, Beyoğlu'ndaki Zografyon Rum Lisesi'dir. 1846 yılında Panayia Kilisesi Okulu adıyla faaliyete geçen yapı, banker Hristos Zografyon'un katkılarıyla inşa edilmiştir. Bodrum kat, zemin kat, birinci , ikinci, üçüncü katlar ve asma kattan meydana gelen yapı, dikdörtgen bir plan şemasına sahiptir. Bodrum katta spor salonu, soyunma odaları, yemekhane, kantin, depolar ve kalorifer dairesi bulunmaktadır. Zemin katta idari odalar, sekreter-doktor odaları, laboratuvarlar, tuvaletler ve muhasebe odası olarak kullanılan başka bir mekan daha bulunmaktadır. Birinci katta derslikler, laboratuvar ve çok amaçlı salon yer almaktadır. Bu mekan, merdiven sahanlığından direkt ulaşılabilinecek şekilde kurgulanmıştır. Üst katlardaki

mekanlar da yine derslikler, idari odalar, tuvaletler, kütüphane ve çeşitli işlevlere dönük ofislerdir.

Yapının giriş cephesi antik üsluptaki pilastır, üçgen alınlık, korniş gibi elemanlarla Neo-Klasik tarzda kurgulanmıştır. Bugün sadece 49 öğrenciyle de olsa, eğitim hayatına devam eden, düzenli bakım gören yapıda belirgin bir bozulma görülmemektedir.

Zografyon Rum Okulu binasının, Kırklareli Rum Okulu ile plan şeması, cephe düzeni gibi açılardan benzerlik gösterdiği söylenemez. Ancak, plan organizasyonunda özellikle, yapının birinci katında yer alan çok amaçlı salonun, bir iç sofa ya da koridora bağlı olarak değil, merdivenlerden hemen ulaşılan orta alanda konumlanması, Kırklareli Rum Okulu binasının ikinci kat restitüsyonunda araştırılan restitüsyon olasılıklarıyla benzerlik taşımaktadır.

Kuzguncuk Rum Okulu incelenen diğer bir okuldur. Ölçek olarak Kırklareli Rum Okulu binasından oldukça küçük olan yapının cephesi ve plan organizasyonu oldukça sadedir. Bodrum kat üzerine giriş ve birinci katlar olmak üzere iki katlı inşa edilmiş olan yapı 19. Yy'ın sonlarına doğru inşa edilmiştir. Zemin katta yemekhane, derslikler gibi mekanların bulunduğu yapının, zemin kattan döner ahşap merdivenle ulaşılan birinci kat sofasında, mekanın önceki işlevi doğrultusunda oluşturulmuş ancak bugün yerinde olmayan sahnenin izleri görülmektedir. İç sofanın, çok amaçlı salon işleviyle kullanılmasına örnek teşkil etmesi açısından önemli olan bu örnek yapı, boyutlar açısından yakınlık göstermese de, mekanların işlevsel dağılımı açısından önemli veriler sunmaktadır.

İncelenen edilen diğer bir okul Celaliye Rum Okulu, İstanbul Silivri'ye bağlı Celaliye'de bulunmaktadır. Girişi Neo-Klasik üslup özellikleri sergileyen iki katlı yığma yapı, giriş aksına göre simetrik bir plana sahiptir. Yapının merkezi orta sofasına açılan bugün eyvan durumunda olan mekanda, özgün sahne kullanımından kalan ahşap elemanlar gözlemlenmektedir. Bu durum, merkezi mekanın bir çok amaçlı salon ve toplanma alanı olarak kullanıldığını göstermesi açısından, Kırklareli Rum Okulu ikinci katındaki restitüsyon olasılıklarıyla benzerlik göstermektedir.

Tipoloji çalışmaları kapsamında incelenen diğer bir yapı olan Kandilli Rum Okulu, 19. Yy'ın ikinci yarısında kurulmuştur. İki ayrı birim halinde faaliyet gösteren kız ve erkek ilkokulları 1905 yılında yanınca, hayırsever Efsthios Evgenidis'in

başılarıyla 1910 yılında yeni okul binası inşa edilmiştir. 1914 yılında okulun 38'i erkek 50'si kız 88 öğrencisi vardı. Okul kapatıldığı 1972 tarihinden bugüne kullanılmamaktadır. Dikdörtgen planlı merkezi bir alan ya da iç sofa ve bu merkezi alan etrafında dizilen mekanlar ile bu mekana bağlı düşey sirkülasyon alanından oluşan bir plana sahip yapı, basit ve sade bir cephe düzenine sahiptir.

İncelenen bu yapılar, plan şeması ve ölçek açısından tezin konusu olan Kırklareli Rum Okulu binası ile birebir benzerlik göstermeseler de, Rum okulları mimarisini tanımak ve temel ortak özellikleri algılamaya yardımcı olmuşlardır. Bu tipolojik çalışmanın gösterdiği üzere, Rum okullarının programlarında; derslikler, atölyeler, çok amaçlı salon, yemekhane, mutfak, spor salonu, kütüphane, öğretmen odası ya da odaları, tesisat odası ve yatakhane gibi mekanlar bulunmaktadır. Bu mekanlara, yapının inşa edildiği dönemdeki eğitim uygulamaları gözönünde bulundurulduğunda, okulun karma veya sadece kız ya da erkeklere dönük eğitim veren bir kurum olması durumuna göre tek ya da iki bölümlü olmak üzere, yatakhane mekanı ya da mekanları da eklenebilir. Tuvalet mekanları yapının dışında değil, içinde çözülmüştür. Bu mekansal gereksinimlerden, yemekhane, mutfak, spor salonu, tesisat odası gibi çoklu kullanıma dönük işlevler, daha çok bu yapıların zemin ya da bodrum katlarında çözülmüşken, derslikler, atölyeler ve idari odalar üst katlara yerleştirilmiştir. Kırklareli Rum Okulu'nun zemin katındaki kimi mekanların birden çok girişe sahip olması ve kapı açıklıklarının tek kanatlı bir doğramayla kapatılacak genişlikten daha geniş olması, yukarıda bahsedilen çoklu kullanıma dönük mekanların bu katta toplandığını, derslik mekanlarının daha çok birinci katta toplanmış olabileceğini ve ikinci katın ise çok amaçlı salon olarak kullanıldığı fikrini destekleyecek yöndedir. Kırklareli Rum okulu binası ilk inşa edildiğinde bir karma okul olarak hizmet verdiği halde, yapının yatılı okul olduğuna dair bir veriye ulaşılmamıştır. Bu mekanlardan, yemekhane-mutfak, tuvaletler, atölyeler gibi çoklu kullanıma dönük mekanlar genellikle zemin katta, derslikler, idari mekanlar ve çok amaçlı salon ise üst katlarda çözülmüştür.

5.3 Restitüsyon Önerisi

5.3.1 Plan restitüsyonu

Vaziyet planı restitüsyonu

Yapının bulunduğu çevreye dair herhangi bir eski haritaya ulaşılammıştır. Eski fotoğraflarda görüldüğü kadarıyla, halen yapının kuzeydoğu cephesine neredeyse bitişik olarak konumlanmış olan iki katlı konak, şuan yıkılmış olan üst katıyla birlikte, yapının inşa edildiği dönemde de vardır. Bu yapının aynı yönde devamı olan yapı grubu ise bugün yerinde değildir. Yapının bulunduğu Yayla Meydanı, yapının inşa edildiği dönemde, bugünkü gibi düzenlenmiş yeşil bir alan değil; daha çok toplantı, kutlama gibi işlevler için kullanılan, muhtemelen doğal taş kaplı geniş ve boş bir meydan olarak kurgulanmıştır. Yukarıda, restitüsyon kararlarını belirleyen belgelerden biri olarak ifade edilen ve Christos Krizikos adlı Kırklareli kökenli bir Yunanlı'dan Şaban Ercan tarafından alınmış olan kroki, Yayla Meydanı'nın vaziyet planının restitüsyonundaki en önemli belge niteliğindedir. Kırklareli Rum Okulu'nu Yayla Meydanı'ndan ayıran bahçe duvarı ve taş babalardan güneybatı yönde olan üç tanesi, boyut ve form açısından, metal bahçe kapısına göre simetrik olacak şekilde iki yönde sıralanmış duvar ve babalardan farklıdır. Yayla Meydanı'ndan, yapıya doğru bakılarak çekilmiş eski bir fotoğrafta, bu yöndeki babaların olmadığı ve bunların yerinde, özgün baba boyunca yükselen bir duvar olduğu görülmektedir. Vaziyet planı restitüsyonunda, sonradan inşa edilmiş bahçe duvarının bu kısmının özgün olmadığı düşünülerek kaldırılmıştır. Bu durumda özgün babaların bittiği noktanın yapı sınırını karşılıyor olması da bu fikri destekleyecek yöndedir. Bu sınır olası özgün parsel sınırını da gösteriyor olmalıdır (Şekil E28, Şekil E34).

Zemin kat restitüsyonu

Yapının zemin katındaki mekanlardan ZK03 mekanı yangın öncesinde kalorifer dairesi, ZK04 ve ZK14 mekanları kullanım alanlarının azlığı nedeniyle depo, ZK10, ZK11, ZK12 ve ZK13 mekanları derslik, ZK02 ana mekanı yine tüm mekanları birbirine bağlayan iç sofa ve tuvalet mekanları da yine tuvalet işleviyle kullanılmıştır. Bu kullanımların özgün plan çözümünde nasıl olduğuna dair kesin bir belge bulunmamaktadır. Tuvalet mekanlarının özgün konumunda ve özgün bölümlenmesinde olup olmadığı irdelenmiştir. Bu noktada, yapının özgün tasarımı tuvalet hacimlerinin yapının dışında, okul bahçesinde herhangi başka bir

ek yapıda olup olmadığı fikri akla gelmiş, ancak bu fikri destekleyen herhangi bir iz ya da belgeye rastlanmamıştır. Yapının diğer katlarında ikinci bir ıslak hacmin izine rastlanmamış olması, bugünkü ıslak hacimlerin konumunun özgün olduğunu akla getirmektedir. Kırklareli Rum Okulu'nun hem kızlara hem de erkeklere hizmet veren karma bir okul olması da birden fazla tuvalet mekanı olması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ZK06 ve ZK07 mekanlarının da özgün işlevlerini korudukları düşünülmüştür. ZK08 mekanının arka cepheye bakan duvarındaki pencerelerin duvar boyunca mekandan cepheye doğru daralan formda olması, ZK06 ve ZK07 mekanlarındaki pencerelerin diğer mekanların pencerelerinden daha küçük ve yüksekte olması da bu mekanların tuvalet olarak tasarlandıkları fikrini desteklemektedir. Bu pencerelerin duvar boyunca her tuvalet kabini bölümüne bir pencere denk gelecek düzende dizilmiş olması da yine, tuvalet mekanının özgün halindeki kabin sayısının korunduğunu düşündürmektedir. Ancak, rölövede ZK08' olarak ifade edilen mekanın, bugün esas tuvalet mekanından ayrı olan girişinin sonraki kullanıma dönük bir müdahale olduğu düşünülmektedir.

Bu kattaki ana giriş kapısı ve kapı sövesi bugün yerinde yoktur. Restitüsyon önerisinde, özgün ahşap giriş kapısının detayı, eski fotoğraflardan bakılarak üretilmiştir (Şekil E39). Kattaki tüm mekanların kapı söveleri sökülmüş, ya da yok olmuştur. Restitüsyon önerisinde, rölövede tespit edilmiş tüm söve boşalmaları yerinde gösterilmiştir. Bu kattaki tüm pencere doğramaları ve kimi pencere açıklıklarındaki metal parmaklıklar, yapının mevcut halinde, kısmen korunmuş doğrama detayları üzerinden üretilmiştir. İç kapılar için ise, yangın öncesi durumu gösteren fotoğraflar ve Kocahıdır İlköğretim Okulu'ndan alınan detaylar üzerinden bir öneri geliştirilmiştir. Bu katta, ZK02 koridor mekanının doğu yönünde genişlediği iç sofa mekanının ortasındaki, 2004 tarihli rölövelerde görülen bir ahşap dikme, geliştirilen restitüsyon önerisinde yer almaktadır.

Restitüsyon önerisi geliştirilirken tipoloji çalışmasından elde edilen çıkarımlar dikkate alınmış, mekanların büyüklük, konum ve ilişkileri gözönünde bulundurularak bir işlevsel dağılım öngörülmüştür (Şekil E30). Buna göre, ZK04 ve ZK14 mekanları, kullanım alanlarının azlığı itibarıyla ancak depo ya da destek birimleri olarak değerlendirilmiş olmalıdır. Çift kanatlı kapı ile örtülebilecek genişlikte kapı açıklıklarına sahip ZK11, ZK12 ve ZK13 mekanlarının sırasıyla atölye, yemekhane ve spor odası-atölye oldukları düşünülebilir. ZK03 mekanının pencerelerinin baktığı

kuzeydoğu cephesinde, komuu yapının binaya neredeyse bitişik konumda olması ve bu durumun doğal ışığı engelliyor oluşu bu mekanın derslik ya da atölyeden çok iki kapı açıklığıyla bir teknik oda olabileceğini düşündürmüştür. ZK10 mekanı iste tek başına bir atölye olarak kullanılabilecek niteliktedir. Rölövede ZK13 ve ZK14'ü ayıran 16 cm ve ZK12 ile ZK13 mekanlarını ayıran 29 cm kalınlığındaki duvarların kalınlıkları itibariyle bu kattaki diğer bölücü duvarlardan farklı oluşu bu duvarların sonradan örüldüğünü ve bu duvarların ayırdığı mekanların bütünsel olarak kullanılan bir mekan olarak, örneğin yemekhane işleviye hizmet verdiği ihtimalini düşündürse de, teknik ve malzeme olarak diğer duvarlarla benzerlik göstermesi, bu duvarların özgün olduğunu düşündürmektedir.

Yapının zemin kat giriş kapısı ve iç bölücü camekanların detayları 2008 tarihli fotoğraflar üzerinden üretilmiştir. Pencere doğramaları ise, birinci katta kısmen kalabilmiş doğrama detaylarının ölçülerek ve bu detay üzerinden bütünlümesiyle üretilmiştir. Zemin katta, pencere doğramalarının dışında, 1998 tarihli fotoğraflarda da görüldüğü üzere, metal korkuluk eklenmiştir.

Birinci kat restitüsyonu

Yapının birinci katının genel mimari kurgusu, zemin kattakini takip eden niteliktedir. Bu katta rölövede 1K07 olarak tanımlanan mekanın, tek bir mekan olmadığı hem mekanın boyutları itibariyle, hem de rölövede bu mekanın güneybatı cephesine bakan duvarı boyunca tespit edilen duvar izlerinden anlaşılmaktadır. Yangın sonrasında yok olmuş olan ana giriş kapısı ve kapıdan hemen sonra geçilen rüzgarlık detayı, eski fotoğraflar üzerinden üretilmiştir. Pencere doğrama detayı, var olan pencere detayının tamamlanması ile üretilmiş, pencere zeminlerindeki denizlikler taştan olmak üzere, tüm pencere açıklıklarına eklenmiştir. 1K07 mekanının dörde bölünmesiyle oluşan mekanlardan ilk ikisi alan itibariyle derslik olarak kullanılmış, güney yöndeki ikisi ise, idari birimler olarak kullanılmış olmalıdır (Şekil E31).

İkinci kat restitüsyonu

Yapının ikinci katı plan restitüsyonu açısından en sorunlu katıdır. Yangın öncesindeki durumu gösteren fotoğraflarda, bu katın tavan örtüsünün, duvarlarla birleştiği kısımda yan cepheler boyunca eğrisel tonozvari bir form oluşturduğu ve bu eğrisel örtü boyunca iki cephe boyunca bağdadi tekniğiyle üretilmiş profilli furuş dizisi olduğu görülmektedir. Özgün bu detayların yanında, yangın öncesi durumda,

bu katta, derslik ihtiyacını karşılama amacıyla sonradan oluşturulmuş olduğu açık olan dört adet derslik mekanı görülmektedir (Şekil E24). Bu mekanların duvarları çok incedir ve duvarlar eğrisel tavana kadar yükselmemektedir. Yine eski fotoğraflarda, büyük olasılıkla bu mekanların üzerilerini örtmek üzere ahşap kirişlerden sonradan oluşturulmuş, örtü sistemi görülebilmektedir. Ayrıca bu resimlerde, bu katta giriş cephesine paralel doğrultuda, belli aralıklarla tavana tutturulmuş, çelik halatlar görülmektedir. Bu çelik elemanların gergi işlevi göremeycek kadar ince kesitli olması bu elemanların duvarları bağlayan gergiler olmaktan çok, ahşap çatı elemanlarını karşılıklı olarak birbirine bağlayan elemanlar oldukları düşünülmüştür.

5.3.2 Cephe restitüsyonu

Kuzeybatı (giriş) cephesi

Yapının giriş cephesi, mimari bütünlüğünü büyük oranda korumuş ve çok büyük bir müdahaleye maruz kalmamıştır. Yapının eski fotoğraflarında, pencere doğramaları, çift kanatlı ve kanatların üzerindeki sabit kısım çok bölümlenmeli olarak görülmektedir. Cephe restitüsyonunda, doğramalar bu resimlerde görüldüğü haliyle çizilmiştir. Eski fotoğraflarda görüldüğü halde, bugün yapıda olmayan en önemli mimarı unsurlar, üçgen kalkan duvarının tepe ve yan alt noktalarında görülen akroterlerdir. Bu akroterlerin formu fotoğraflardan tam olarak anlaşılamasa da, 1906 tarihinde inşa edilmiş olan ve Kırklareli Merkez’de bulunan Kocahıdır İlköğretim Okulunun cephesindeki üçgen alınlık üzerinde bulunan çatı akroterlerinin; bu yapının inşa edildiği dönem ve Kırklareli Rum Okulu ile olan üslup benzerliği gözönünde bulundurulduğunda, benzer olabileceği düşünülmüş ve bu akroterler Kocahıdır İlköğretim Okulu’nun güncel durumuna ait fotoğraflardan üretilmiştir. Bugün üçgen alınlığın tam ortasına yerleştirilmiş olarak bulunan metal elemanın özgün olmadığı düşünülmüş ve cephe restitüsyonunda kaldırılmıştır. Giriş revağının üzerinde bulunan taş parapete tutturulmuş olan modern mermer okul tabelası kaldırılmış ve parapet deseni bütünlenmiştir (Şekil E33).

Güneybatı cephesi

Yapının ön cephe dışındaki diğer üç cephesi, ön cepheye göre son derece sadedir. Zemin kat ve birinci katlar üzerindeki kat silmeleri sıvalı olmadığı için formları anlaşılmaktadır ancak ikinci katın üzerindeki kat silmesi büyük oranda sıva altında

kalmıştır. Ancak yapının bu cephesinden çekilmiş fotoğraflardan anlaşılacağı ve 1998 tarihli fotoğraflarda da görüldüğü üzere, bu silme ön cephede aynı kotta devam eden silmenin devamı şeklindedir ve restitüsyon önerisinde bu silme üç cephe boyunca devam ettirilmiştir. Yapının çatı sistemi plandaki çözümüne uygun olarak, uygun eğimle çizilmiş, ve çatı örtüsü olarak alaturka kiremit öngörülmüştür. Eski fotoğraflarda görülen bacalar, bu fotoğraflarda görüldüğü sayıda, kalınlıkta ve yükseklikte çizilmiştir. Bu fotoğraflara göre bu cephede toplam 10 adet baca bulunmaktadır. Yapının beden duvarları içinden yükselen bu bacaların pencere açıklıklarına denk gelmemesi gerekmektedir. Bacaların tepe noktalarının çatının mahya kotundan daha alt kotta olması düşündürücüdür ancak bu durumun hakim rüzgar yönüyle alakalı olabileceği düşünülmüştür. Rölövede tespit edilen ancak kalın sıva tabakasının altında kaldığı için formu net olarak algılanamayan tuğla saçak, restitüsyon önerisinde yan ve arka cephelerde çizilmiştir. Güneybatı cephesi boyunca düzensiz olarak devam eden zemin çizgisi, daha kesin ve net çizgilerle oluşturulmuştur. Yapının üzerine inşa edildiği yığma platformun sıvalı olduğu düşünülmüştür (Şekil E35).

Güneydoğu (arka) cephesi

Yapının giriş cephesi dışındaki cephelerindeki doluluk boşluk oranları ve cephe sistemleri genel olarak korunmuştur. Bu anlamda, cephelerin restitüsyon önerileri temel olarak pencere doğramalarının yerleştirilmesi, kat silmelerinin süreklileştirilmesi, saçak detayı, çatı sistemi, baca sisteminin yerleştirilmesi ve son olarak çinko yağmur oluk ve derelerinin yerleştirilmesi üzerinden gerçekleşmiştir. Arka cephede farklı olarak, tuvaletlere ait küçük pencerelere uygun bir detay üretilmesi ve arka giriş kapısının da yine uygun bir ahşap detayıyla yenilenmesi gerekmiştir (Şekil E36).

Kuzeydoğu cephesi

Kuzeydoğu cephesi de, arka ve diğer yan cephe ile aynı restitüsyon sorunlarını taşımaktadır. Bu cephede diğer cephelerden farklı olarak, merdiven kovaasına bakan daha geniş ve uzun pencereler ve bu pencerelerin metal doğramaları tamamlanmıştır. Bu cephenin zemin kat hizasında, tuvalet mekanlarına açılan yüksek ve ufak pencereler, uygun doğrama detayı ve korkulukla oluşturulmuştur. Yapının bu cephesini ve bu cephe boyunca devam eden bacaları gösteren eski bir fotoğraf

olmamasına karşın, diğer iki cephede devamlılık gösteren baca sisteminin bu cephede de, merdiven kovası hizası dışında, aynı ritmle devam edeceği, zaten münferit ısıtma sistemiyle ısınan bir yapıda bu cepheye bakan mekanların da bacaları olması gerekliliği üzerinden, düşünülmüştür. Bu cephede de, çatı sistemi plandaki çözümü üzerinden uygun eğimle ve alaturka kiremitle örtülü olarak çizilmiştir.

6. RESTORASYON

6.1 Yapının Yeni İşlevine İlişkin Öneriler

Restorasyon aşamasında, inşa edildiği tarihten yangın geçirdiği tarihe dek, okul binası olarak kullanılan yapının, bu işlevini sürdürmesi düşünülmüştür. Genel olarak ‘eğitim kurumu’ çerçevesinde tanımlanacak yeni işlevin, yapının mekansal kurgusunu en az düzeyde zorlayacak nitelikte bir titizlikte seçilmesi hem yapının korunmasını hem de yeni işlevindeki konfor seviyesini etkileyecek önemli bir etkidir.

Kullanım hakkı Milli Eğitim Bakanlığı’nda, ancak mülkiyeti İl Özel İdaresi’ne ait olan yapının, bugüne dek bilimsel ya da sistematik bir restorasyon sürecine dahil olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle, yapılan hasar tespitleri ışığında, uygun restorasyon tekniklerinin neler olduğu saptanmıştır. Restorasyon aşamasındaki temel prensip, yapının özgün plan şemasının korunarak, uygun bir işlevle hayatına devam etmesidir. İlköğretim binası olarak kullanılabilecek olan yapının, bugün bölgedeki öğrenci kapasitesi ve mevcut okulların yeterlilikleri gözönünde bulundurulduğunda, yine Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir ‘Halk Eğitim Merkezi’ olarak da işlevlendirilebileceği düşünülmüştür. Bu işlev, yapının bulunduğu çevrenin bugünkü sosyo-ekonomik durumu değerlendirildiğinde görüleceği üzere, bölgenin çokça ihtiyaç duyduğu sosyal-kentsel dönüşüm için bir öncü olabileceği gibi, çevre halkının meslek edinme, dolayısıyla hayat standartlarını olumlu yönde etkileme gibi olumlu bir duruma da yol açacaktır.

Yapının bulunduğu Yayla Meydanı’nın, mübadele öncesi Rum nüfusun yoğun olarak yaşadığı bir bölge olduğu bilinmektedir. Rum okulu binası da, bölgedeki, tüm bu siyasi ve etnik değişimine tanıklık etmiş en eski yapılardan biri olarak ele alınıp, kentin eski çokkültürlü dönemine ait eski fotoğraf, belge ve etnografik unsurların sergileneceği bir ‘Mübadele Müzesi’ olarak da işlevlendirilebilir. Bu öneri, yapının ve çevrenin sosyal ya da soyut mirası ile örtüştüğü halde, bu fikrin devamlılığını sağlayacak siyasi altyapının varlığı ve yapının sadece bir müze olarak ilgi göreceği

fikri gerçekten uzaktır. Yapıyla ilgili diğer bir öneri de, yapının mülkiyetine sahip olan Kırklareli Valiliği'nin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmiş olan 'Valilik Misafirhanesi' önerisidir.

Tüm bu öneriler arasından, gerçeğe en yakın ve yapının minimum müdahale göreceği öneri, 'Halk Eğitim Merkezi' önerisidir. Bu öneri temel olarak kendi tanımlı işlevini yerine getirecek olmakla birlikte, yukarıda ifade edilen diğer önerileri de kısmi olarak ihtiyaç programında kapsayabilecek bir öneridir. Yani yapının yeni işlevi temel olarak 'Halk Eğitim Merkezi' olmakla birlikte, 'Kent Müzesi' ve işlevini de kısmen içerebilecektir.

Halk eğitim merkezlerinin tasarımları ve ihtiyaç programları incelendiğinde bu yapılarda; derslik ve atölyeler, açık ve/veya kapalı sergi salonu, kayıt kabul ve idari birimler, kütüphane, medya merkezi, kafeterya, çok amaçlı salon, tuvalet gibi mekanların bulunduğu görülebilir. 'Kent Müzesi' işlevi yapıda kısmi olarak bulunması öngörülen küçük çaplı bir işlev olduğundan, bu işlevin gerektirdiği resepsiyon ve idari birimler 'Halk Eğitim Merkezi' idari birimleri bünyesinde çözülebilecektir.

Yapının zemin katındaki mekanlar; personel odaları, karanlık oda, depo, tuvaletler, kafeterya ve bu kafeteryaya hizmet edecek mutfak, kütüphane ve medyatek işlevleriyle değerlendirilecektir. Zemin katın geniş mekanı olan merdiven altı tonozlu mekan, ahşap doğramalı bölücü ile kapatılacak ve bu mekan danışma olarak değerlendirilecektir. Zemin katta, kafeterya ve ona bağlı olan mutfak mekanları yapının arka cephesine bakan mekanlarda çözülmüştür. Bu durum, yapının arka bahçesinde oluşturulan açık kafeterya ile ilişki kurulmasını da sağlamıştır. Birinci kattaki mekanlar ise, resim atölyesi, kayıt odası, sergi ve müze odası, toplantı-seminer odası, egzersiz odası, depo, öğretmenler odası ve derslik mekanları olarak değerlendirilecektir. Bu katta, giriş kapısından sonra hemen ulaşılan koridor ve koridorun devamındaki iç sofa-merkezi mekan da, kent müzesi işlevine hizmet edecek şekilde düzenlenecek; bu mekanlara yerleştirilecek sergileme üniteleriyle bu işlev yerine getirilecektir. İkinci kat ise, tamamen restitüsyondaki öneriye uygun olarak çok amaçlı salon, sahne ve kulis mekanlarıyla işlevlendirilecektir (Şekil E44, Şekil E45, Şekil E46).

Yapının bugün atıl durumda olan bahçesi çeşitli işlevler yüklenerek işler hale getirilmeye çalışılmıştır. İlk olarak, parselin kuzeydoğu yönündeki harap durumdaki iki müstemilat yapısı kaldırılmıştır. Yapının niteliksiz bahçe duvarları ön cephedeki bahçe duvarı detayına uygun olarak yenilenecektir.

Ön bahçede var olan, sert zeminle bordür ile ayrılmış olan yeşil bant devam ettirilerek, yapının ön bahçesinden arka bahçesine doğru sirkülasyon hattını tanımlayan eleman olarak kullanılmıştır. Yapının güneybatı cephesindeki kırılma noktası hizasıyla arka cephe arasındaki kot farkı yumuşatılarak burada bir merdiven sistemi oluşturulmuştur. Bu merdivenlerin bittiği noktada sert zeminin parselin güney yönüne doğru devam etmesi ve burda ufak çapta bir amfiteatro haline dönüşmesi önerilmiştir. Bu mekan, hava koşullarının izin verdiği ölçüde açık hava etkinlikleri için kullanılabilir bir mekan olacaktır. Arka bahçenin yapıyı hizalayan orta kısmı ise, kafeteryanın açık bölümü olarak değerlendirilecektir. Bu mekanın ölçeği, ufak çaplı toplantı ve organizasyonlar için de kullanılabilir niteliktedir. Parselin kuzeydoğu yönündeki boş alan ise, yine yeşil bir bant ile sınırlandırılmış bir sergileme ve kermes mekanı olarak değerlendirilmiştir (Şekil E40, Şekil E41).

6.2 Yapının Onarımına İlişkin Öneriler

6.2.1 Niteliksiz eklerin kaldırılması ve temizlik

Yapının restorasyonu aşamasında yapılacak ilk uygulama, yapıdaki tüm mekanların zeminlerini kaplayan taş ve toprak yığınının temizlenmesi olmalıdır. Zemin katta tüm mekanların zeminini kaplayan bu atık yığını, hem özgün döşeme kaplaması kalıp kalmadığının tespitini sağlayacaktır, hem de uygun çalışma koşulları açısından önemlidir. Yapının iç duvarlarındaki sıva tabakaları büyük oranda dökülmüş, kalan kısmı ise yangın etkisiyle çözülerek işlevini yitirmiştir. Giriş cephesi dışındaki diğer üç cephenin neredeyse tamamını kaplayan kalın sıva tabakası ise niteliksizdir. İç ve dış yüzeyler elle dikkatlice raspa edilmeli, uygun nitelikte sıva karışımları tekrar üretilmelidir. Zemin katta, ZK04 ve ZK05 mekanlarındaki kapatılmış pencereler açılmalı, ZK10 ve ZK11 mekanlarını bağlayan ve sonradan açıldığı bilinen kemerli kapı açıklığı, özgün malzeme ve teknikle örülerek kapatılmalıdır. Özellikle yapının güneybatı cephesi duvarında gözlemlenen çatlaklar enjeksiyon ve dikiş yöntemleriyle giderilmelidir.

6.2.2 Sağlamlaştırma

Sıva dökme işlemine başlamadan önce, yapının güneybatı cephesi ikinci kat seviyesi duvarının statik açıdan sorunlu olması ve raspa işlemi süresince bile kopma ya da göçme riski taşıması nedeniyle, bu duvar dışardan beslenmeli, askıya alınmalıdır. Askıya alma işlemi sonrasında, yapıya iç ve dış iskeleler kurularak sıva dökme işlemi başlatılmalıdır. Yapının niteliksiz ek ve müdahalelerden kurtulması, zeminini kaplayan atık yığınının kaldırılmasından sonra, tamamıyla açığa çıkan duvarlarda, rölövede sıva katmanlarının altında kalmış olduğu için tespit edilememiş olabilecek çatlak ya da ayrılmalar varsa tespit edilmeli, gerekli olanları dikilerek giderilmelidir.

Yapının, zemin ya da temel kaynaklı herhangi bir statik sorunu olmadığı düşünülmektedir. Ancak beden duvarları ile ayakta kalabilmiş kimi iç duvarların birleşim noktaları, statik açıdan riskli bölgelerdir. Bu birleşim noktaları karbon elyaf uygulaması ile güçlendirilmelidir.

Yangın sebebiyle harçları güçsüzleşmiş, çözülmeye yüz tutmuş iç duvarlarda enjeksiyon ve derzleme yöntemleriyle duvarlar güçlendirilmelidir.

6.2.3 Bütünleme ve yenileme

Yapı statik açıdan güven altına alındıktan sonra yapılması gereken, ahşap döşeme kirişlerinden kullanılabilecek olanların tespit edilmesi olmalıdır. Bu kirişlerin büyük bir kısmı yangın etkisiyle kömürleşmişken, yangından kurtulanların bir kısmı da, dış koşulların etkisiyle çürümüştür. Ahşap döşeme ve merdivenler uygun detaylarla yenilenmeli ve böylece döşemelerin özellikle iç duvarları bağlayarak yapının statik durumuna olumlu etkisi de sağlanmalıdır (Şekil E53). Yeniden üretilecek ahşap elemanların böceklerle ve mantar oluşumuna karşı ilaçlanıp emprenye edilmesi önemlidir. Sonrasında, tüm yıkılmış iç duvarları bütünlenerek, yapının mekansal bütünlüğe kavuşturulması gerekmektedir. Duvarlar bütünlenirken, metal gergi elemanlarından az da olsa kullanılabilecek durumda olanlar kullanılmalı, diğerleri de yenilenmelidir. Yapının beden duvarları, saçak hizasına kadar bütünlendikten sonra, tuğla saçak ön cephe dışındaki tüm cepheler boyunca devam edecek biçimde yenilenmelidir. Bu cephelerdeki tüm beden duvarları ve saçak üzerine, sonradan inşa edilecek ahşap çatının duvarlara uygulayacağı itkiyi homojen olarak dağıtacak, yastık olarak çalışacak yatay ahşap elemanlar birbirlerine bağlanarak yerleştirilmelidir. Bu detay üzerine ahşap çatı, özgün form, teknik ve malzeme ile

yeniden üretilmelidir (Şekil E42, Şekil E43). Çatıya gelecek yağmur suyunun zemine taşınması için dere ve oluk sistemi, çinko malzemeyle, uygun sayıda oluk kullanılmak üzere yeniden yapılmalıdır.

Yapıdaki tüm ahşap pencere doğrama kalıntıları da sökülmeli, restitüsyon önerisinde geliştirilen pencere detayına uygun bir detayla yenilenmelidir (Şekil E48, Şekil E49, Şekil E50). Zemin kat ve birinci kat ana giriş kapıları da yine restitüsyondaki detayları üzerinden üretilmeli ve uygulanmalıdır (Şekil E55).

Giriş cephesinin tamamında, bahçe duvarında ve yan cephelerde sıva dökülmesinden sonra açığa çıkacak pencere taş söve kemerlerinde ve kat silmelerinde, var olan yüzey kaybının seviyesine göre müdahale önerileri geliştirilmelidir. Taş malzeme, yüzey kaybının 5 cm'den büyük olduğu durumlarda, malzemenin çürütülmesine gidilerek yenileme yapılmalı, 5 cm'den küçük olduğu durumlarda ise içeriği uygun bileşimdeki harçla bütünlenmeli, onarılmalıdır. Bu cephede görülen kirlilik ve yosunlanmaya karşı kimyasal temizlik yöntemleri uygulanmalıdır. Cephelerdeki plastik onarımın bitirilmesi sonrasında, iki yan ve arka cephelerde, taş pencere söve ve kemerleri ile kat silmeleri haricindeki yüzeylere, içeriği uygun ince bir sıva uygulanmalıdır.

Arka cephedeki merdivendeki kopma ve bozulmalar onarılmalı, uygun detayda bir korkuluk üretilerek monte edilmelidir. Yapının arka bahçesi, yeni işlev doğrultusunda tekrar tasarlanmalı ve parsel sınırları her yönde uyumlu bahçe duvarları ile çevrilmelidir. Özellikle arka cephedeki briket bahçe duvarları kaldırılmalı, özgün ön bahçe duvarına uyumlu yeni bir duvar tasarlanmalıdır. Ön bahçe duvarında, özgün olmayan babalar ve aralarındaki modern metal korkuluk, özgün olan kısmıyla uyumlu hale getirmeli, duvar yüzeyinde gerekli onarımlar ve temizlik işlemleri gerçekleştirilmelidir. Metal giriş kapısı, metal korkuluk ve giriş revakının metal I putrellerindeki paslanma uygun kimyasallarla sökülmelidir.

7. SONUÇ

20. yüzyıl başında inşa edilmiş ve günümüze harap durumda da olsa ulaşabilmiş bu yapının, mevcut durumu belgelendikten, tarihi araştırıldıktan ve restorasyonu için uygun yöntemler saptandıktan sonra, ayakta kalabilmesi için pratik adımların atılması aciliyet arz etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda batılılaşma ve azınlık haklarının iyileştirilmesi hareketlerinin yoğunlaştığı 19 ve 20. yüzyıllarda, İmparatorluk sınırları içinde çok sayıda Rum ve diğer azınlıklara ait okul binaları inşa edilmiştir. Bu yapıların büyük bir kısmı, 1923 tarihli nüfus mübadelesi sonrası kullanılmayarak yok olmaya terk edilmiştir. Kullanıcısı olmayan sayısız Rum okulu binası, bu topraklardaki kültürel bütünlüğün birer parçası olarak ve tüm Anadolu kültürlerinin bıraktıkları izlerin sahiplenilmesinin gerekliliği ile ele alınmalıdır.

Kırklareli Rum Okulu binası da, gerek sahip olduğu mimarinin düzeyi, gerek içinde bulunduğu fiziksel çevrenin genel şekillenmesindeki belirleyici rolüyle, bugünkü durumunu haketmeyen bir yapıdır. Son derece gösterişli anıtsal ön cephesiyle, inşa edildiği dönemin Neo-klasik tasarım anlayışını yansıtan yapının yeni işlevi, inşa edildiği tarihten geçirdiği yangın sonucu kullanılamaz hale geldiği tarihe dek sürdürmüş olduğu 'eğitim yapısı' olarak belirlenmiştir. Bu noktada, yapının içinde bulunduğu çevrenin sosyal ihtiyaçları doğrultusunda 'Halk Eğitim Merkezi' ve 'Kent Müzesi' olarak işlevlendirilen yapı, kendini sergileyen bir müze olarak da ele alınıp, bölgenin siyasi ve etnografik tarihini yansıtan bir merkez olarak da kurgulanabilir. Programı, yapının kullanım hakkına sahip kurum ya da kurumların talep ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmiş bu eğitim merkezinin, yapının taşıdığı tüm somut ve soyut değerleri gelecek nesillere aktarma konusunda etkili olacağı açıktır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.**, 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayınları, İstanbul.
- Ahunbay, Z., Mazlum, D., Eyüpgiller, K.**, 1996. Profesör Doğan Kuban'a Armağan, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Akın, N.**, 2006. Kırklareli'nde Kentsel Belgeleme ve Koruma, Yıldız Dağları ve Yakın Çevresi Tarih Araştırmaları, Kırklareli Belediyesi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Akıncıtürk, N.**, 2002. Trilye Beldesindeki Tarihi Yapılar ve Taş Mektep'in Yapısal Bozulmaların İncelenmesi, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Bursa.
- Ashurst J&N.**, 1988. Practical Building Conservation, Volume I, Gover Technical Press, Aldershot, İngiltere.
- Ashurst J&N.**, 1988. Practical Building Conservation, Volume II, Gover Technical Press, Aldershot, İngiltere.
- Başgelen, N.**, 2006. Tarihi ve Doğal Değerleriyle Kırklareli, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Bayraktar, A.**, 2005. 'Tarihi Yığma Yapıların Depreme karşı Güçlendirilmesi', Yığma Yapıların Deprem Güvenliğinin Arttırılması Çalıştayı, ODTÜ, Ankara.
- Büyükkaracı, S.**, 2003. Türkiye'de Rum Okulları, Yelken Yayınları, Konya.
- Dursunkaya, A.Rıza**, 1948. Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli.
- Ercan, Ş.**, 2010. Kişisel görüşme
- Gerasimos, A.**, 1997. Küçük Asya Rumları, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- Gökhan, H.**, Kırklareli; Köprü Kent, Atlas Dergisi, Sayı 129, Aralık 2003, s.112-127
- İleri, İ.**, Azınlıkların Eğitimi, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM, sayı 17, s.311-327.
- Karaçam, N.**, 1995. Efsaneden Gerçeğe Kırklareli, Kırklareli Belediyesi Yayını, Kırklareli.
- Karlı, Ö.**, 2006. İstanbul'da Rum Liseleri ve Ioakimion Rum Kız Lisesi Restorasyon Projesi, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırklareli Sanayi ve Ticaret Odası**, Kırklareli Ekonomik Rapor ve Tanıtım Rehberi, 2002, Kırklareli.
- Kırklareli Valiliği**, Cumhuriyetin 50. Yılında Kırklareli; 1973 İl Yıllığı, 1973, Kırklareli.

- Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü**, Kırklareli Valiliği İl Çevre Durum Raporu, 2005, Kırklareli.
- Sandalcı, S.**, 2003. ‘Kırklareli’ İlinin Adları ve Anlamları Üzerine Bir İnceleme, Yıldız Dağları ve Yakın Çevresi Tarih Araştırmaları, Kırklareli Belediyesi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Şahin, S.**, 2000, Kırklareli’nin Tarihsel Gelişimi İçinde Yayla Mahallesi’nin Çözümlemesi Ve Koruma Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşdemirci, E.**, 2001. Türk Eğitim Tarihinde Azınlık Okulları ve Yabancı Okullar, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 10, Kayseri.
- Türkiye İller Ansiklopedisi**, 2. Cilt, ‘Kırklareli’, s. 155-165.
- Vahapoğlu, H.**, 2005. Osmanlı’dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar, MEB Yayınları, İstanbul.
- Warren, J.**, 1999, Conservation of Brick, Butterworth- Heinemann Series in Conservation and Museology, Londra.
- Yannokopulos, I.**, 1994. Doğu Trakya’da Bir Kent; Kırklareli, Selanik, <<http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/40/index.htm>>, erişim tarihi 17.10.2009
- Url-1** <<http://www.istanbulrumazinligi.com/>>, alındığı tarih 26.05.2010.
- Url-2** <<http://www.cennetturkiye.org>>, alındığı tarih 20.08.2010.
- Url-3** <<http://www.loadtr.com>>, alındığı tarih 07.05.2010.
- .

EKLER

EK A.: Haritalar

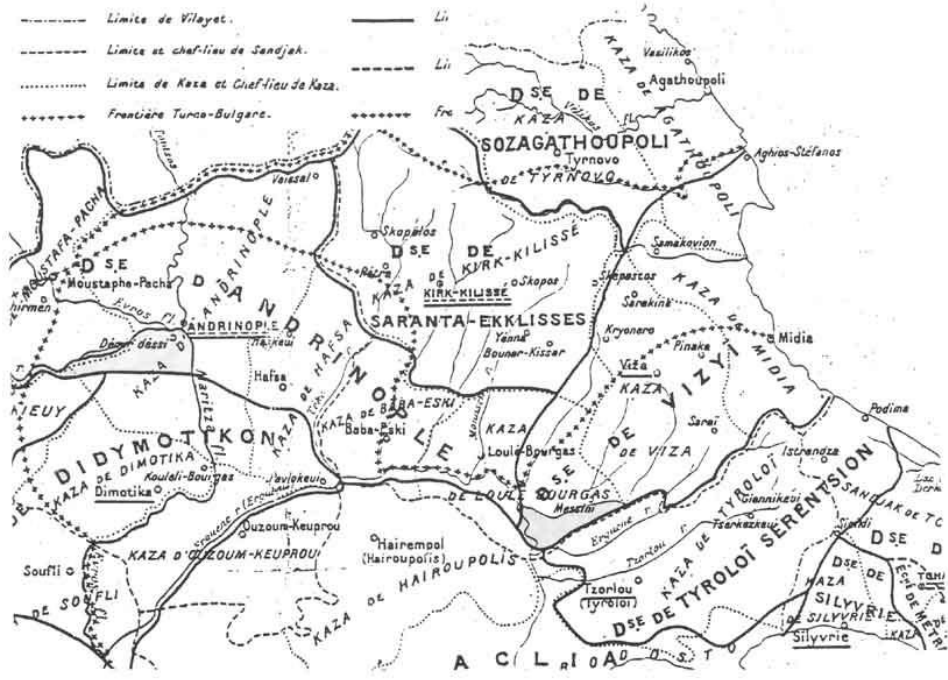
Şekil A.1: Kırklareli'nin Marmara Bölgesi'ndeki konumunu gösteren harita⁵

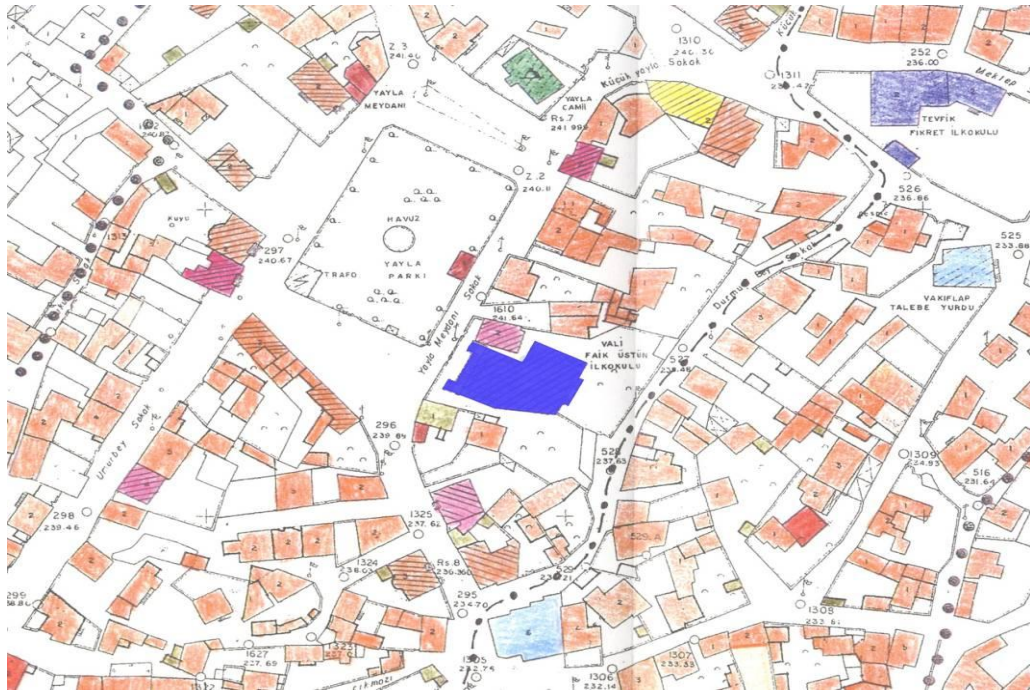
Şekil A.2: Kırklareli ilçelerini gösteren harita⁶

⁵ <<http://www.cennetturkiye.org>>, erişim tarihi 20.08.2010

⁶ <<http://www.loadtr.com>>, erişim tarihi 07.05.2010

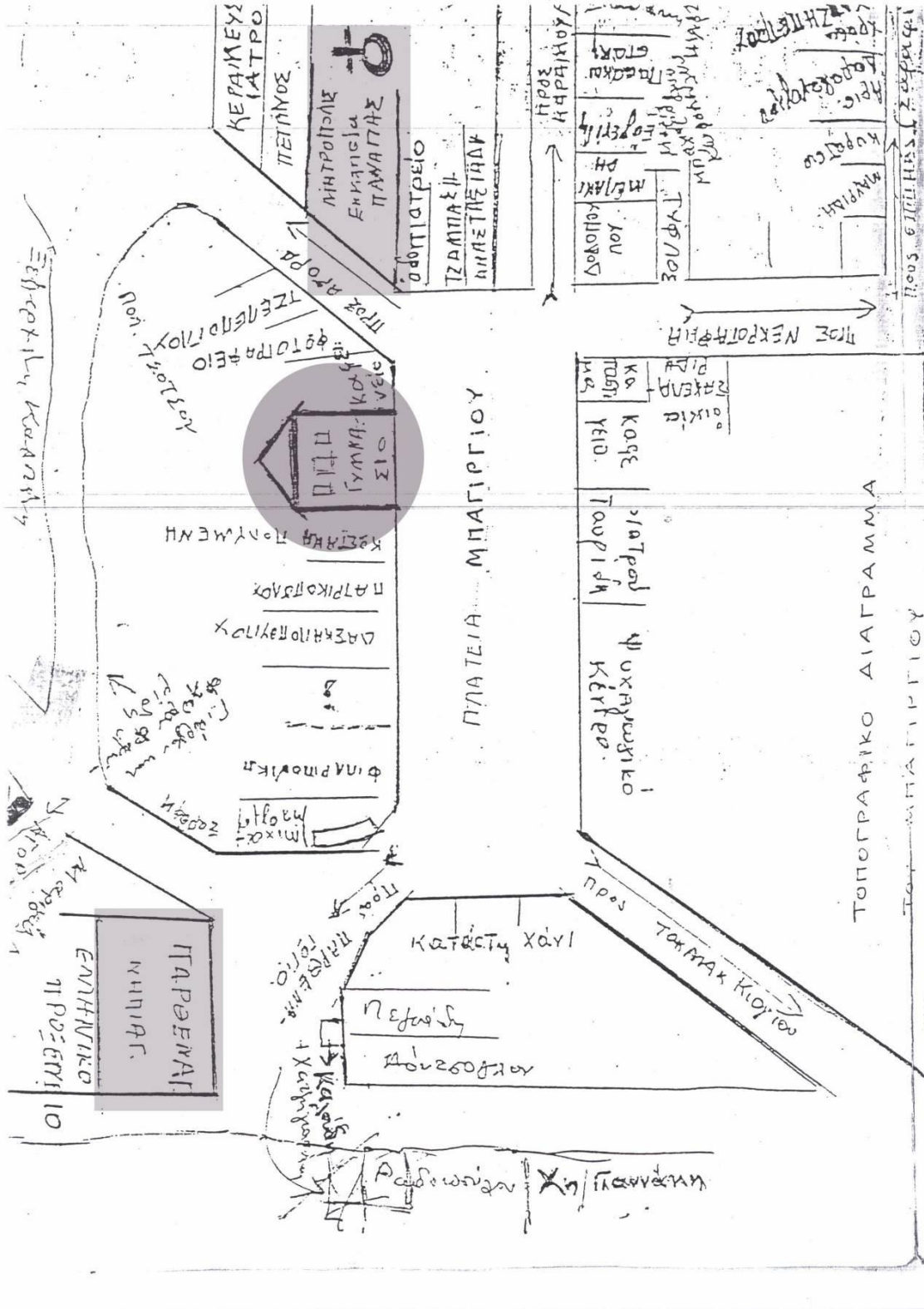
Şekil A.3: Kırklareli'nin Ayastfeanos Antlaşması sonrası durumunu gösteren harita⁷

Şekil A.4: Yapının Yavla Meydanı'ndaki konumunu gösteren harita⁸

⁷ <<http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/40>>/, erişim tarihi 15.12.2009

⁸ Şahin, S., Kırklareli'nin Tarihsel Gelişimi İçinde Yavla Mahallesi'nin Çözümlemesi Ve Koruma ÖnerileriYTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,İstanbul

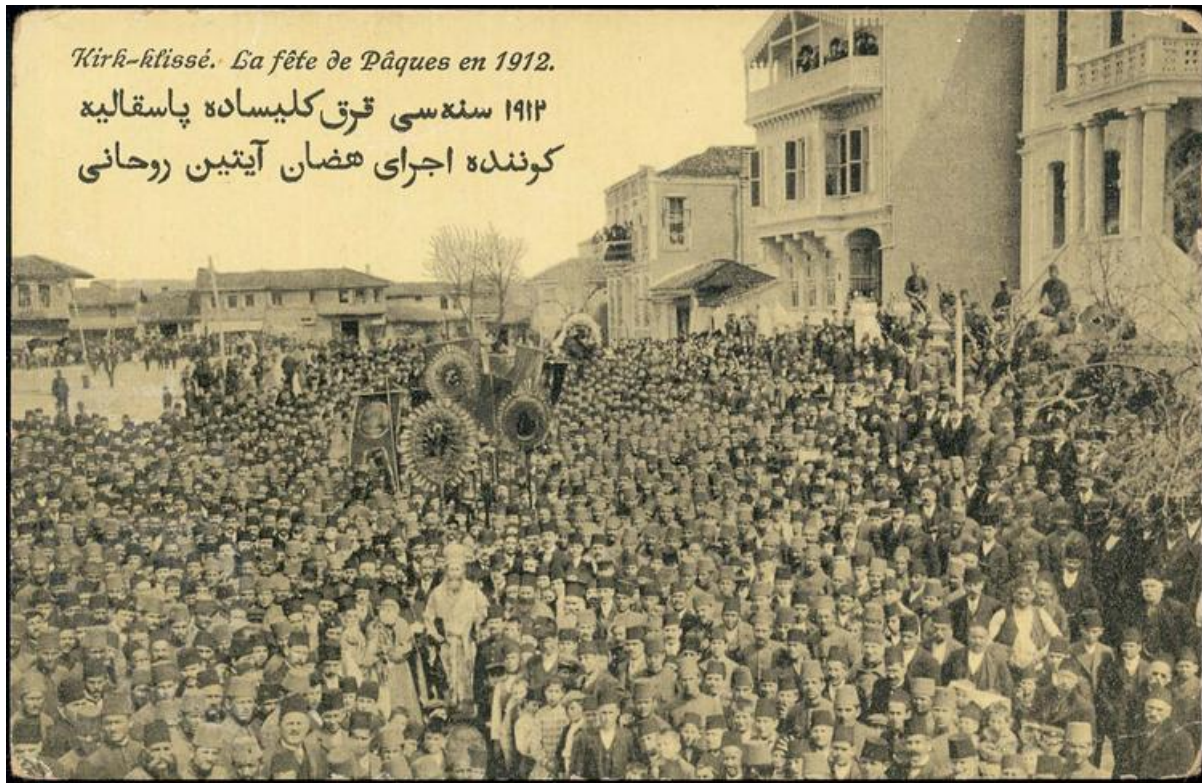
Şekil A.5: Yayla Meydanı'nın Mübadele öncesi durumunu gösteren kroki⁹

⁹ Öğretmen Şaban Ercan Arşivinden

EK B: Bölgenin Eski Fotoğrafları

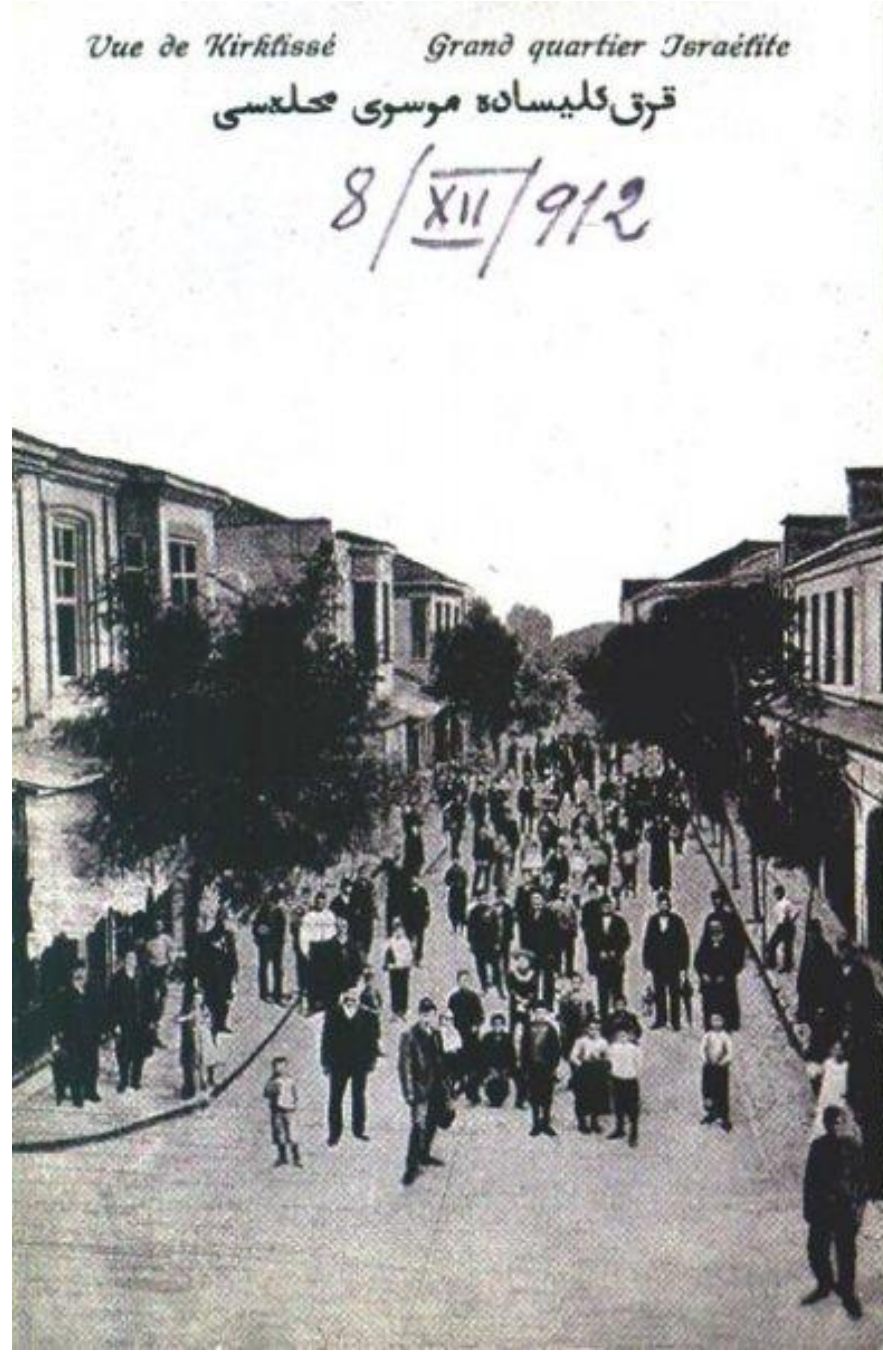
Şekil B.1: Kırklareli kent merkezini gösteren eski bir fotoğraf¹⁰

Şekil B.2: Bölgede yaşayan Rumların Yayla Meydanı'ndaki Paskalya Bayramı kutlamalarını gösteren 1912 tarihli fotoğraf¹¹

¹⁰ Kırklareli Müzesi Arşivinden

¹¹ Kırklareli Müzesi Arşivinden

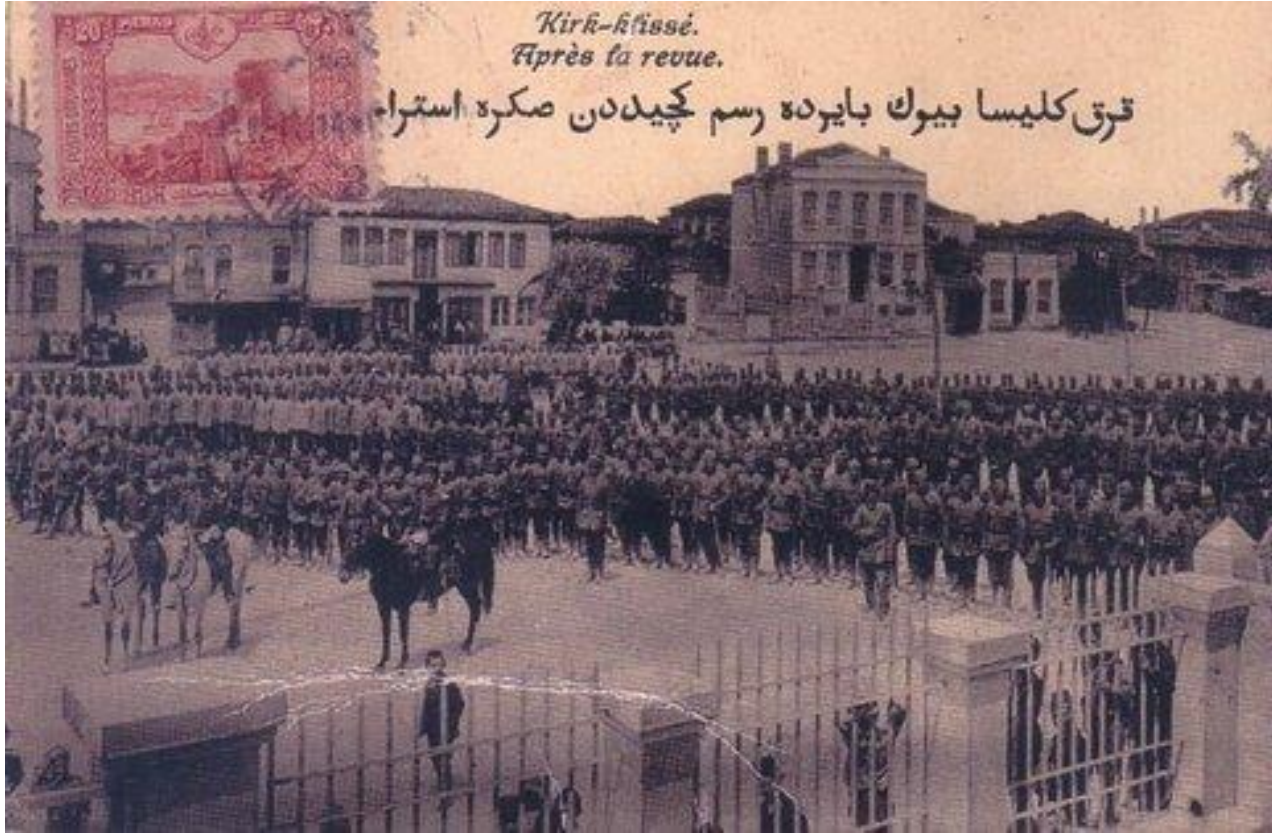

Şekil

B.3:

Kırklareli kent merkezindeki Yahudi Mahallesi'ni gösteren 1912 tarihli eski bir fotoğraf¹²

¹² Kırklareli Müzesi Arşivinden

Şekil B.4: Yayla Meydanı'nın askeri bir gösteri sonrası durumunu gösteren, Rum Okulu binasından çekilmiş bilinmeyen tarihli eski bir fotoğraf¹³

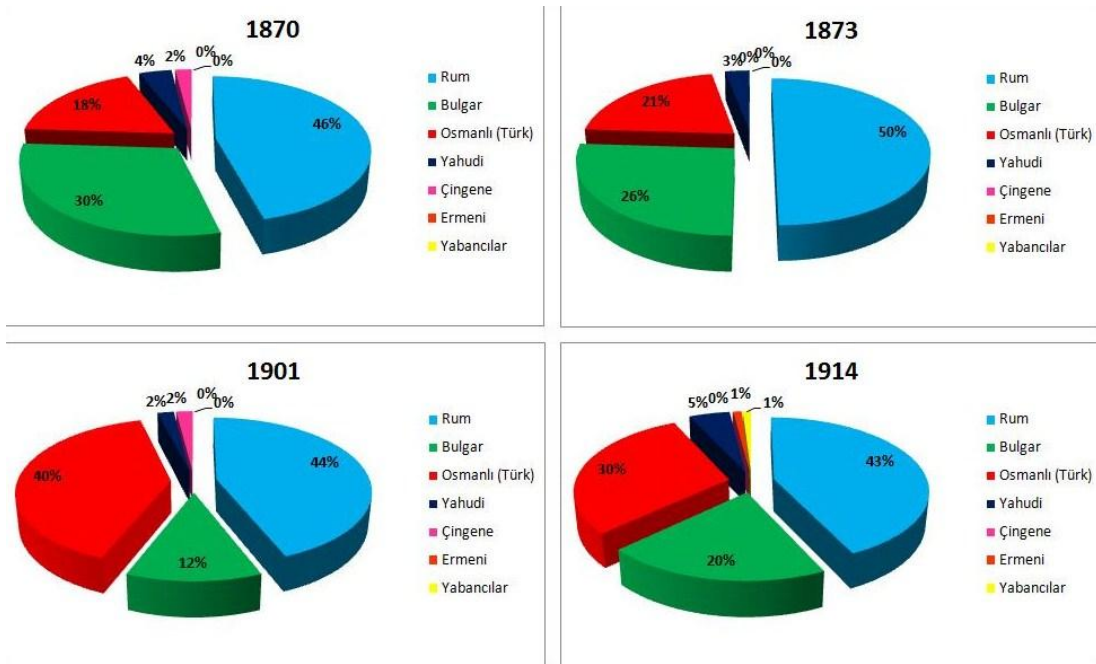
Şekil B.5: Yayla Meydanı'nda Yunanistan'ın bağımsızlığı sebebiyle yapılan bir kutlamada çekilmiş tarihi belirsiz bir fotoğraf¹⁴

¹³ Kırklareli Müzesi Arşivinden

¹⁴ <<http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/40>>, erişim tarihi 15.12.2009

Şekil B.6: Yayla Meydanı'ndan Rum Okulu binasının ve yanındaki birkaç yapının durumunu gösteren tarihi belirsiz fotoğraf¹⁵

Şekil B.7: Kırklareli'deki nüfus dağılımını gösteren grafikler

¹⁵ Kırklareli Müzesi Arşivinden

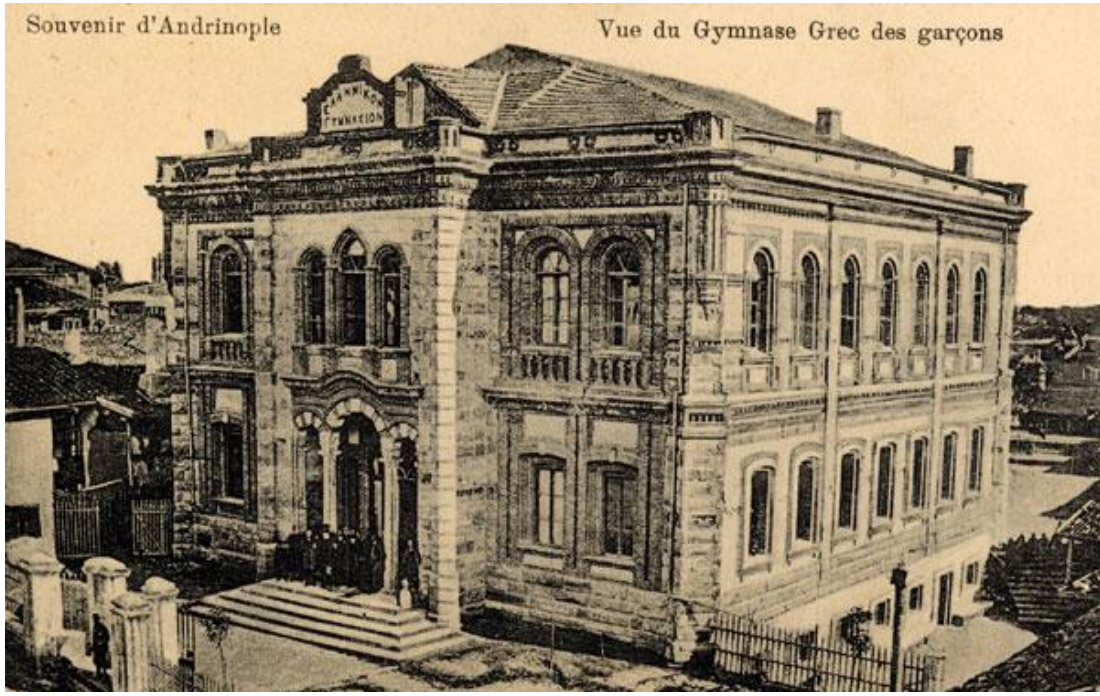

Şekil B.8: Yayla Meydanı'ndan bir sivil mimari örneği

Şekil B.9: Kırklareli Hızırbey Külliyesi

EK C: Kırklareli Rum Okulu ve benzer yapılarla ilgili fotoğraflar

Şekil C.1: Edirne Rum Okulu'nu gösteren tarihi belirsiz eski bir fotoğraf¹⁶

Şekil C.2: Celaliye Rum Okulu'nun giriş cephesini gösterir 2008 tarihli fotoğraf¹⁷

¹⁶ <<http://www.istanbulrumazinligi.com/>>, erişim tarihi 26.05.2010

¹⁷ Anfora Mimarlık arşivi

Şekil C.3: Karaköy Rum Ana ve İlköğretim Okulu'nun cephesini gösterir fotoğraf¹⁸

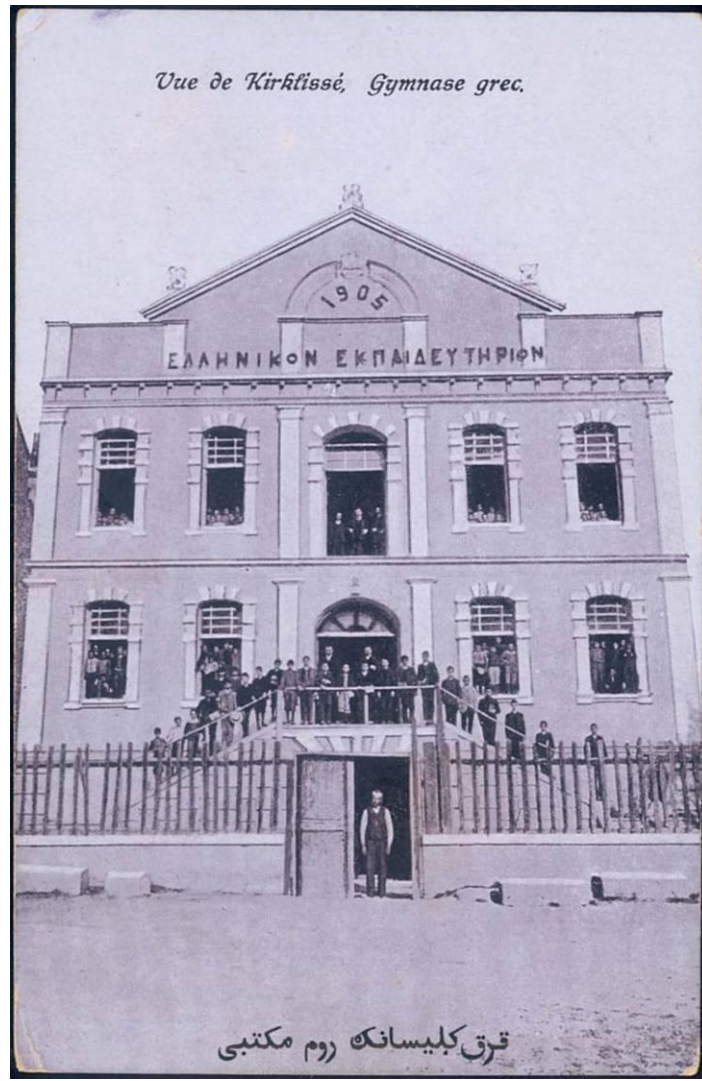

Şekil C.4: Fener Maraşlı Rum İlköğretim Okulu cephesini gösterir fotoğraf

Şekil C.5: Kadıköy Rum Okulu Girişi

¹⁸ Şekil C3,C4 ve C5 <<http://www.istanbulrumazinligi.com/>>, erişim tarihi 26.05.2010

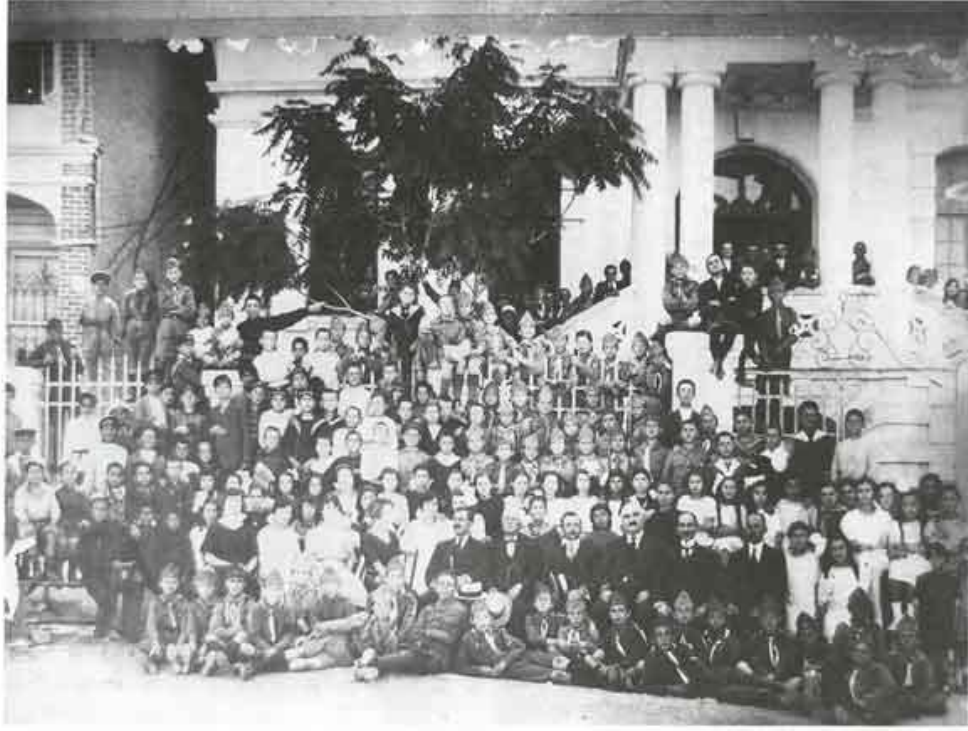

Şekil C.6: 1905 tarihli Kırklareli Rum Okulu'nun açılış törenindeki halini gösterir eski bir fotoğraf¹⁹

Şekil C.7: Kırklareli Rum Okulu'nun mübadele öncesi halini gösterir fotoğraf

¹⁹ Kırklareli Müzesi Arşivinden

Şekil C.8: Kırklareli Rum Okulu'nun mübadele öncesinde, Rum okulu olarak kullanıldığı dönemde çekilmiş, 1920-1923 arasına tarihlenen eski bir fotoğraf²⁰

Şekil C.9: Yapının Vali Faik Üstün İlköğretim Okulu adıyla hizmet verdiği dönemden 90'ların sonuna doğru çekilmiş bir fotoğraf²¹

²⁰ Şekil C7 ve C8 için, <<http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/40/>>, erişim tarihi 15.12.2009

²¹ Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivinden

Şekil C.10: Yapının komşu parseldeki yapıyla ilişkisini gösteren fotoğraf

Şekil C.11: Yapının arka bahçe duvarı ve parsel sınırını gösteren fotoğraf

Şekil C.12: Parselin güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf

Şekil C.13: Parselin güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf

Şekil C.14: Parselin arka bahçesi ve güneydoğu yönündeki sınırını gösterir fotoğraf

Şekil C.15: Parselin yan cephe yönündeki sınırı ve komşu yapıları gösterir fotoğraf

Şekil C.16: Yapının kuzeydoğu cephesini ve bu yöndeki beton platformu gösterir fotoğraf

Şekil C.17: Yapının arka cephesini, bu cephedeki merdiveni ve önündeki heykel büstünü gösterir fotoğraf

Şekil C.18: Yapının genel silüeti, ön bahçe duvarı ve komşu yapı

Şekil C.19: Yapının güneybatı cephesinin bütünü gösterir fotoğraf

Şekil C.20: Zemin katın kemerli girişi ZK01 mekanının ön cepheden görünümü

Şekil C.21: Zemin kattan, merkezi iç sofa ve merdiven kovalasına bakış

Şekil C.22: Zemin katta ZK02 merkezi mekanından giriş yönüne bakış

Şekil C.23: ZK02 mekanından merdiven kovası yönüne bakış

Şekil C.24: Beşiktaş Rum Okulu Kitabesi

Şekil C.25: Güneybatı ve arka cephelerin kesişimi

Şekil C.26: Zemin Kat girişi, ZK01 mekanı

Şekil C.27: Zemin Kat Giriş Koridoru ve Giriş Kapısına Bakış

Şekil C.28: ZK01 Mekanındaki Niş

Şekil C.29: ZK02 Merkezi Mekanına Bakış

Şekil C.30: ZK03 Mekanı

Şekil C.31: ZK03 Mekanı

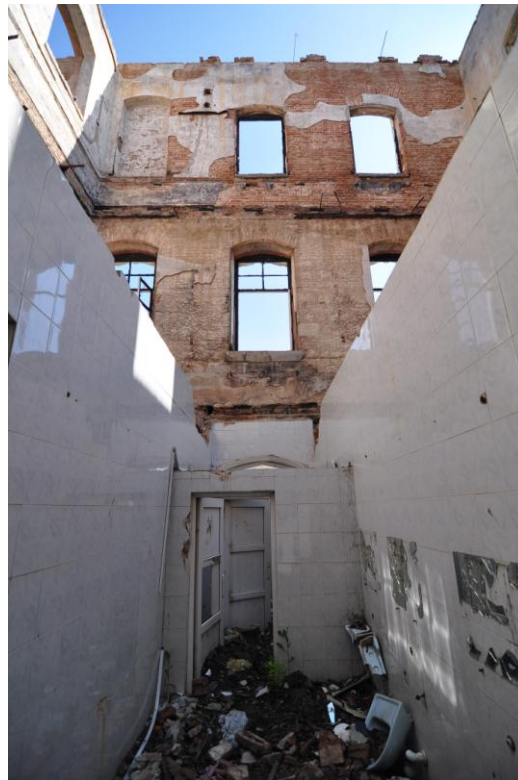
Şekil C.32: ZK04 Mekanı

Şekil C.33: ZK05 Mekanı- Merdiven Kovası

Şekil C.34: ZK06 Tuvalet Mekanı

Şekil C.35: ZK07 Tuvalet Mekanı

Şekil C.36: ZK08 Tuvalet Mekanı

Şekil C.37: ZK08' Tuvalet Mekanı

Şekil C.38: ZK09 Hol Mekanı

Şekil C.39: ZK10 Mekanı

Şekil C.40: ZK11 Mekanı

Şekil C.41: ZK12 Mekanı

Şekil C.42: ZK13 Mekanı

Şekil C.43: ZK14 Mekanı

Şekil C.44: 1K01 Mekanı- Giriş Revakı

Şekil C.45: 1K02 Mekanı- Koridor'dan Merkezi Mekana Bakış

Şekil C.46: 1K04 Mekanı

Şekil C.47: 1K09 Mekanı

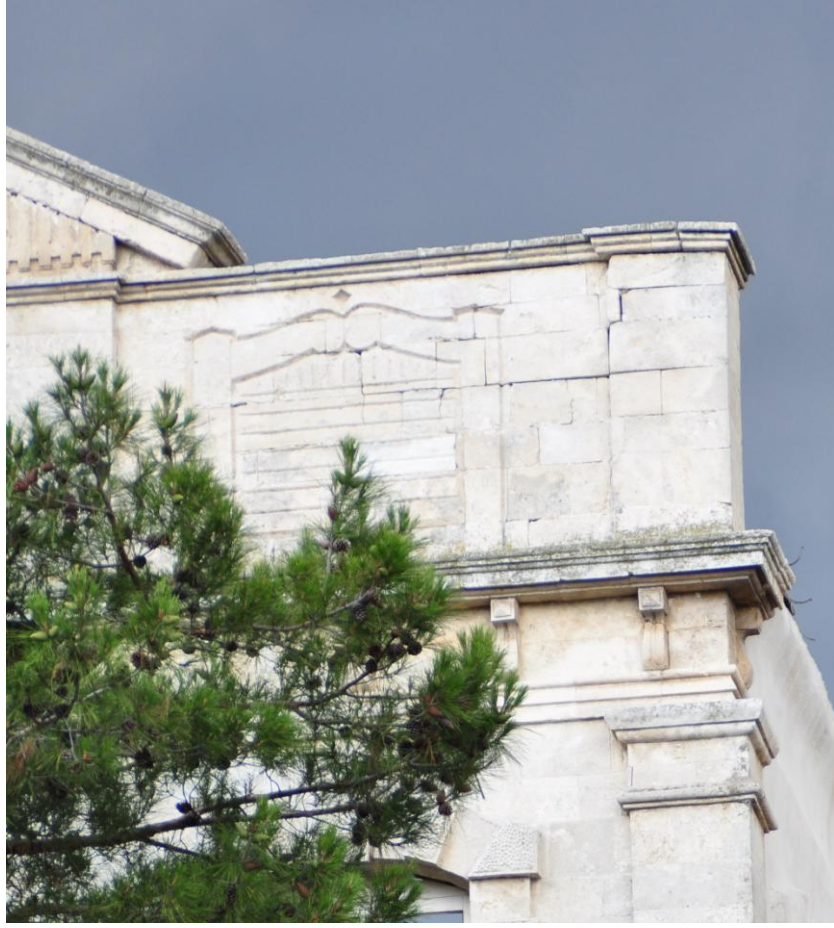
Şekil C.48: 1K09 Mekanı

Şekil C.49: Giriş Revağı

Şekil C.50: Kuzeybatı (Giriş) Cephesi

Şekil C.51: Giriş cephesindeki furuş dizisi ve bezemeler

Şekil C.52: Giriş Cephesi- Kalkan Duvarı

Şekil C.53: Ön Bahçe Duvarı- Bahçe Giriş Kapısı

Şekil C.54: Güneybatı Cephesi (Yan Cephe)

Şekil C.55: Güneybatı Cephesi- Moloz Dolgu Görünümü

Şekil C.56: Güneydoğu Cephesi (Arka Cephe)

Şekil C.57: Arka Cephe ve Parsel Duvarı Görünümü

Şekil C.58: Kuzeydoğu Cephesi (Yan Cephe)

EK D: Restitüsyona Işık Tutan Diğer Fotoğraflar²²

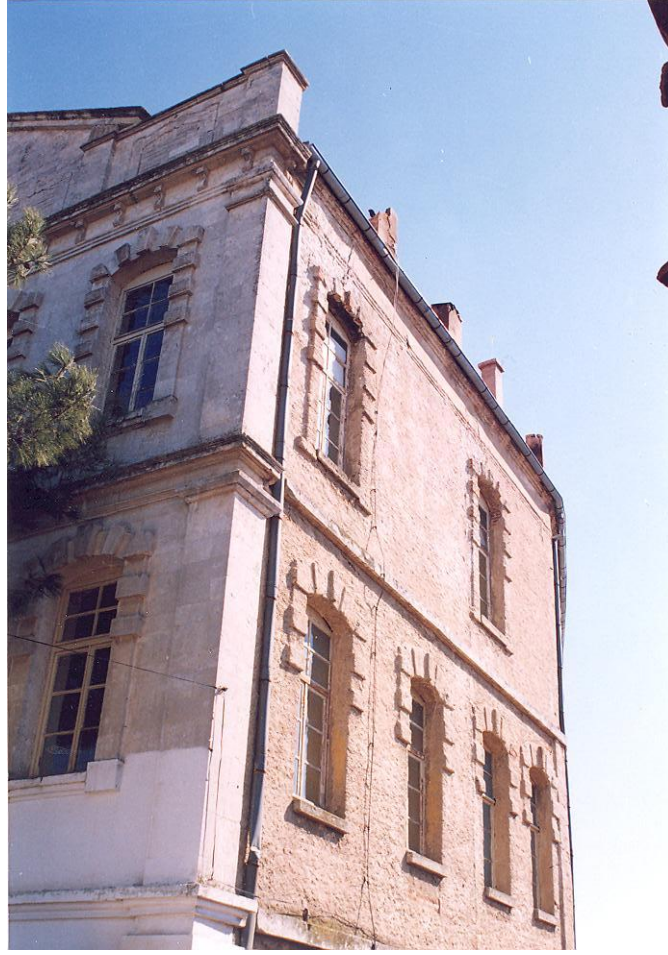
²² Şekil D1, D2,D3,D4 ve D5 Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivinden, D6,D7,D8 Mimar Hamdi Odabaş Arşivinden , D9, D10, D11 ve D12 Prof. Dr. Bülent Uluengin Arşivinden edinilmiştir.

Şekil D.1: Yapının ikinci katındaki, bağdadi fûruş dizisi ve eğrisel tavan

Şekil D.2: Yapının güneydoğu cephesi

Şekil D.3: Yapının ikinci ön ve güneydoğu cepheleri

Şekil D.4: Yapının ahşap merdiven sistemi

Şekil D.5: Yapının ikinci katındaki, bölücü duvarlar ve metal gergiler

Şekil

D.6: Yapının özgün zemin kat kapısı

Şekil D.7: Yapının özgün zemin kat kapısı

Şekil D.8: Zemin kat genel görünüm

Şekil D.9: İkinci kat tavan görünümü

Şekil D.10: İkinci kat merdiven kovası ve ahşap bölücüye bakış

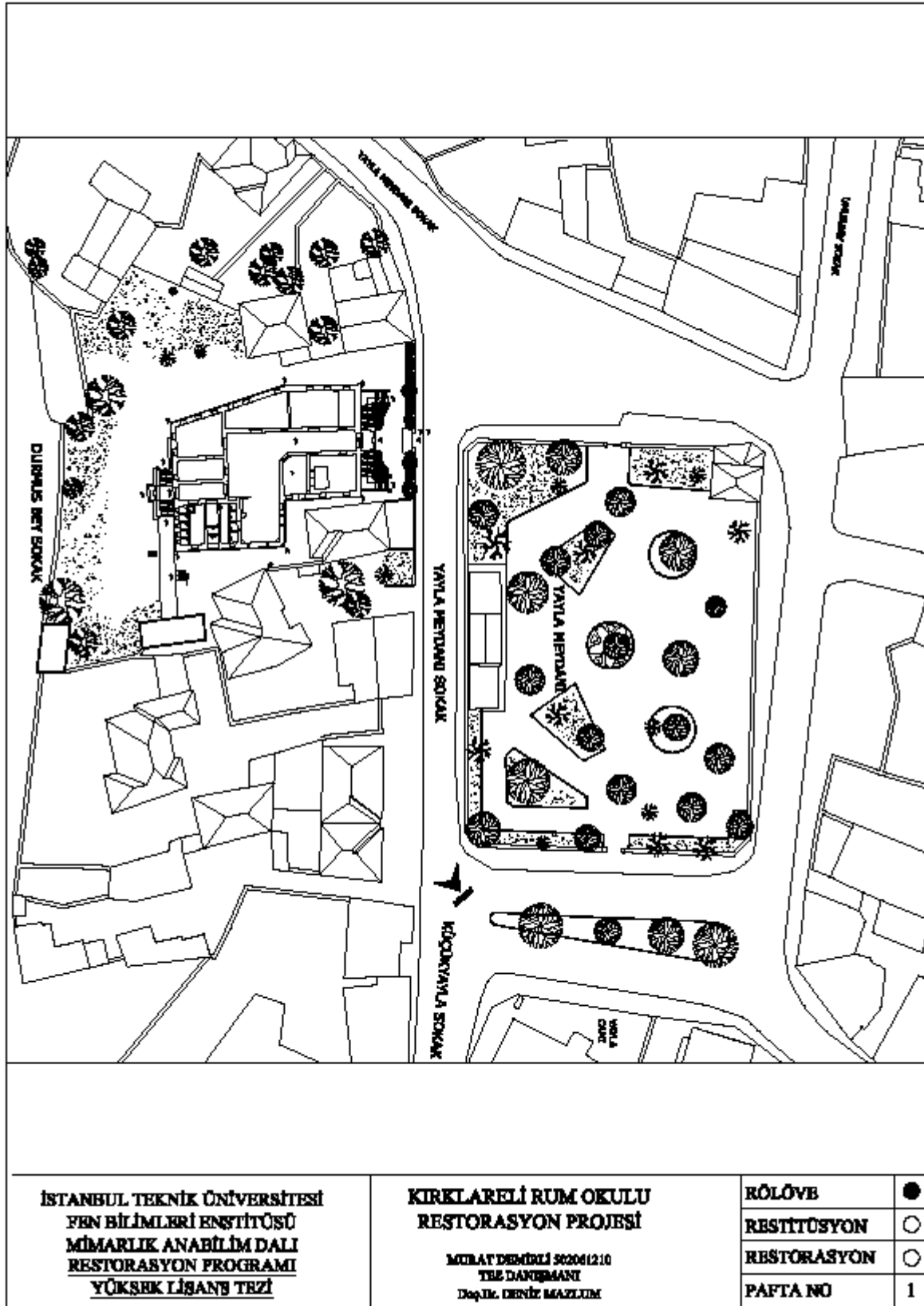

Şekil D.11: Bağdadi fûruş dizisi ve muhdes ahşap elemanlara bakış

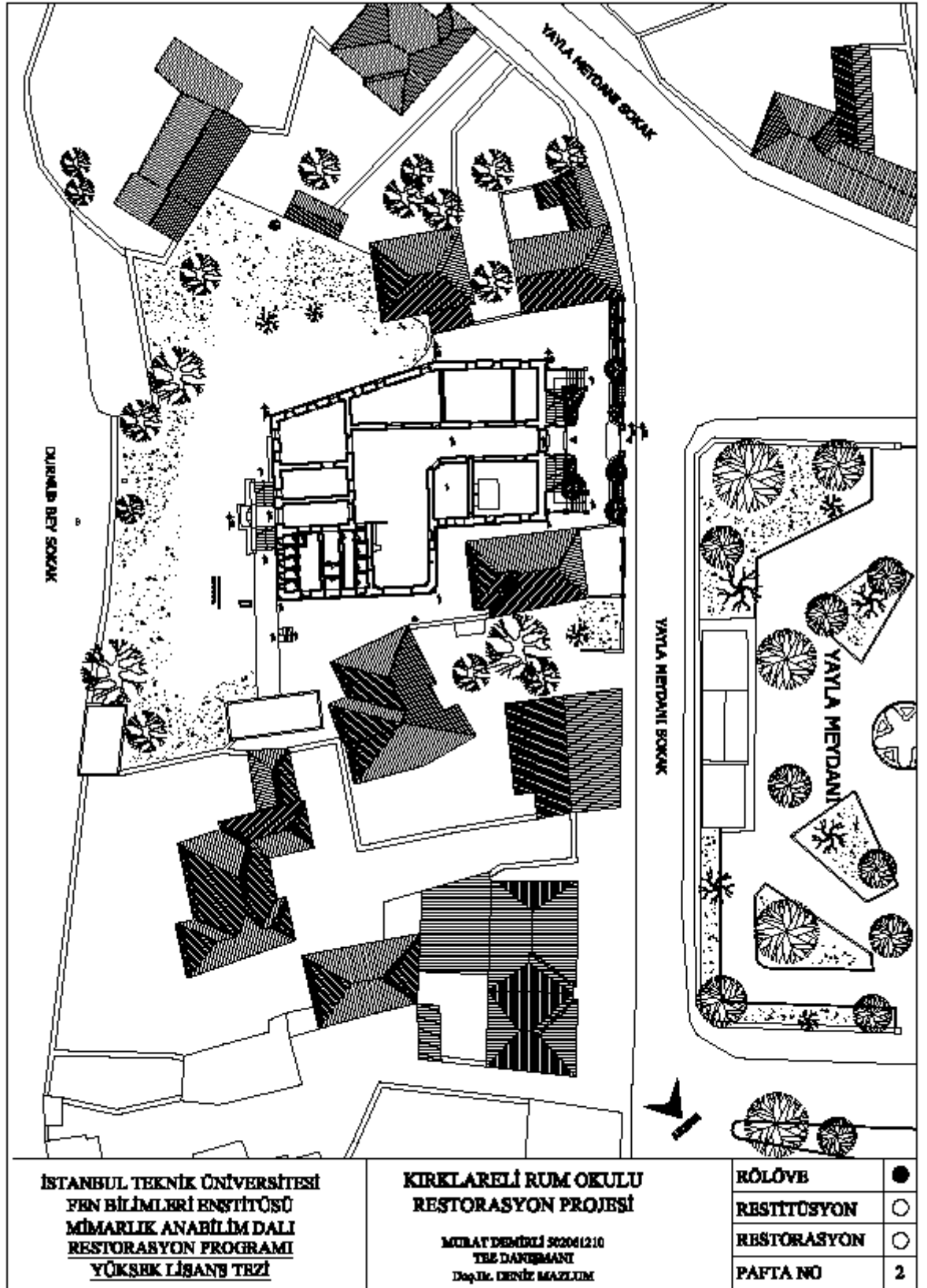

Şekil D.12: İkinci kat genel görünüm

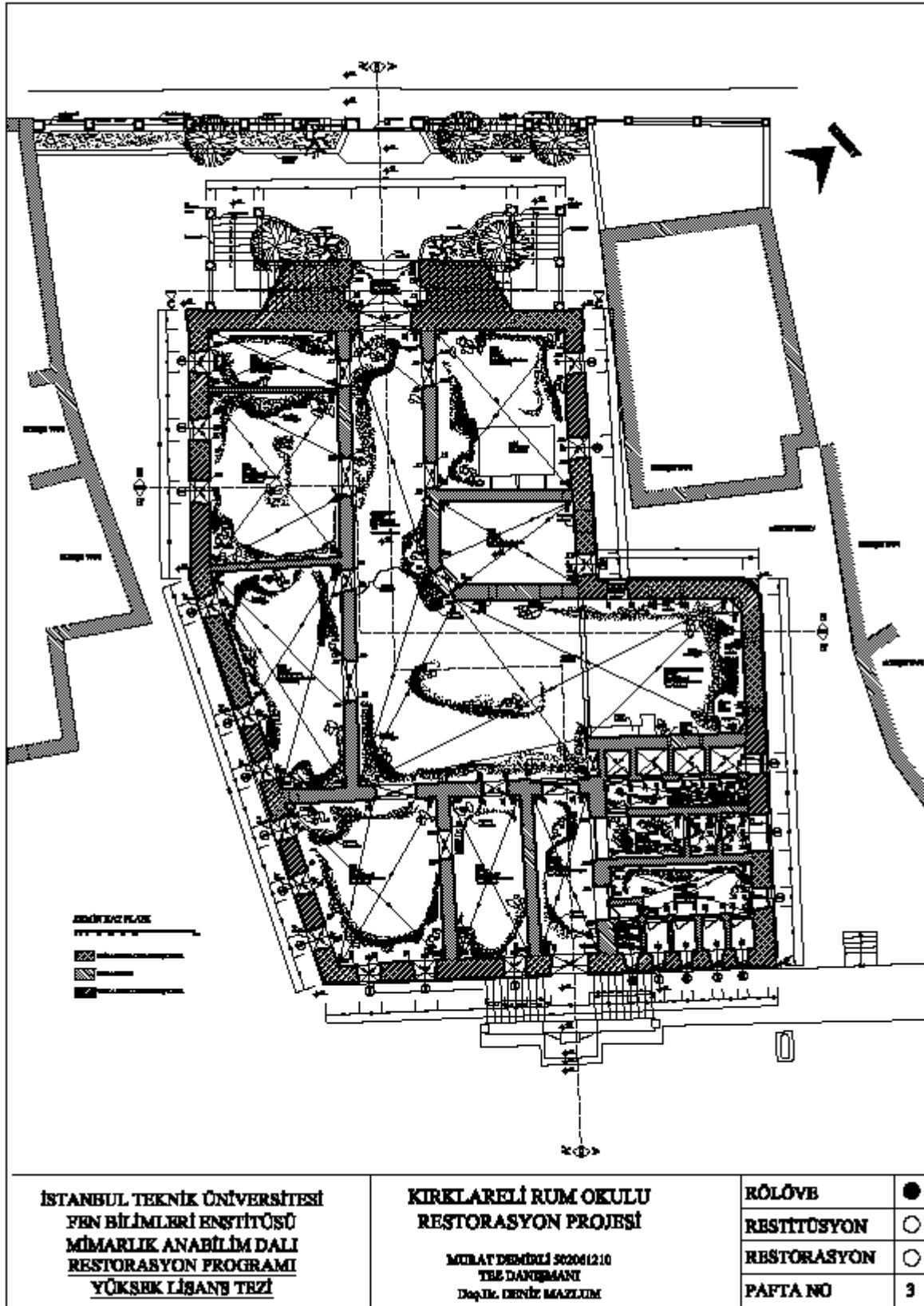
EK E: Çizimler

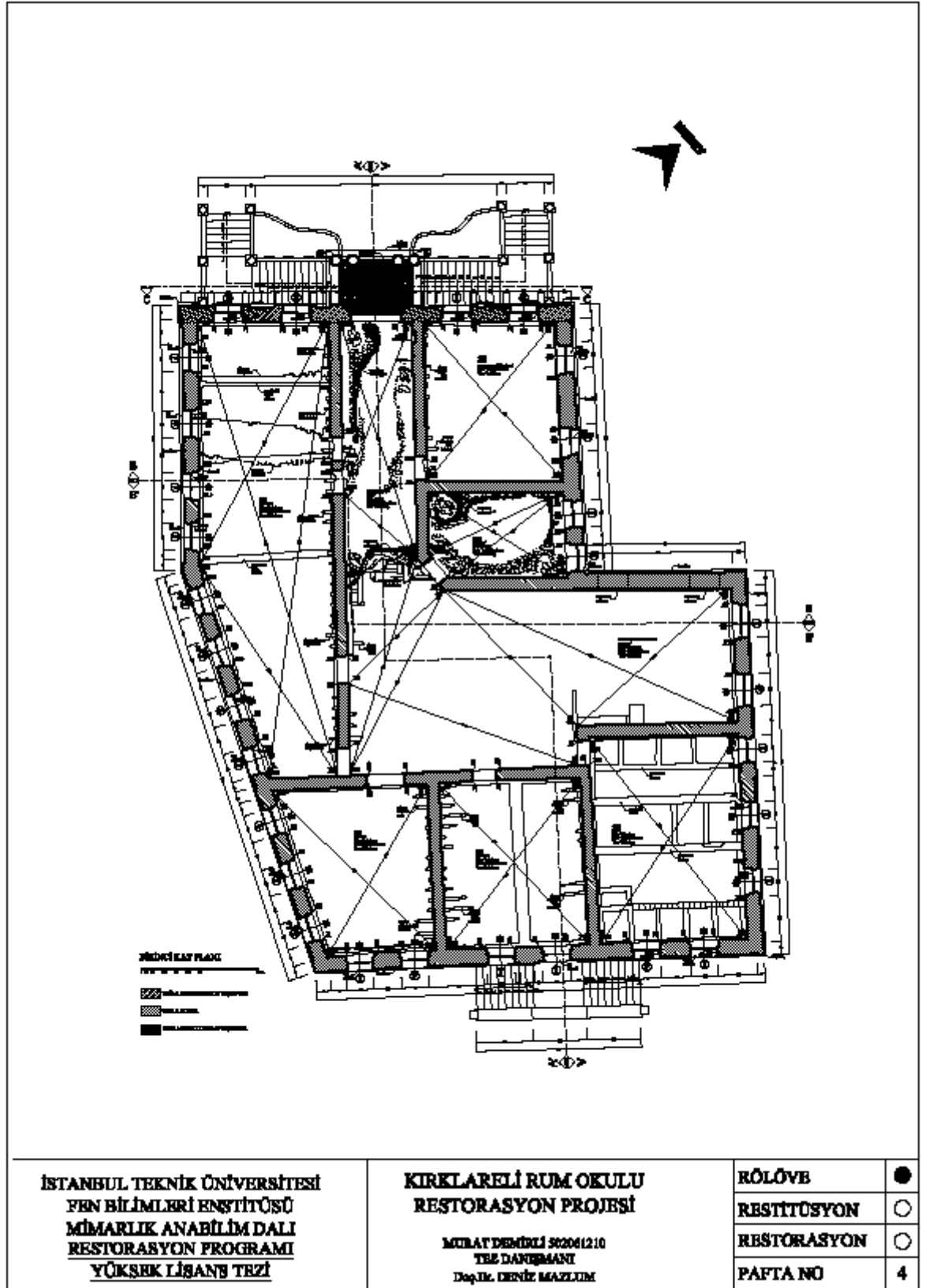
Şekil E.1: Vaziyet Planı

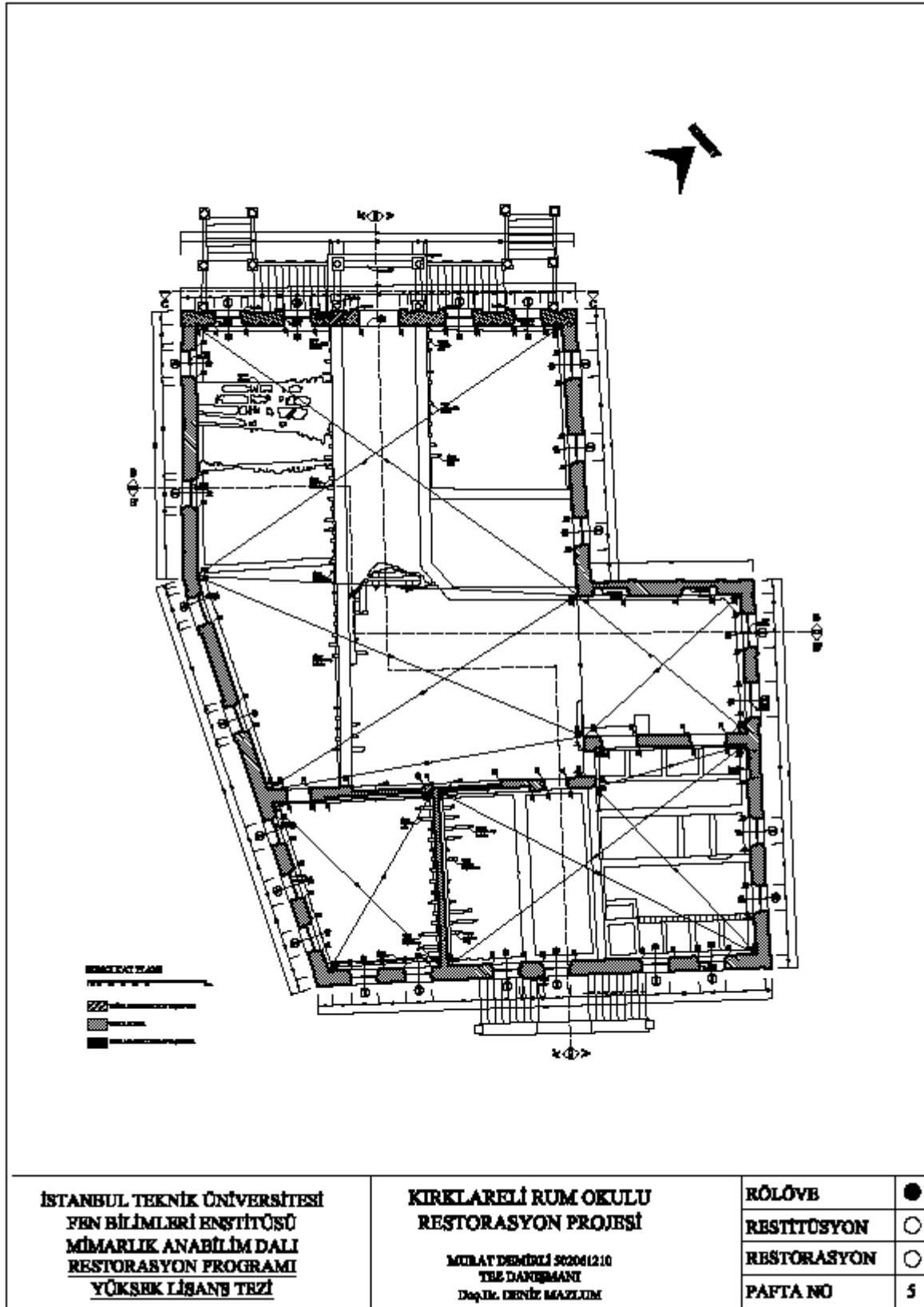
Şekil E.2: Vaziyet Planı

Şekil E.3: Zemin Kat Planı

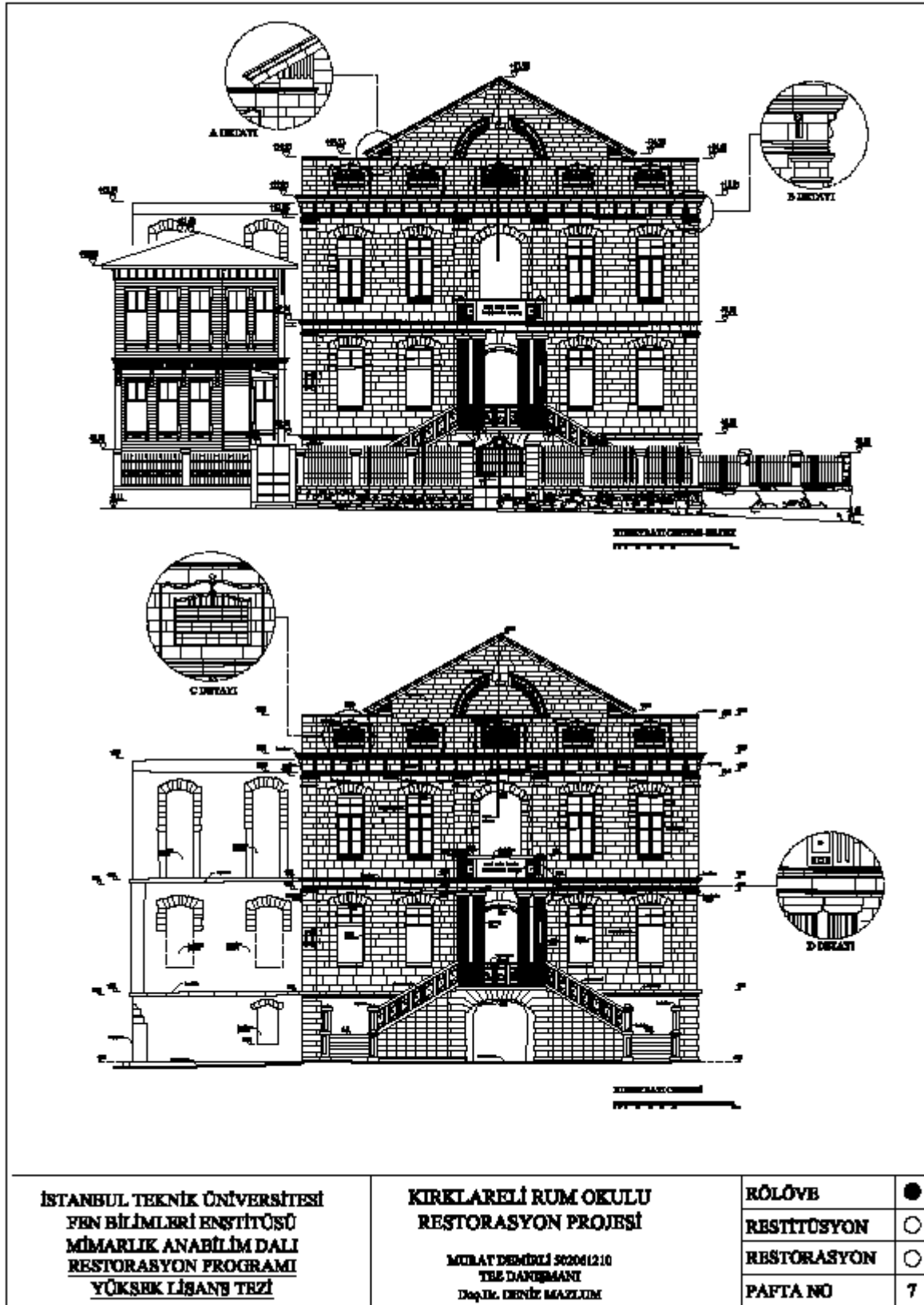
Şekil E.4: Birinci Kat Planı

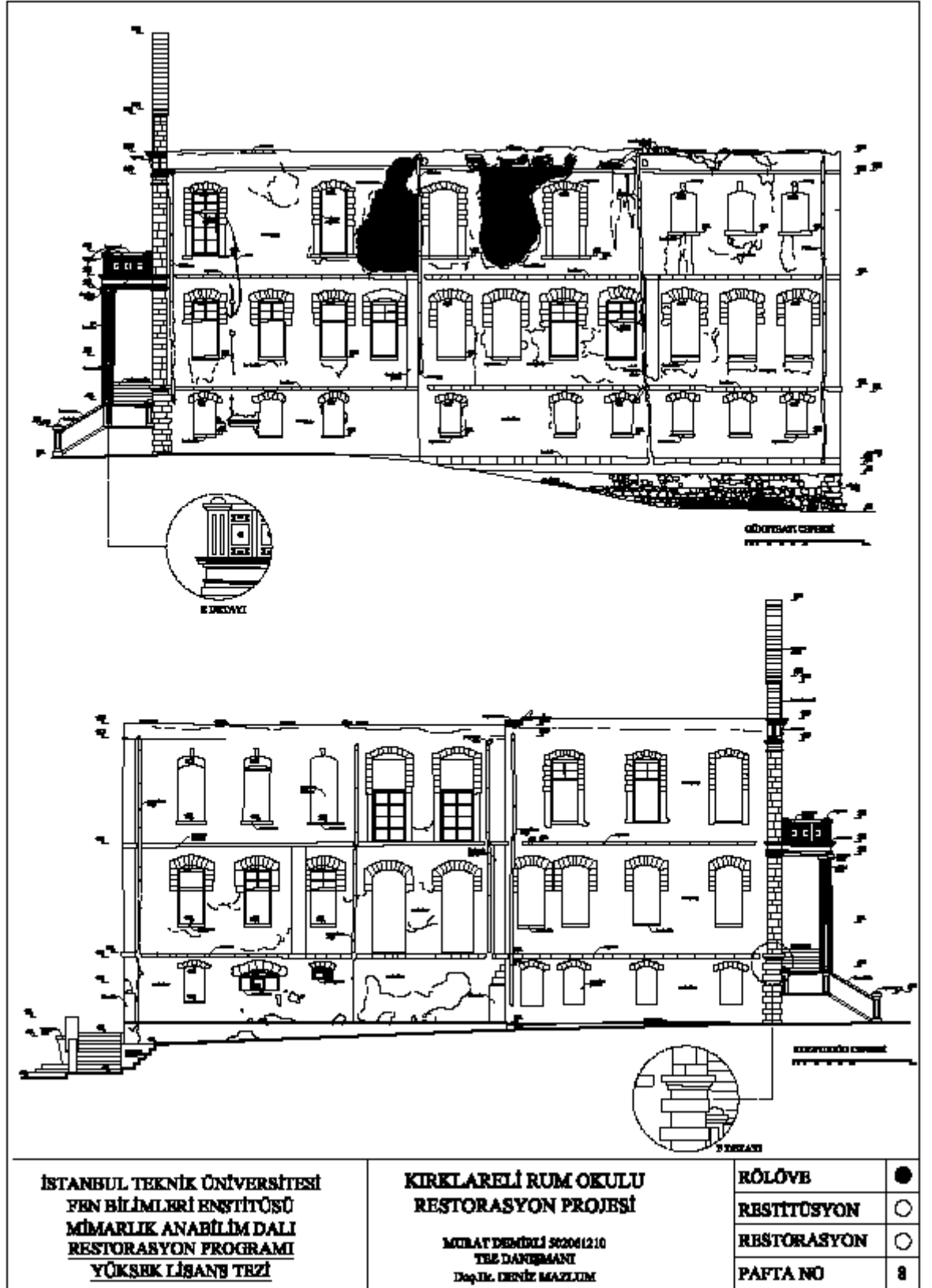
Şekil E.5: İkinci Kat Planı

			
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI <u>YÜKSEK LİSANS TEZİ</u>	KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ MURAT DEMİRELİ 502061210 TEKE DANIŞMANI Doç.Dr. CENİT MAZLUM	RÖLÖVE	●
		RESTITÜSYON	○
		RESTORASYON	○
		PAFTA NO	6

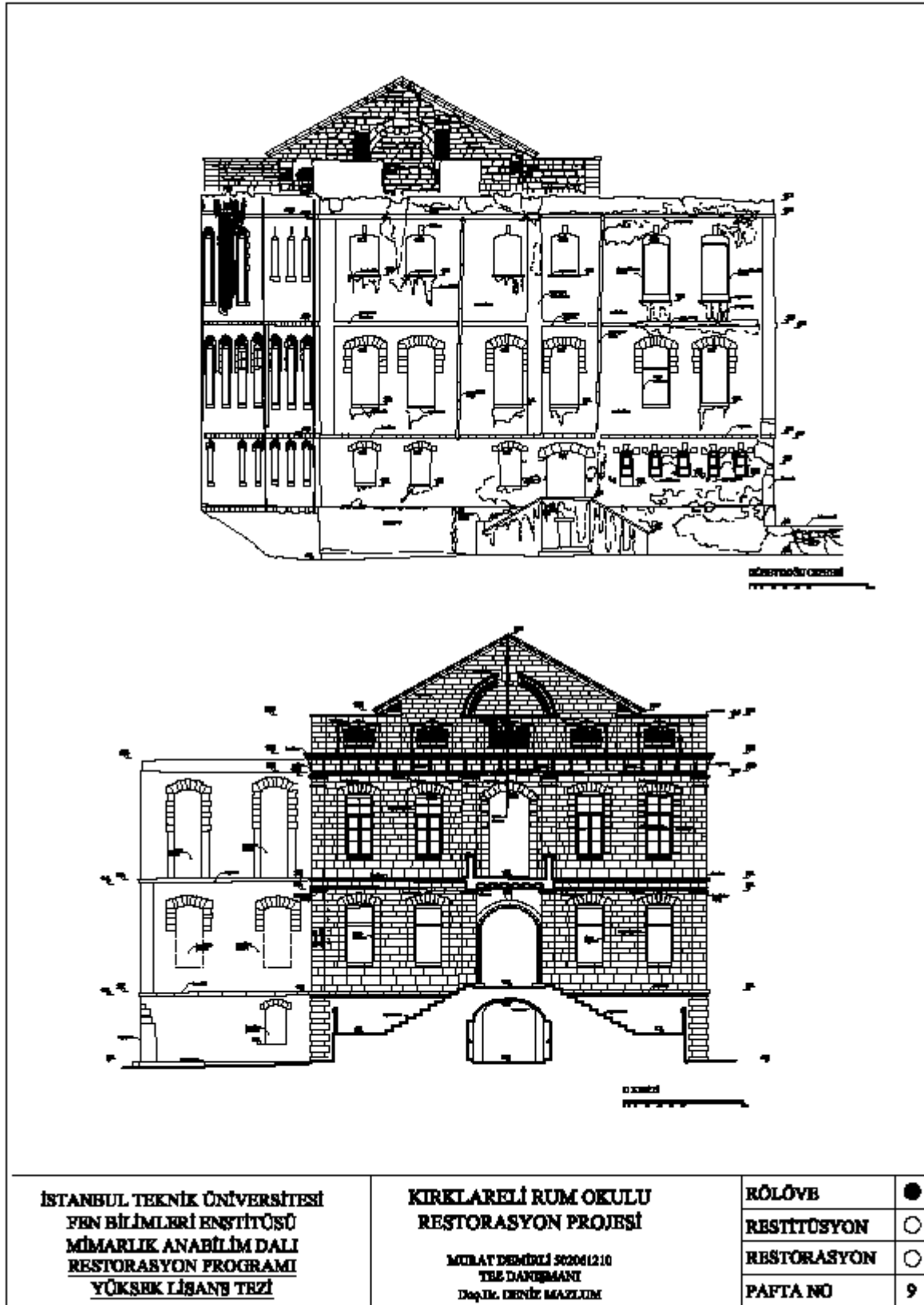
Şekil E.6: Siluet

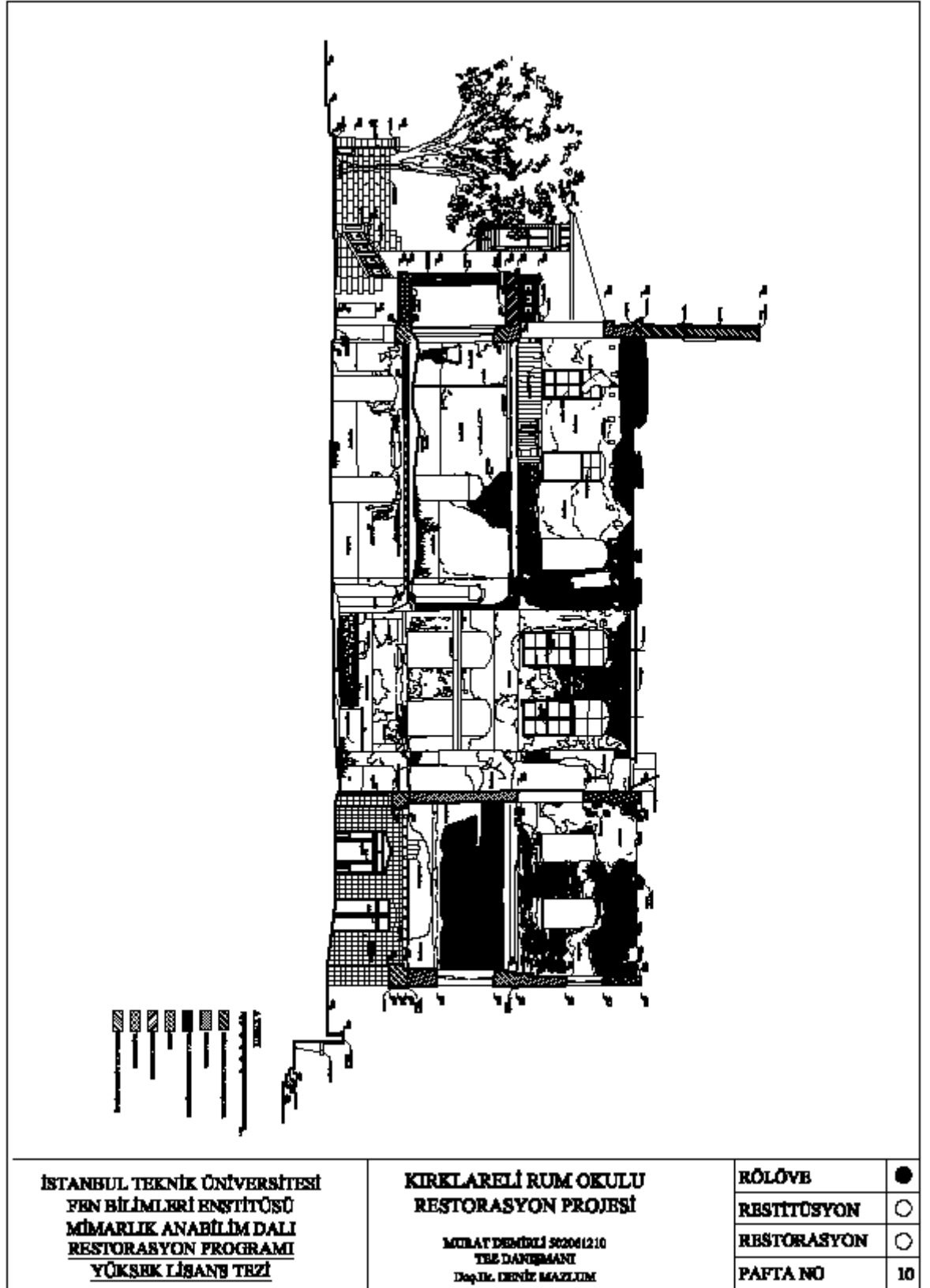
Şekil E.7: Ön Cephe

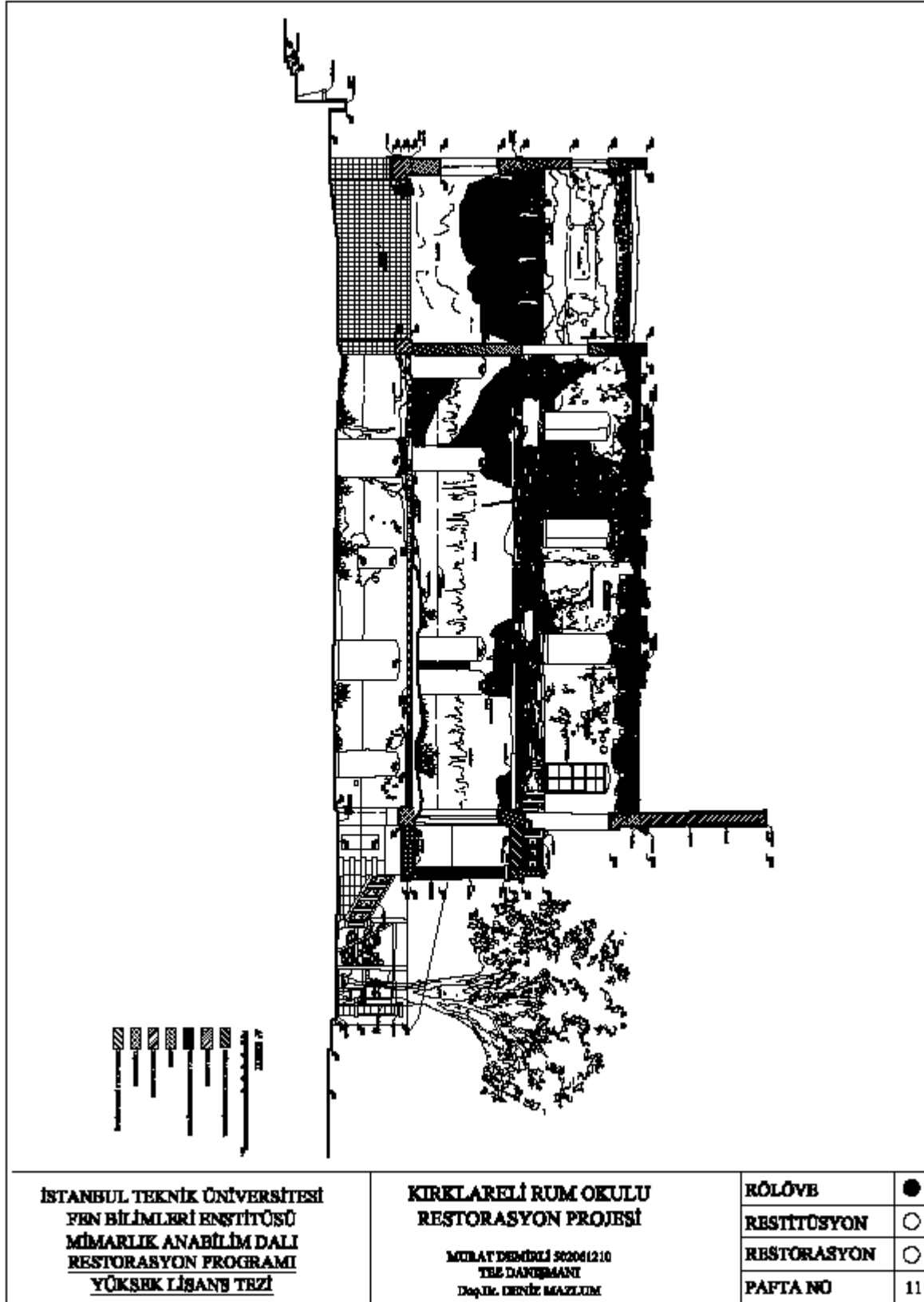
Şekil E.8: Güneybatı ve Kuzeydoğu Cepheleri

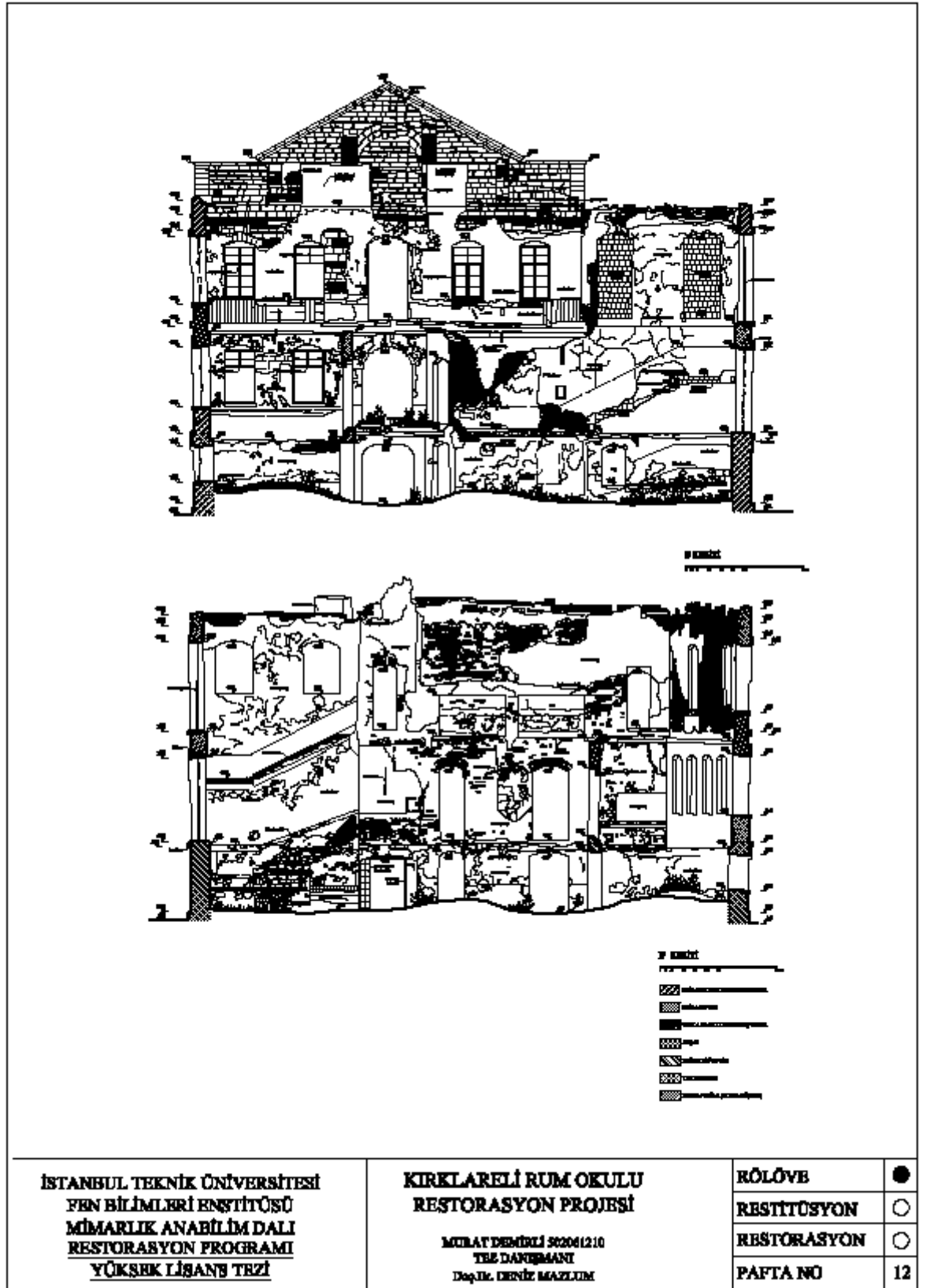
Şekil E.9: Güneydoğu Cephesi ve C Kesiti

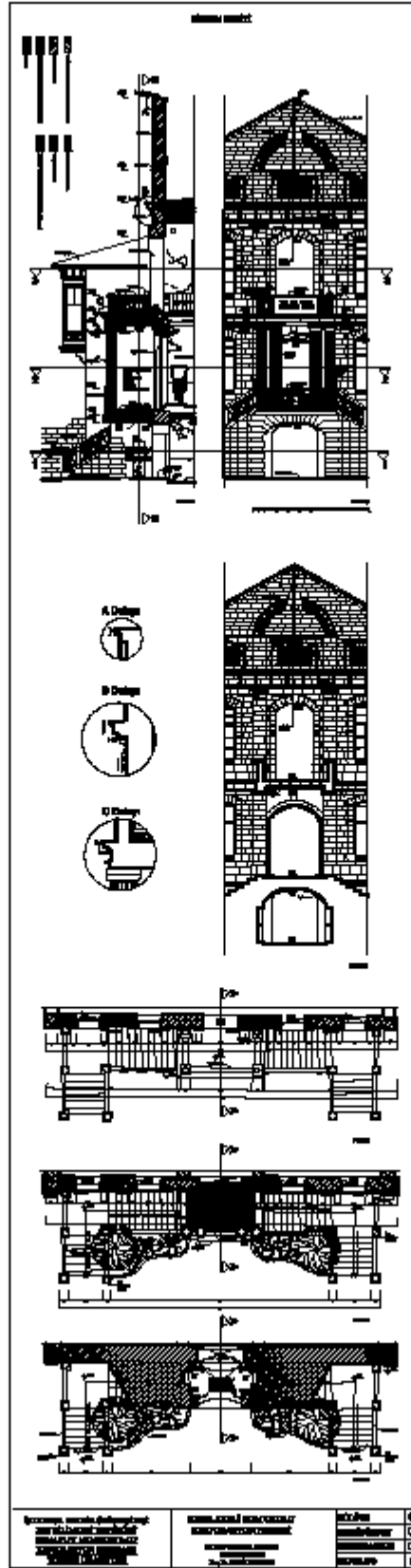
Şekil E.10: A Kesiti

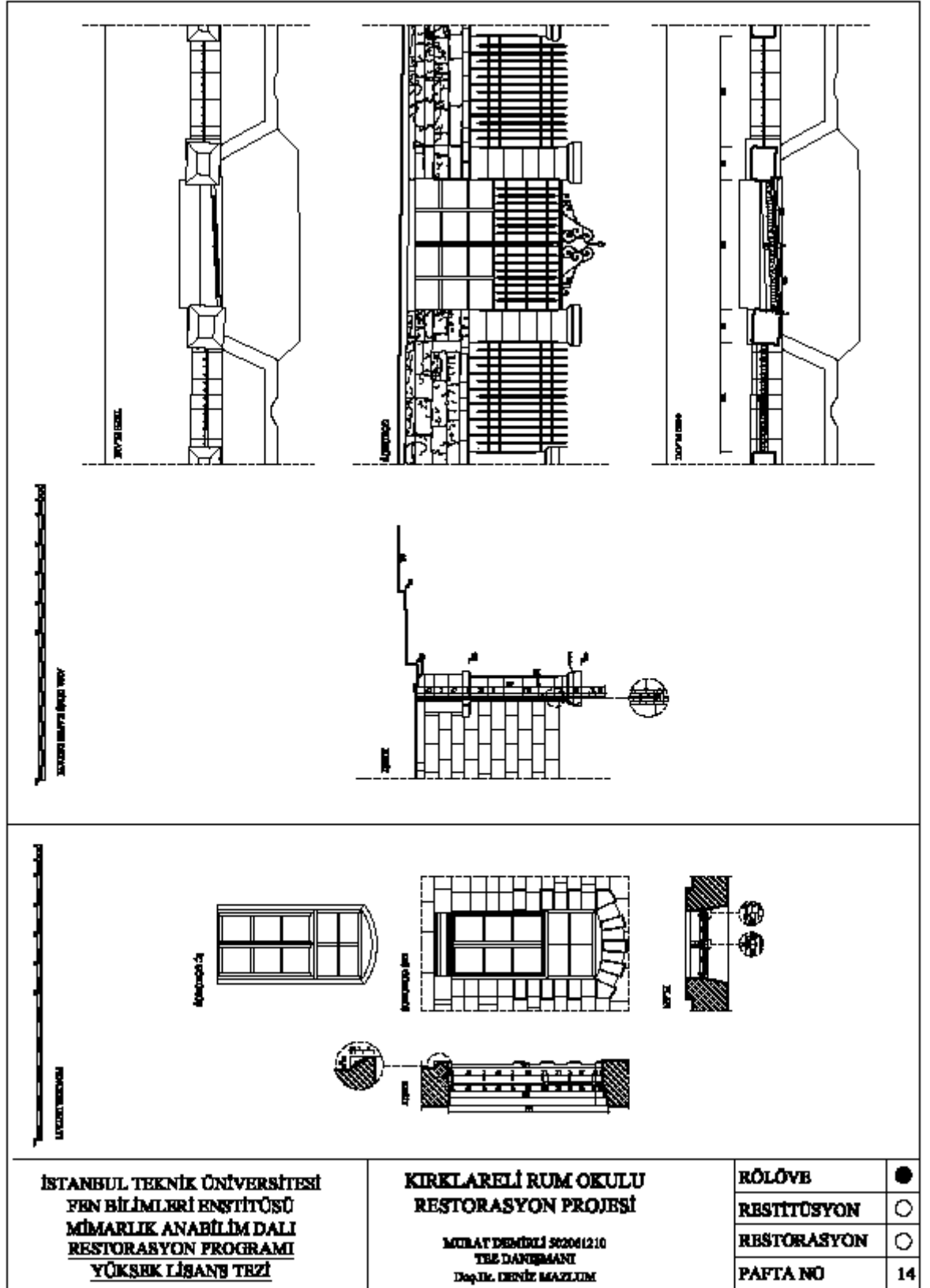
Şekil E.11: A' Kesiti

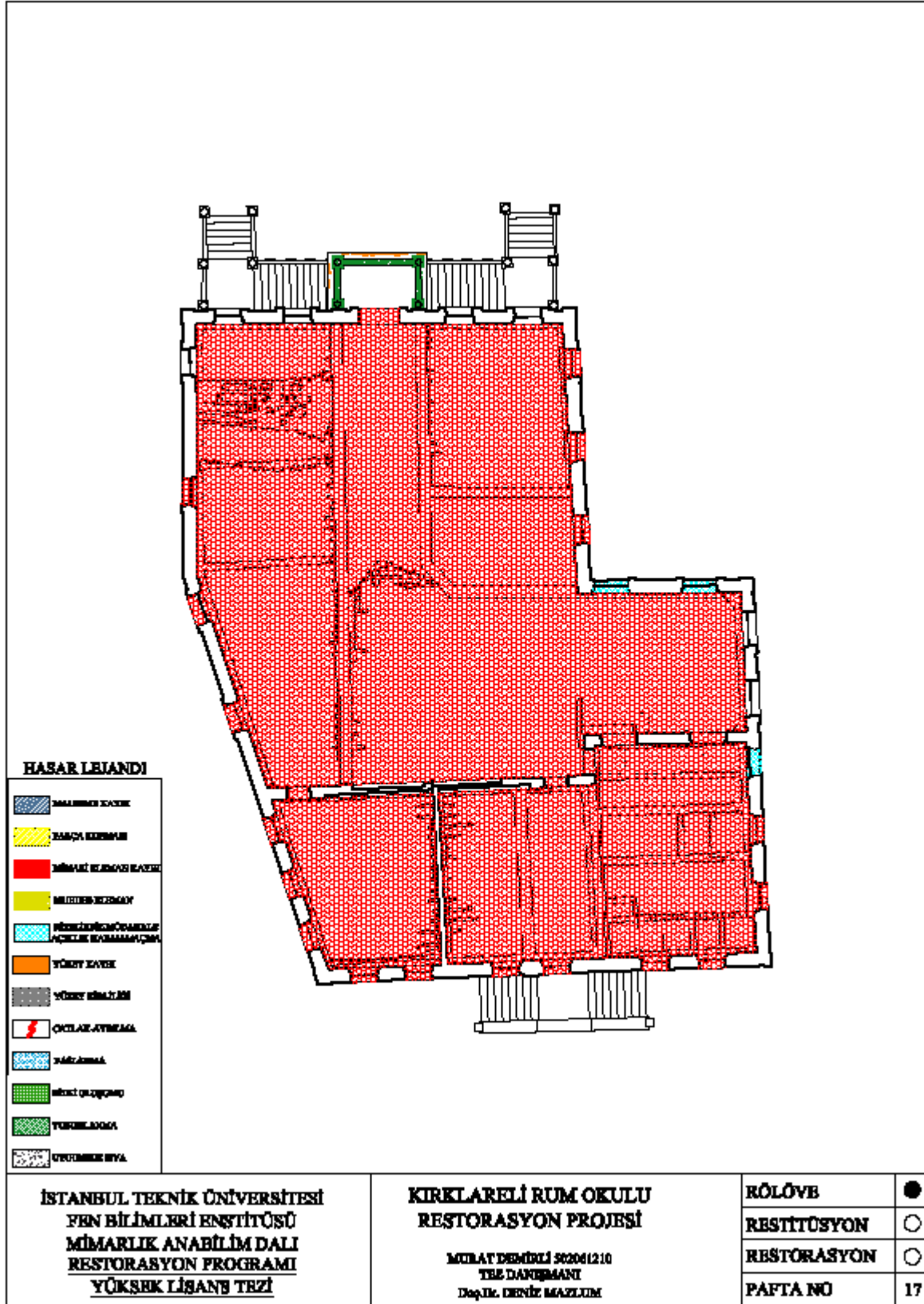
Şekil E.12: B ve B' Kesitleri

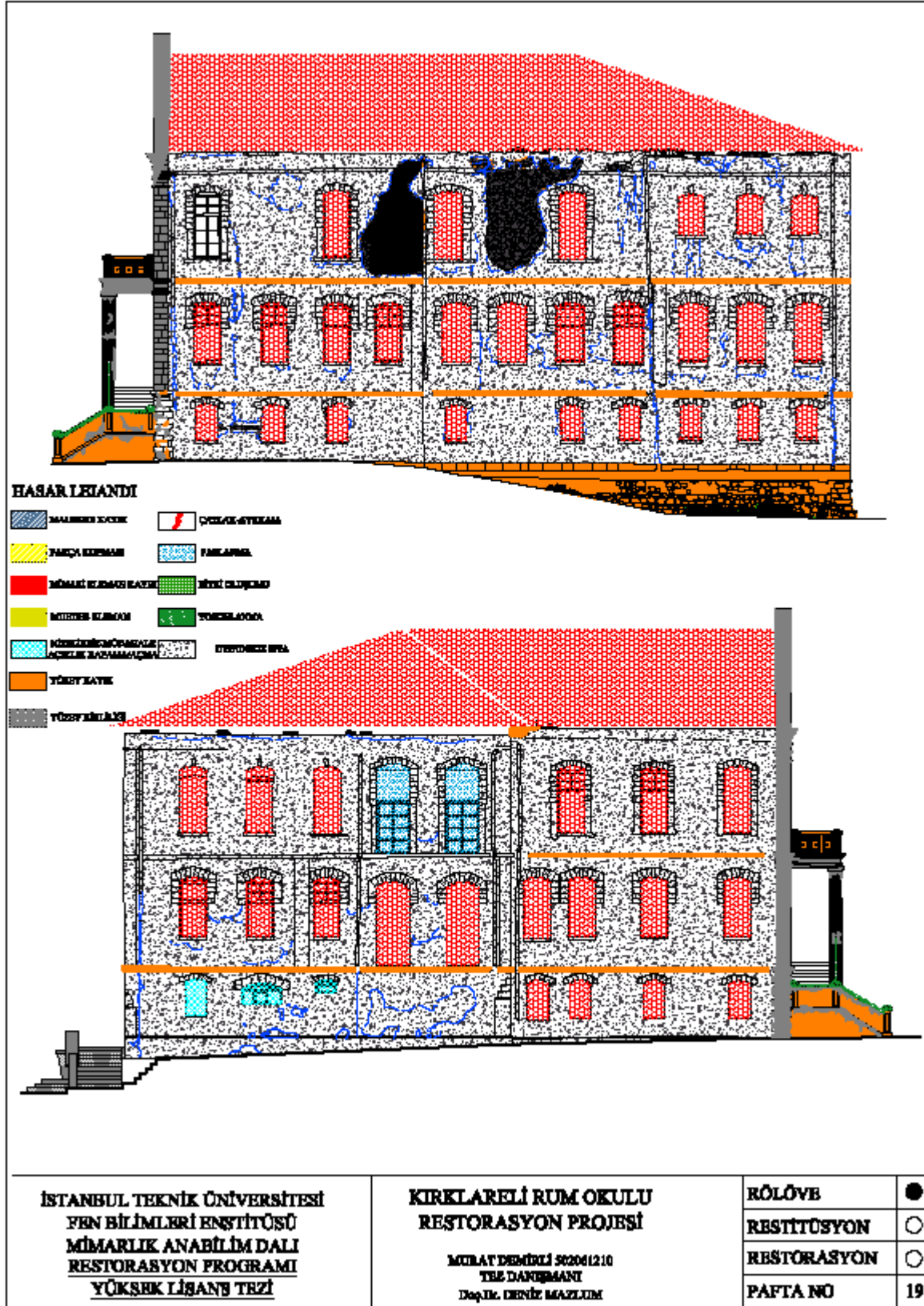
Şekil E.13: Sistem Kesiti

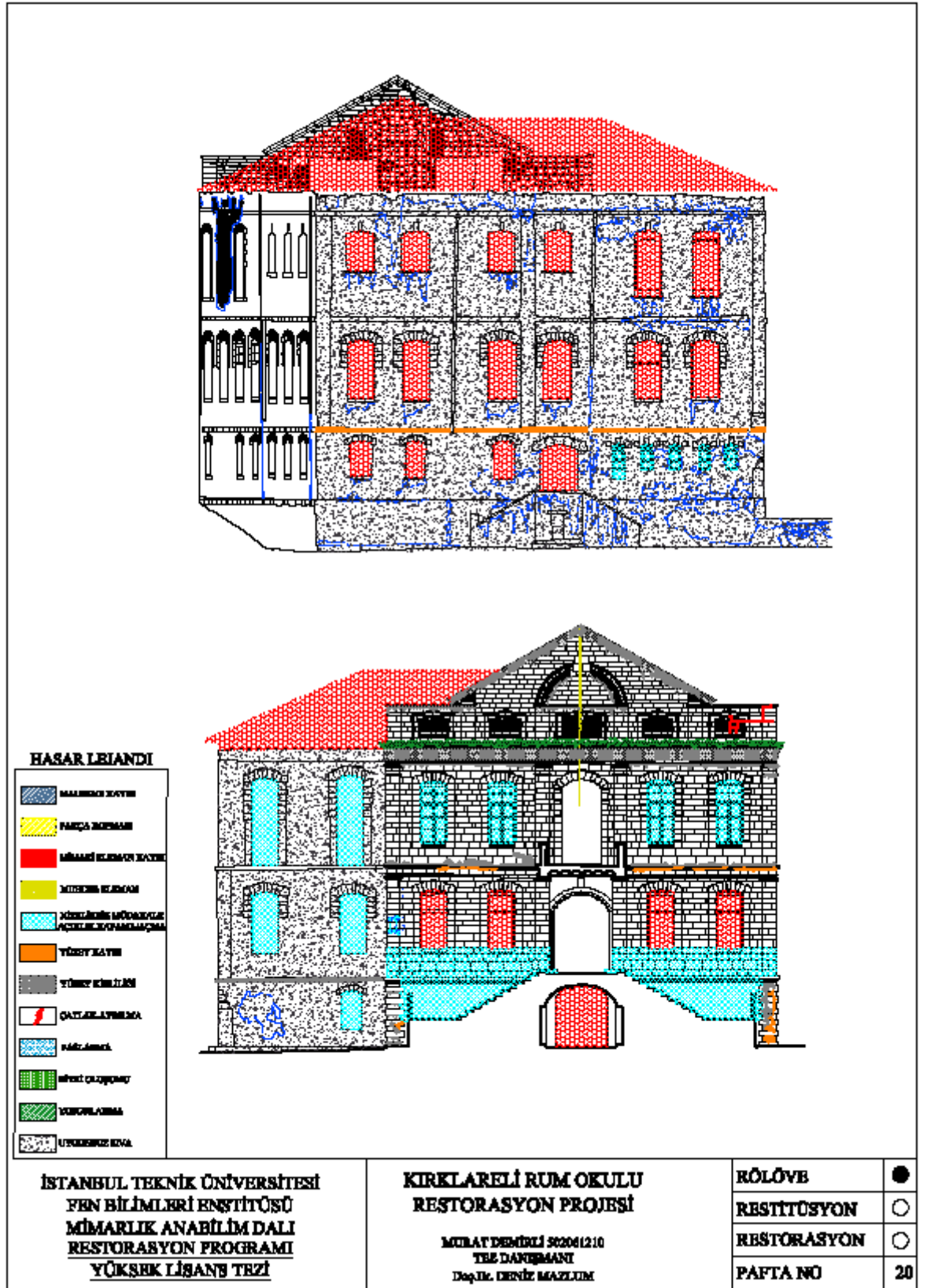
Şekil E.14: Detaylar

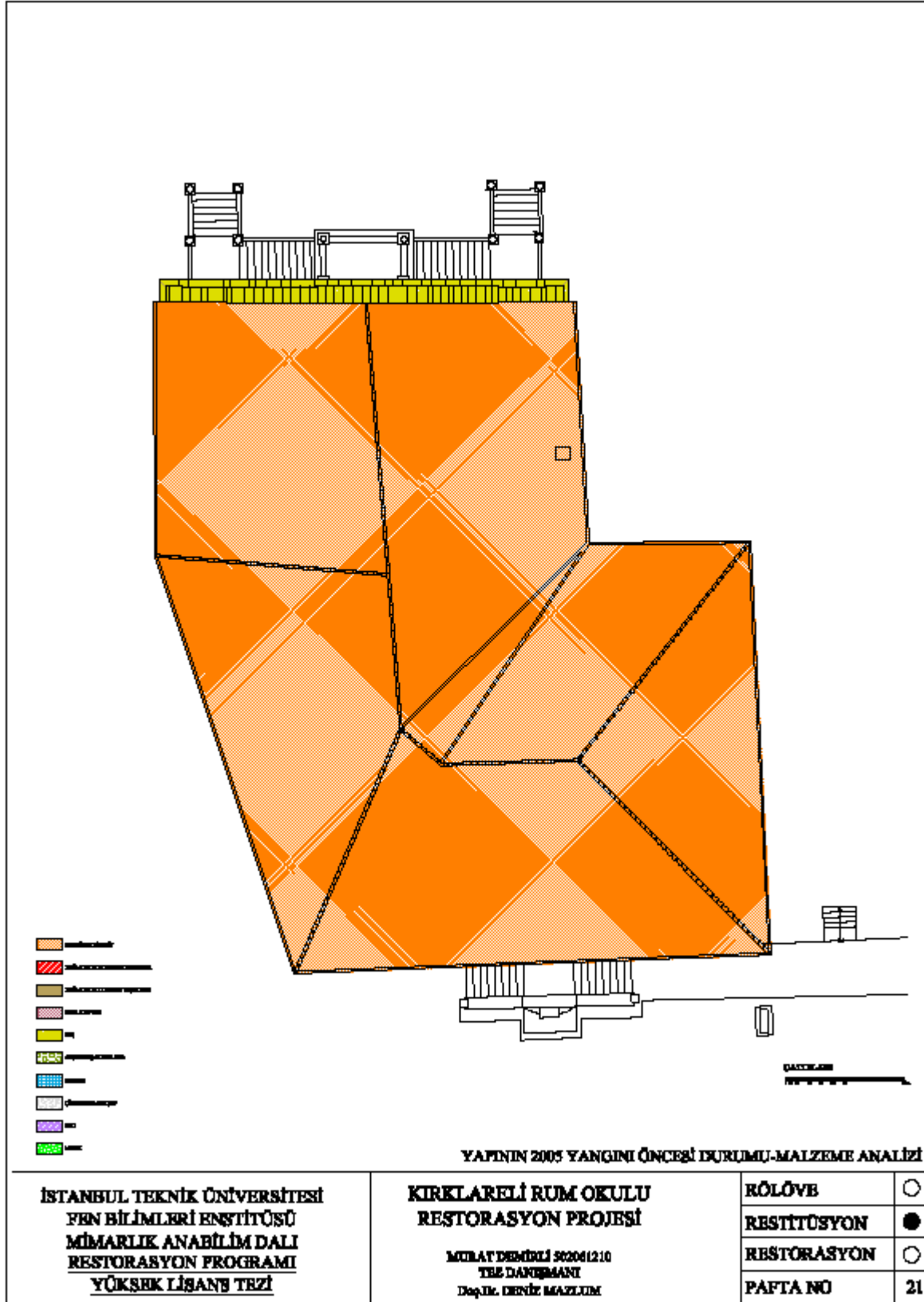
Şekil E.17: Hasar Analizi-İkinci Kat Planı

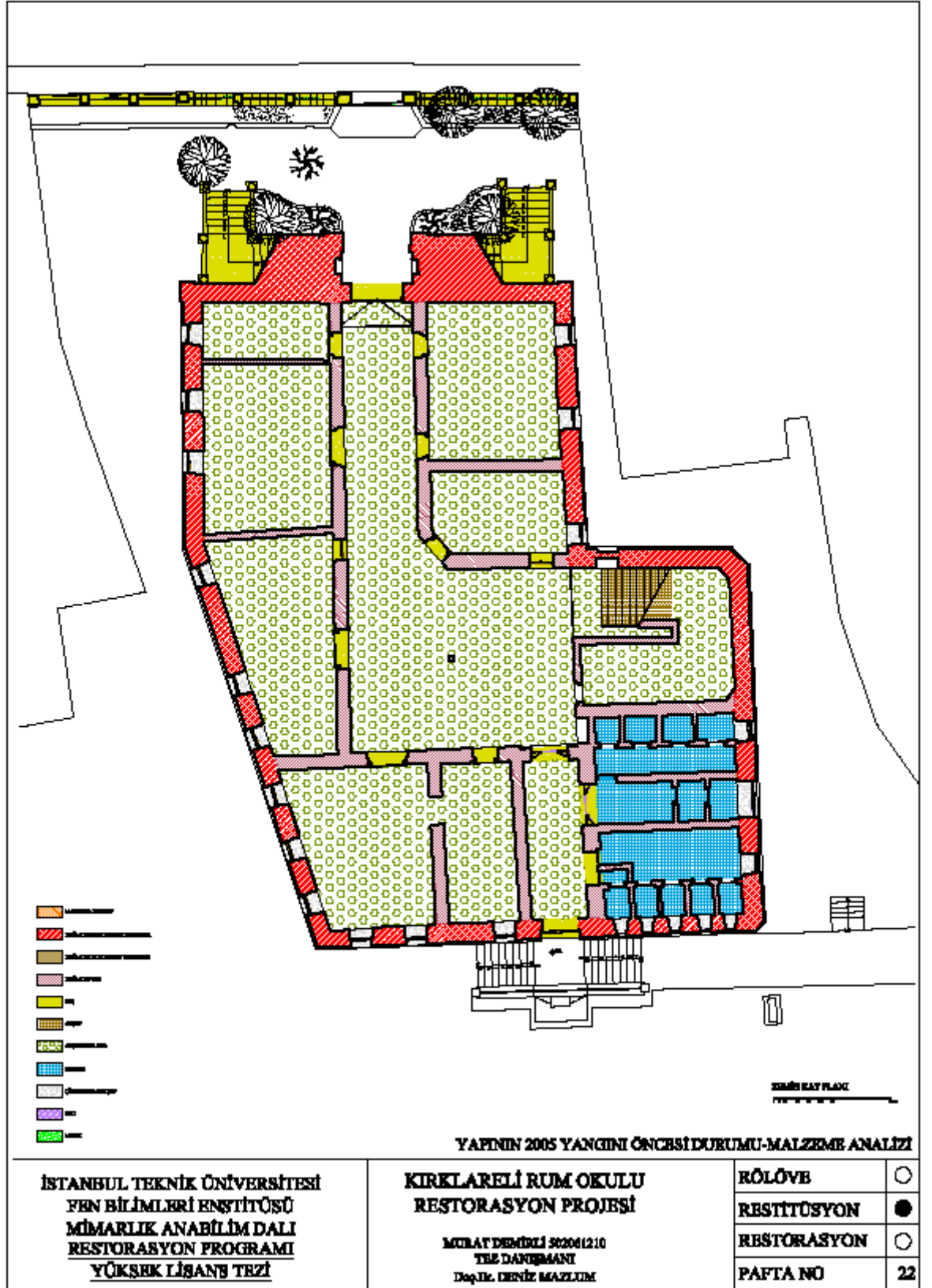
Şekil E.19: Hasar Analizi-Yan Cepheler

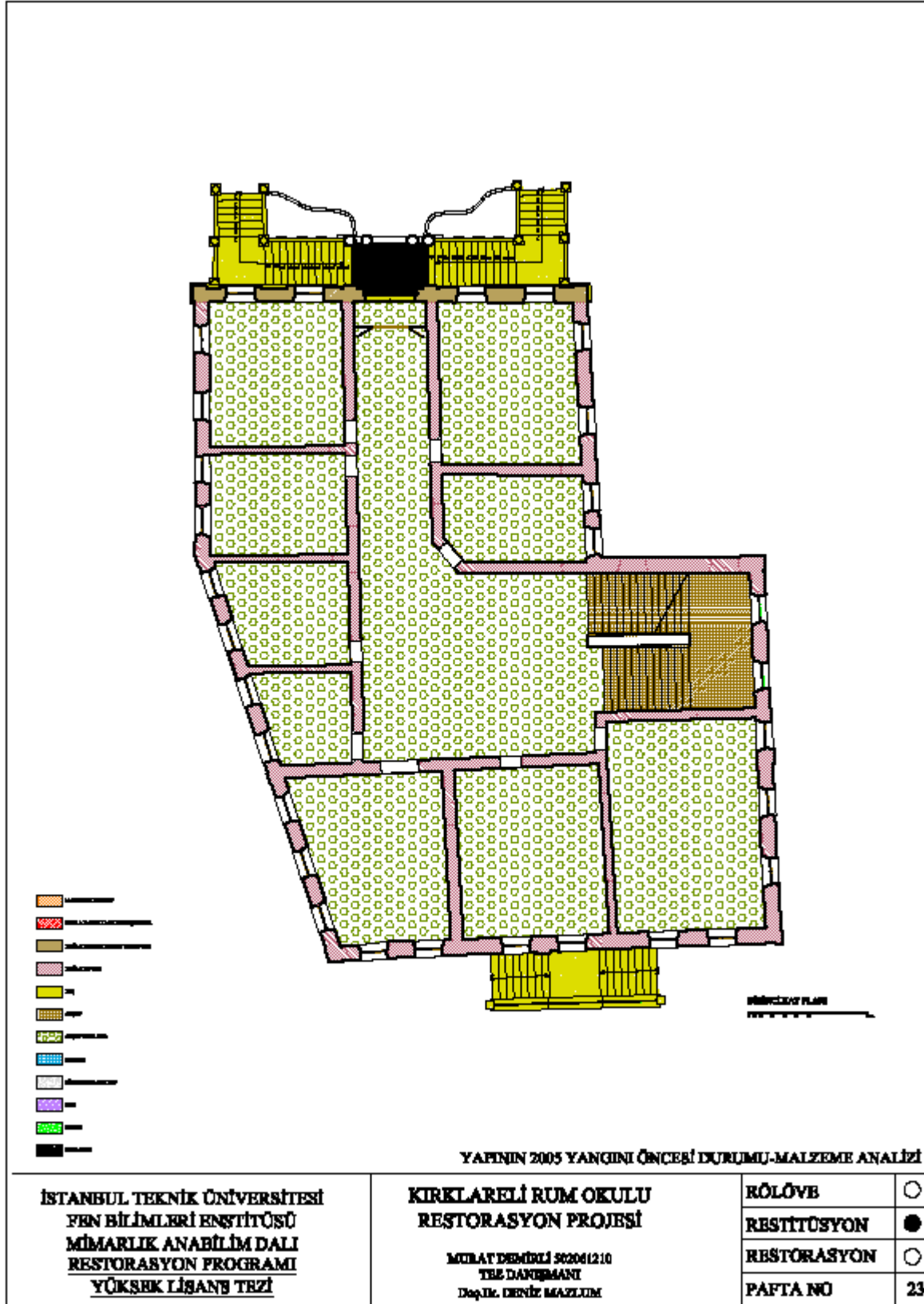
Şekil E.20: Hasar Analizi-Arka Cephe ve C Kesiti

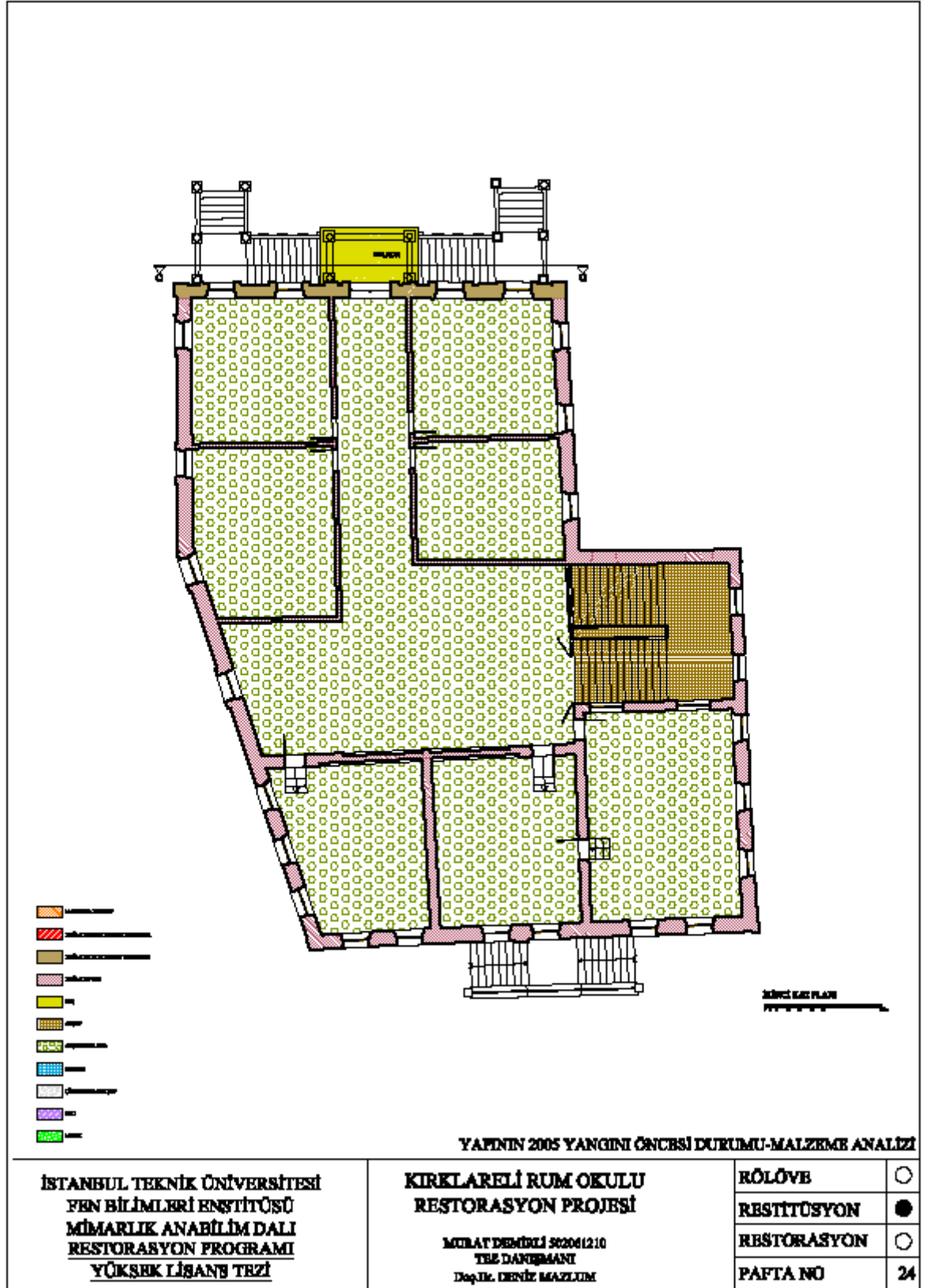
Şekil E.21: Malzeme Analizi-Çatı Planı

Şekil E.22: Malzeme Analizi-Zemin Kat Planı

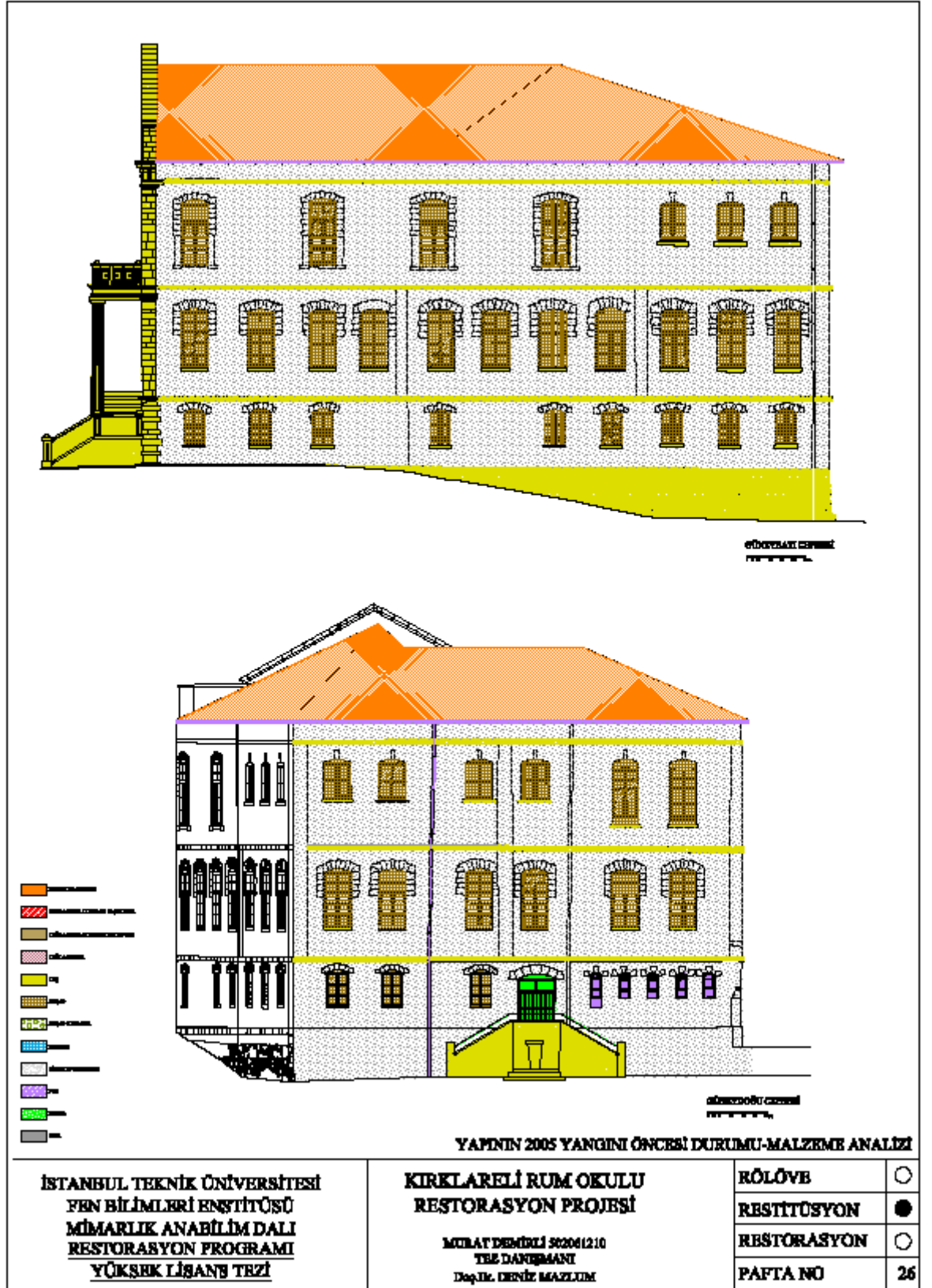
Şekil E.23: Malzeme Analizi-Birinci Kat Planı

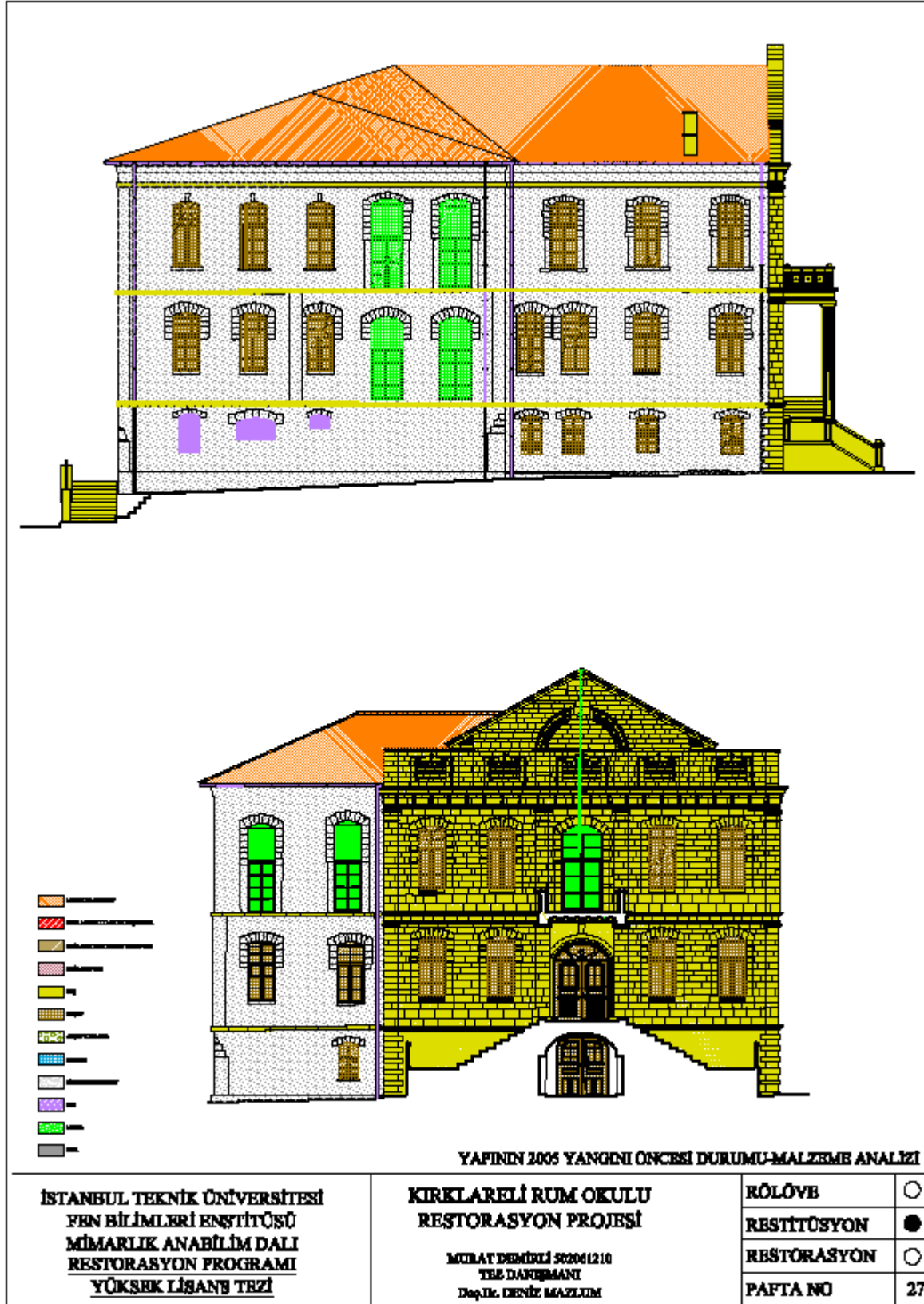
Şekil E.24: Malzeme Analizi-İkinci Kat Planı

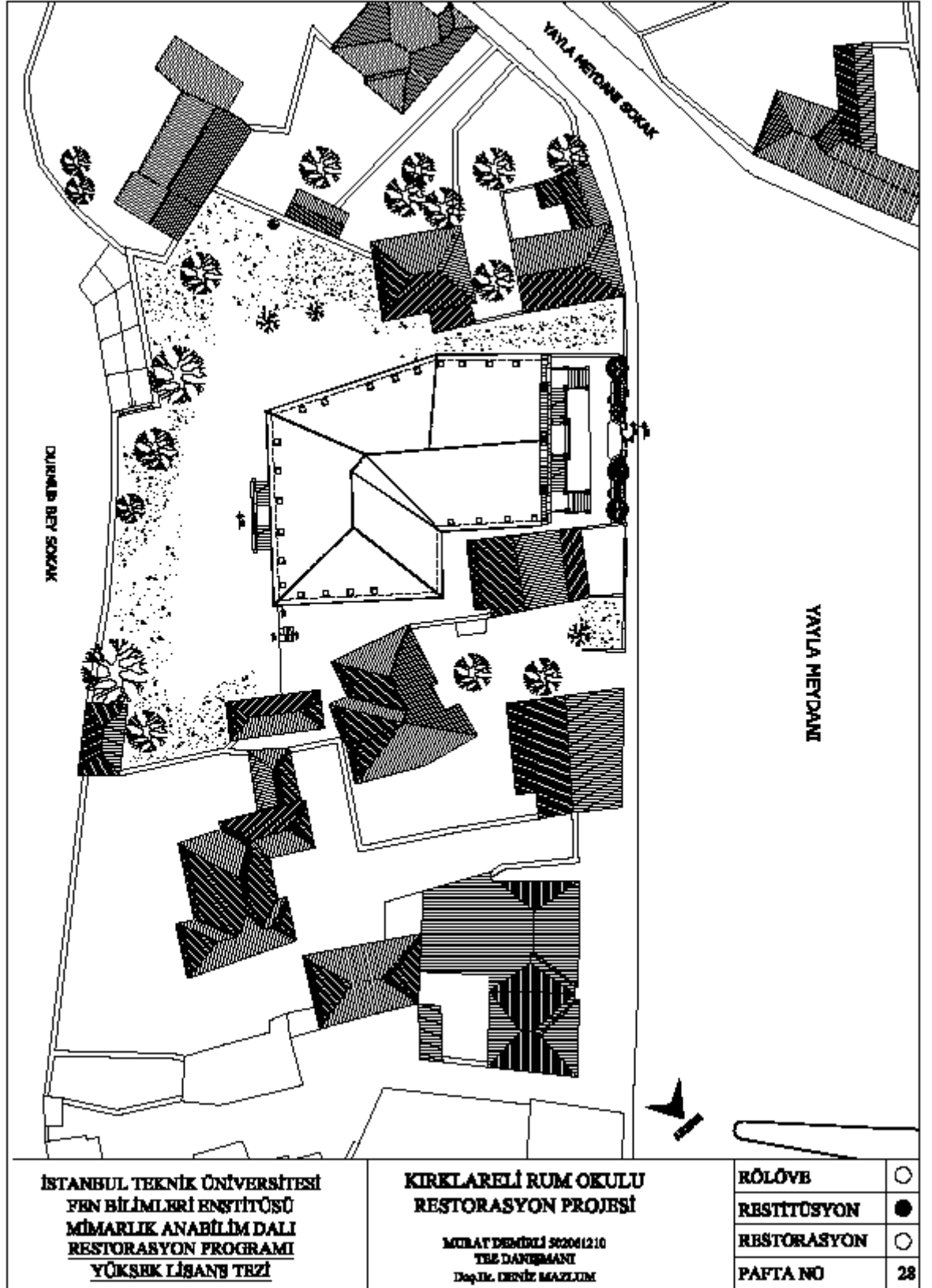
Şekil E.25: Malzeme Analizi-Ön Cephe

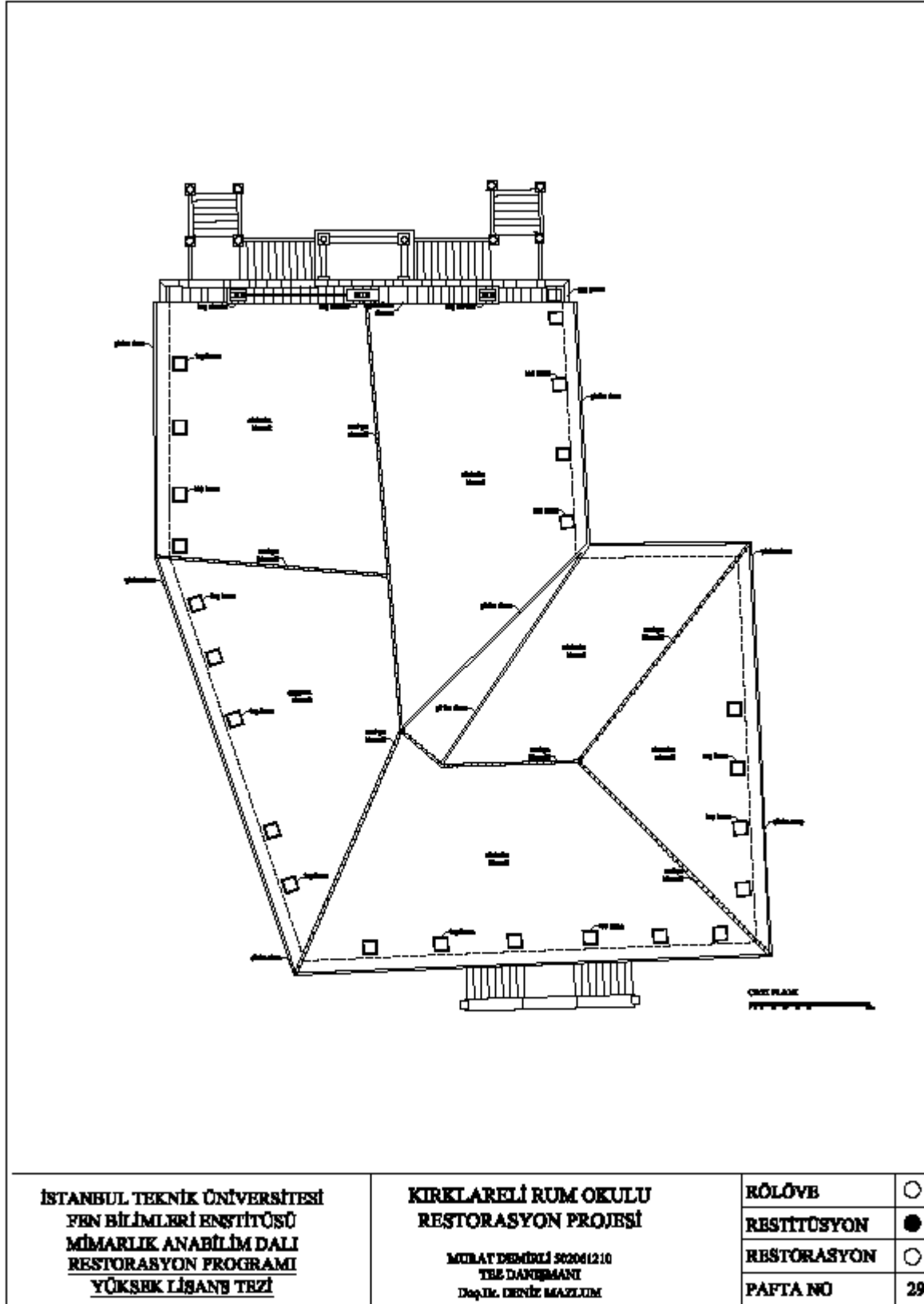
Şekil E.26: Malzeme Analizi-Yan ve Arka Cepheler

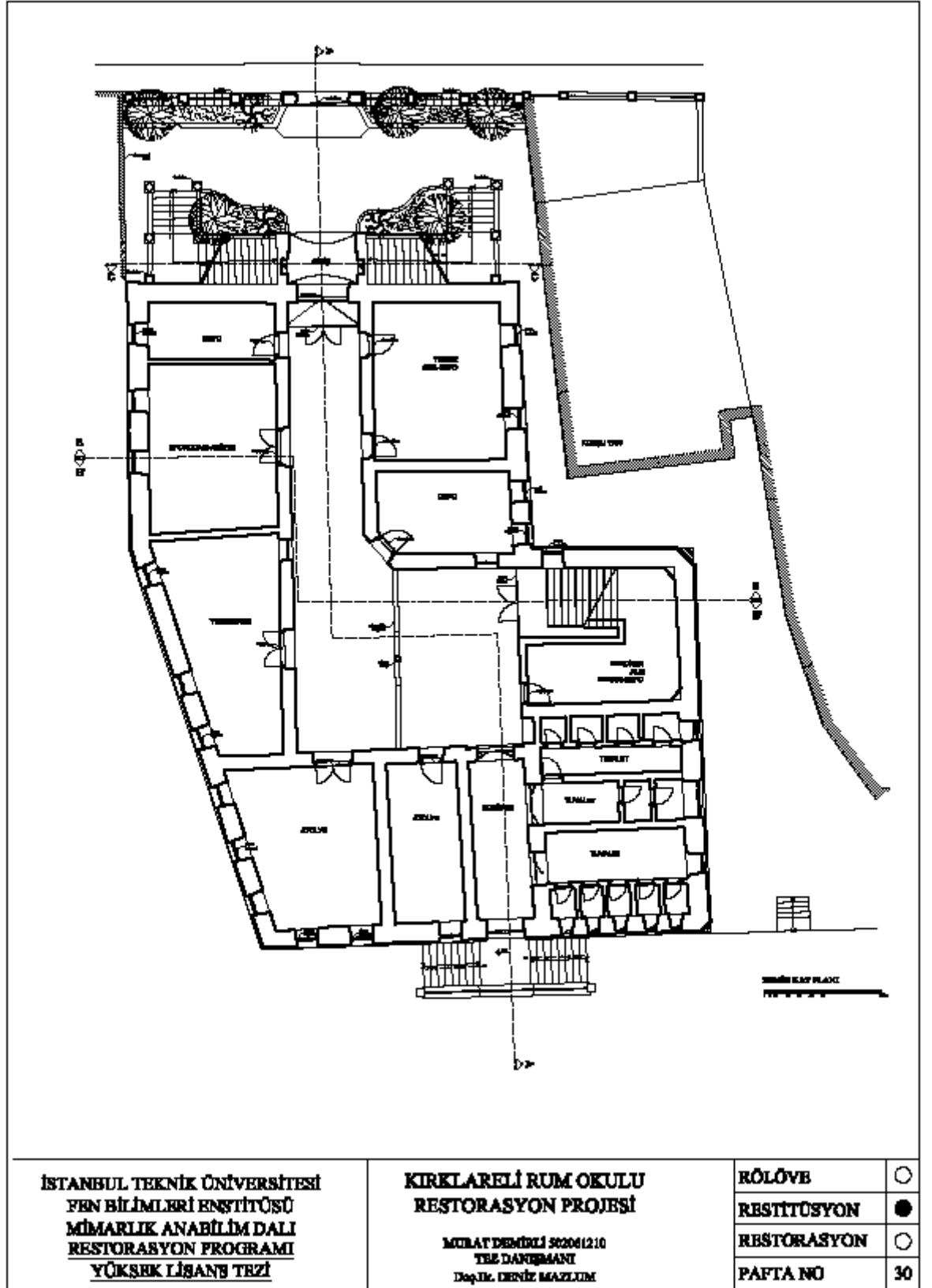
Şekil E.27: Malzeme Analizi-Yan Cephe ve C Kesiti

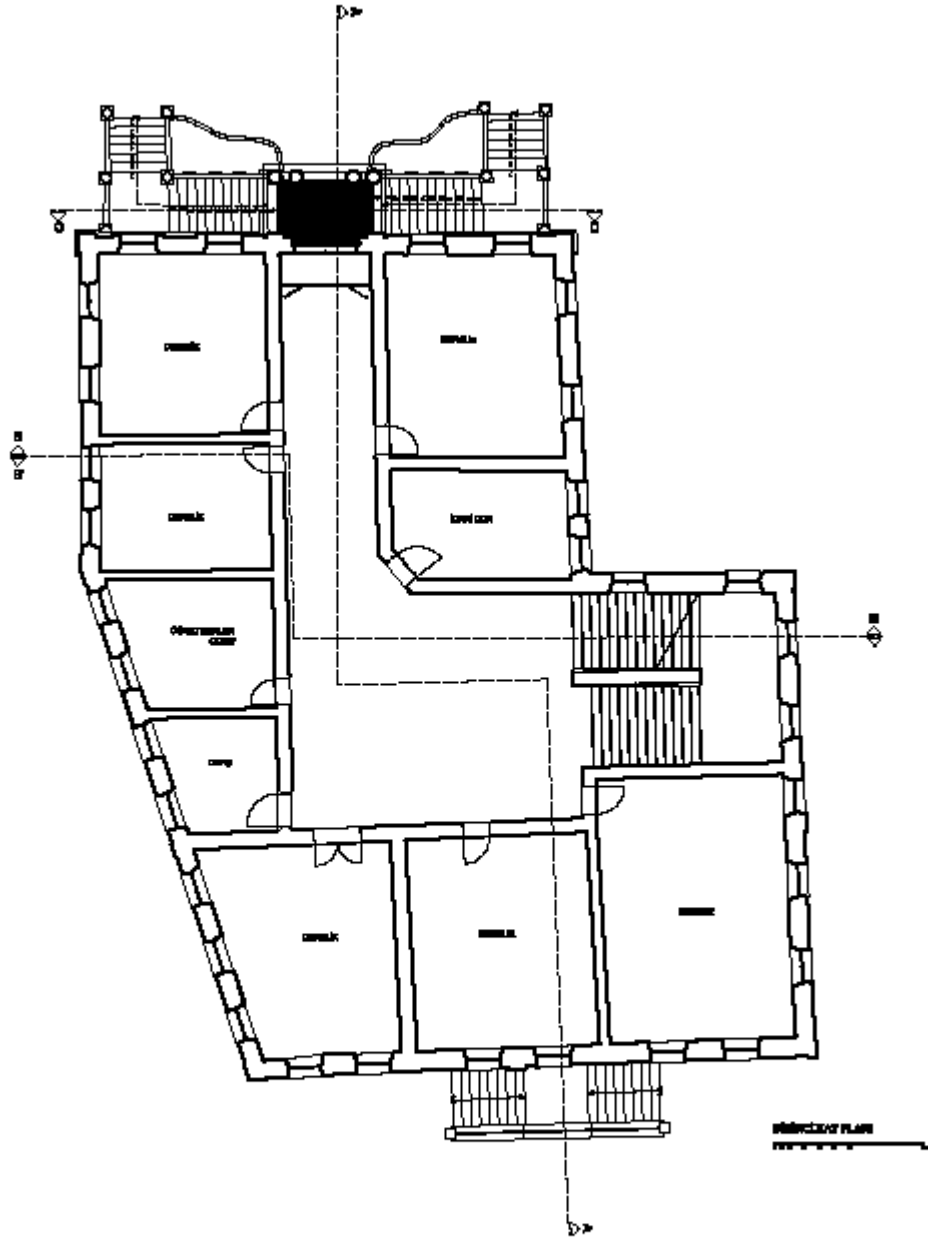
Şekil E.28: Vaziyet Planı-Restitüsyon

Şekil E.29: Çatı Planı-Restitüsyon

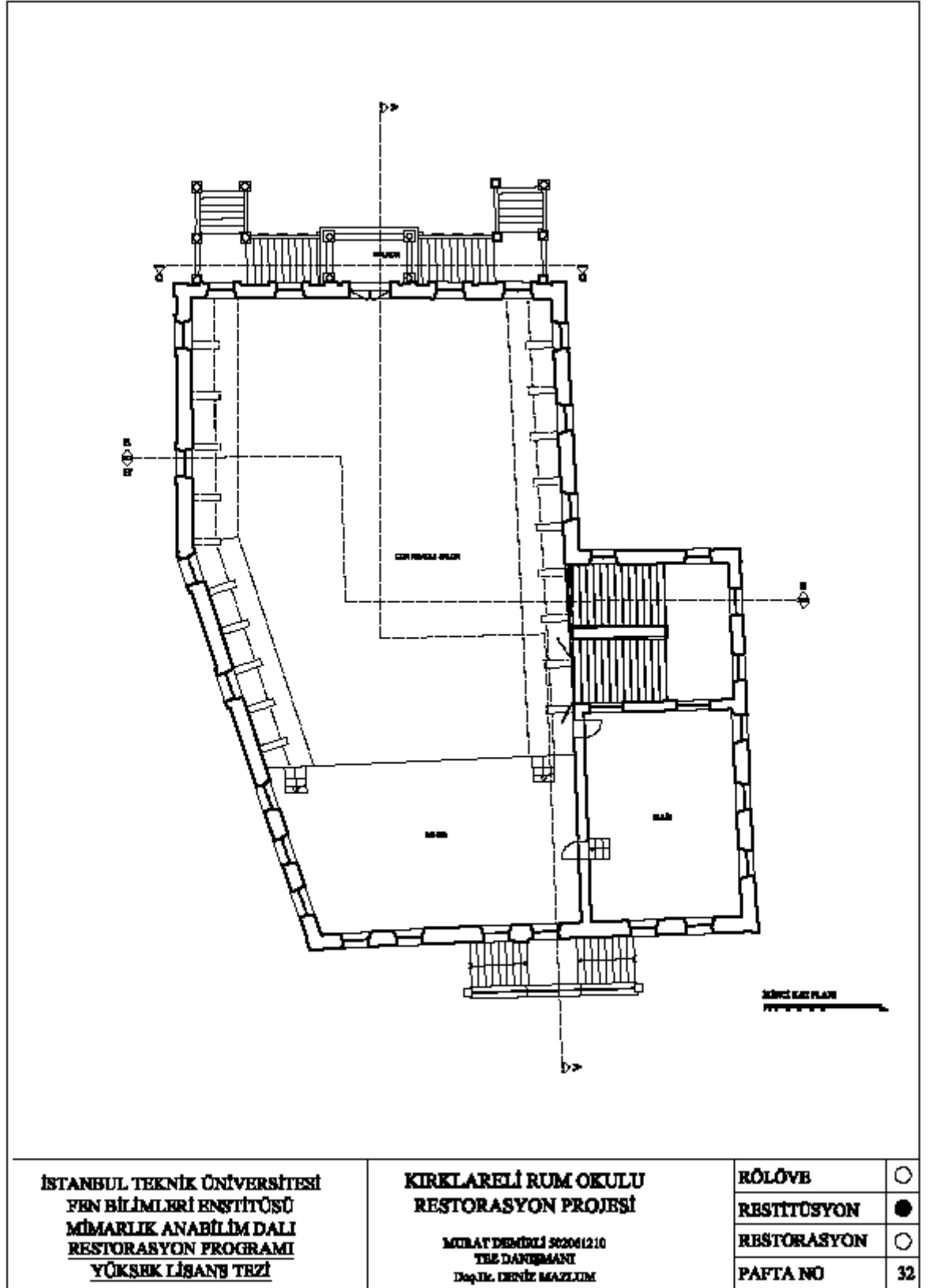

Şekil E.30: Zemin Kat Planı-Restitüsyon

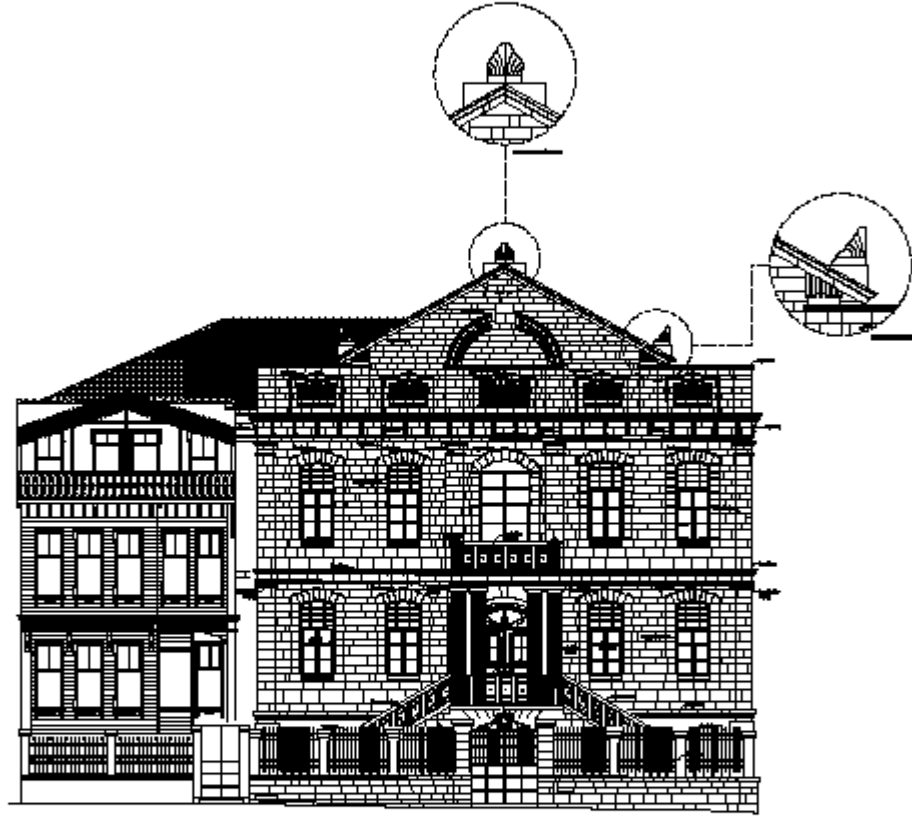

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI <u>YÜKSEK LİSANS TEZİ</u>	KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ MURAT DEMİRELİ 562041210 TEZ DANIŞMANI DOĞRUK DENİZ MAZLUM	RÖLÖVE	☐
		RESTİTÜSYON	☒
		RESTORASYON	☐
		PAFTA NO	31

Şekil E.31: Birinci Kat Planı-Restitüsyon

Şekil E.32: İkinci Kat Planı-Restitüsyon

KIRKLARELİ RUM OKULU

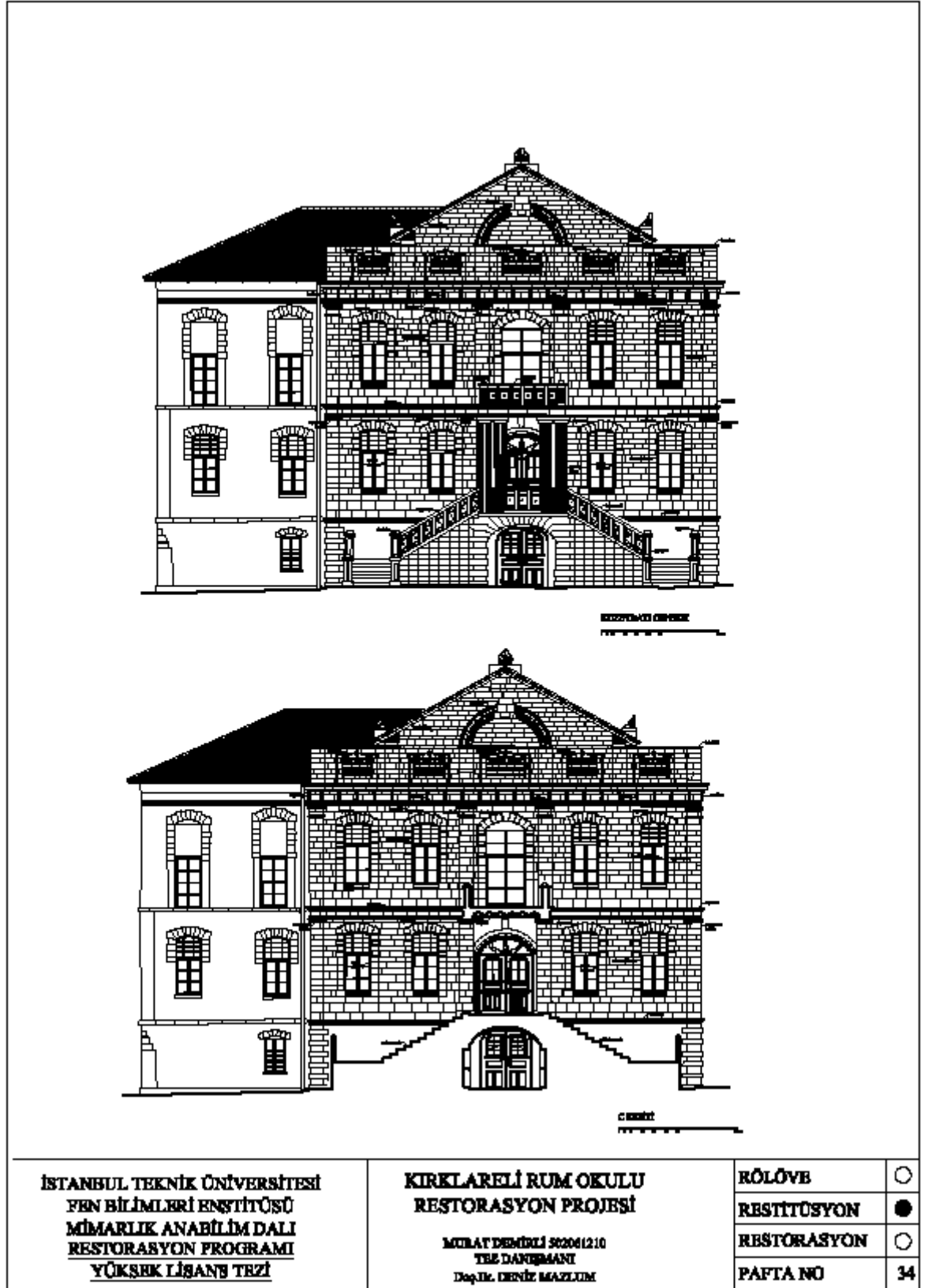
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRKLARELİ RUM OKULU
RESTORASYON PROJESİ

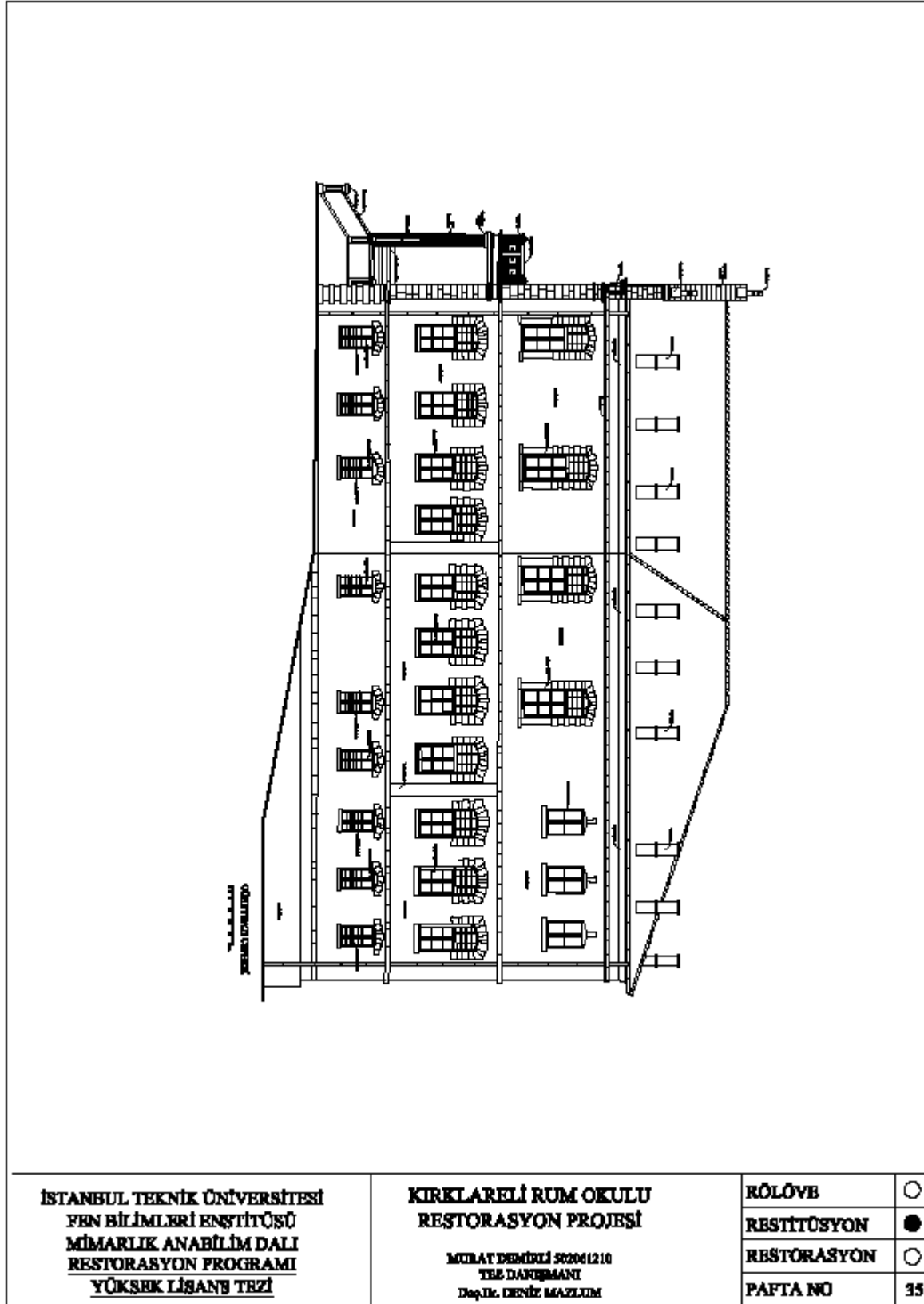
MURAT DEMİRELİ 562041210
TEZ DANIŞMANI
Doç.Dr. DENİZ MAZLUM

RÖLÖVE	○
RESTİTÜSYON	●
RESTORASYON	○
PAFTA NO	33

Şekil E.33: Ön Cephe-Restitüsyon

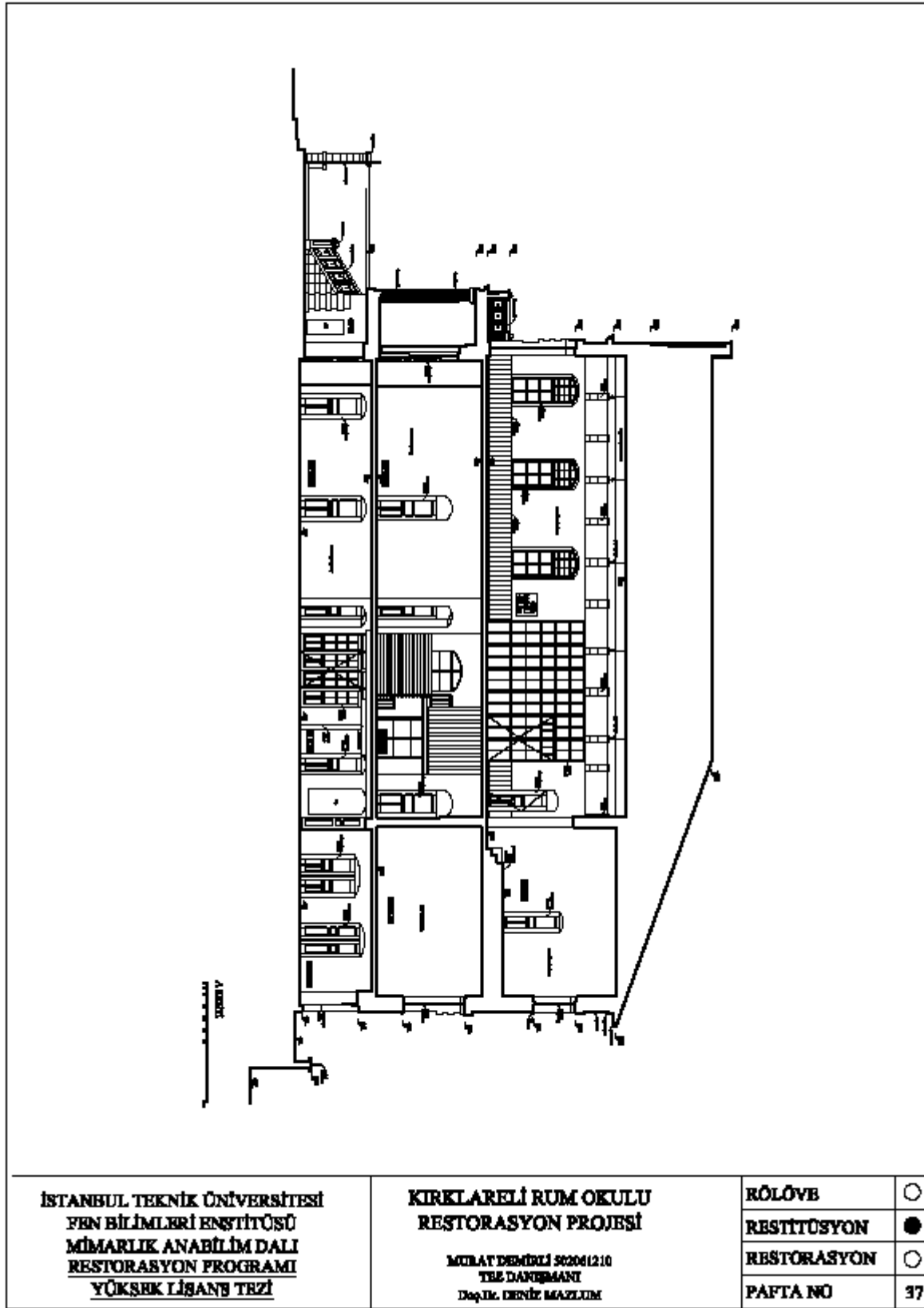
Şekil E.34: Ön Cephe ve C Kesiti-Restitüsyon

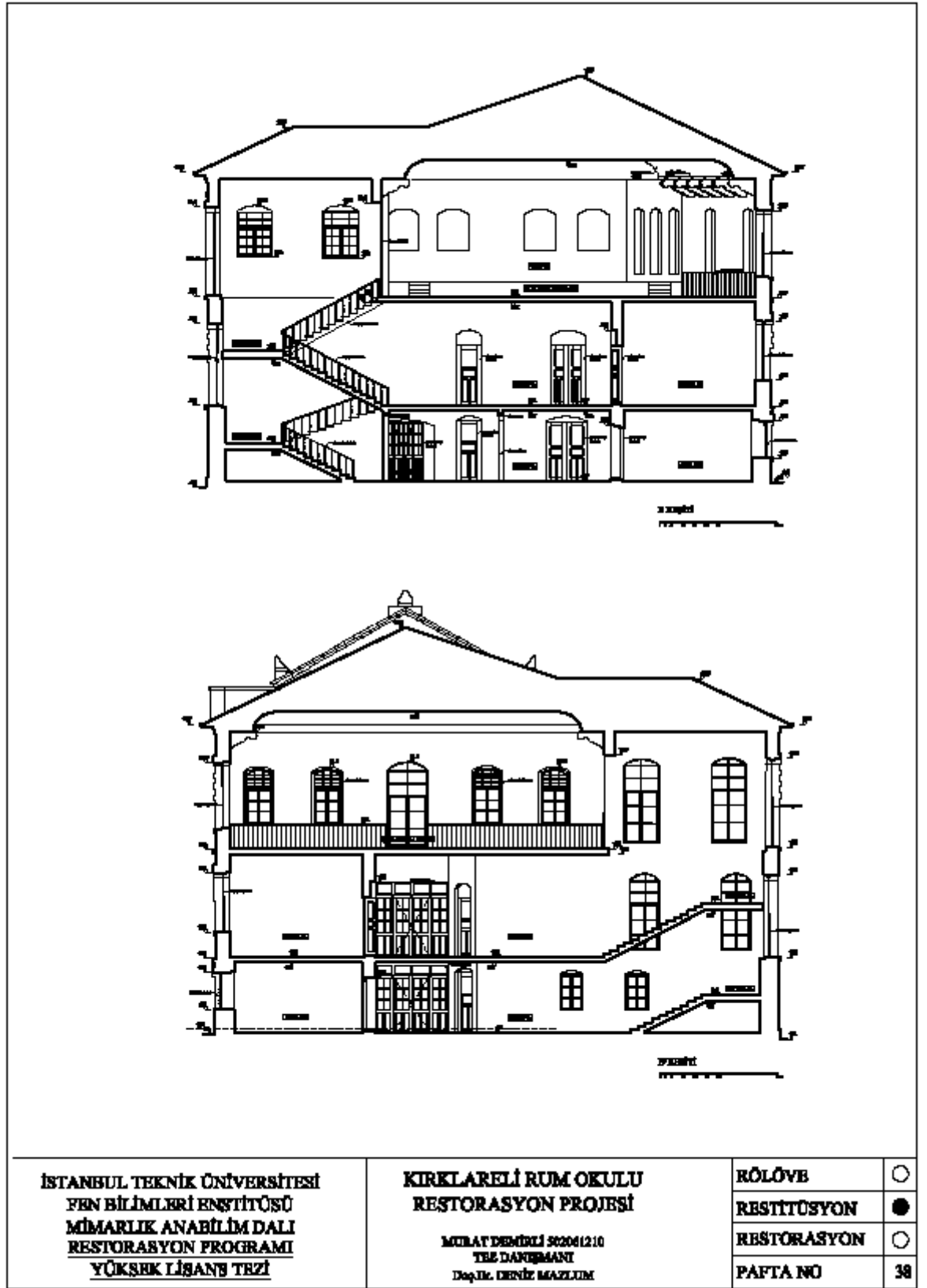
Şekil E.35: Güneybatı Cephesi-Restitüsyon

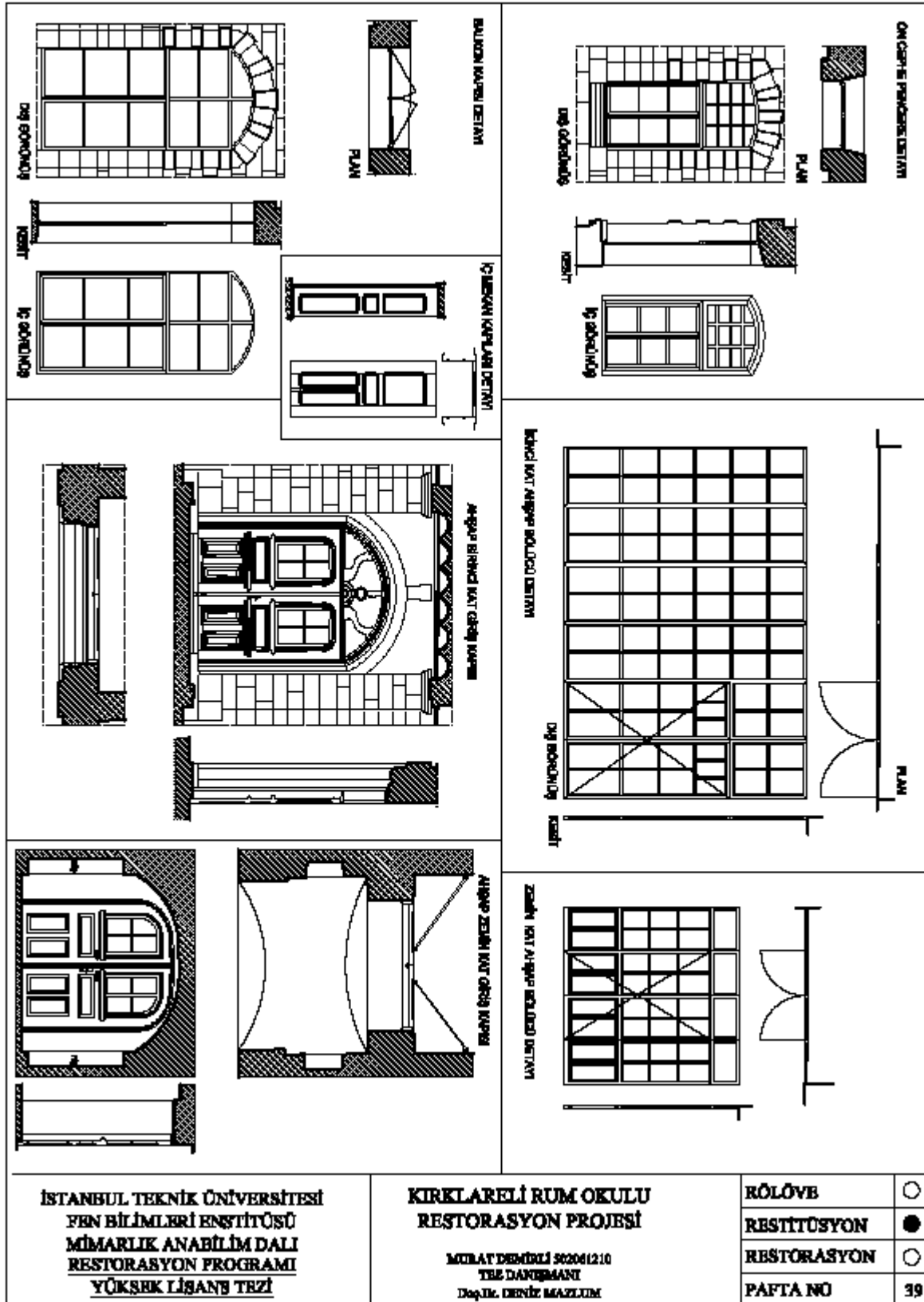
Şekil E.36: Kuzeydoğu ve Güneydoğu Cepheleri-Restitüsyon

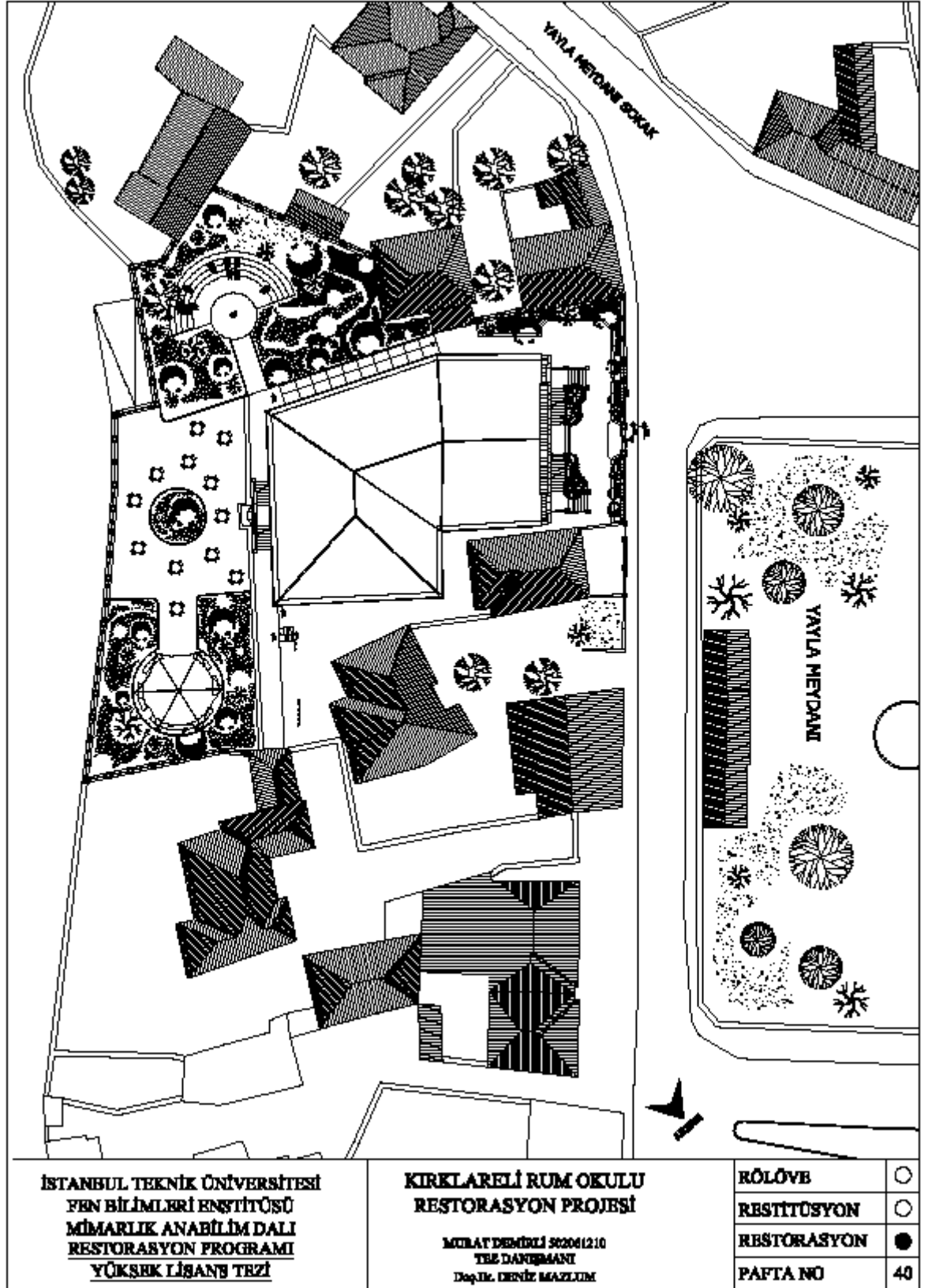
Şekil E.37: A Kesiti-Restitüsyon

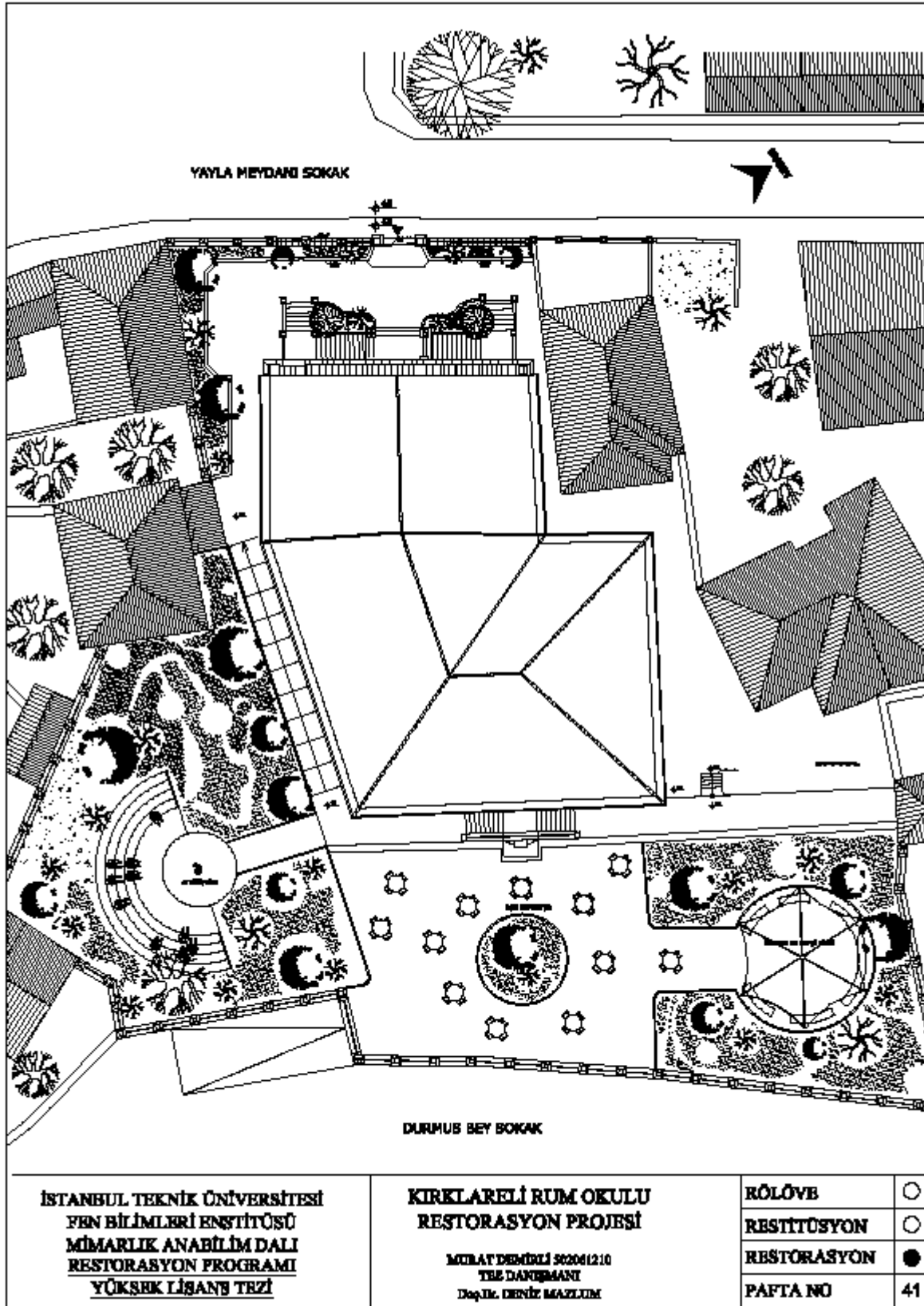
Şekil E.38: B ve B' Kesitleri-Restitüsyon

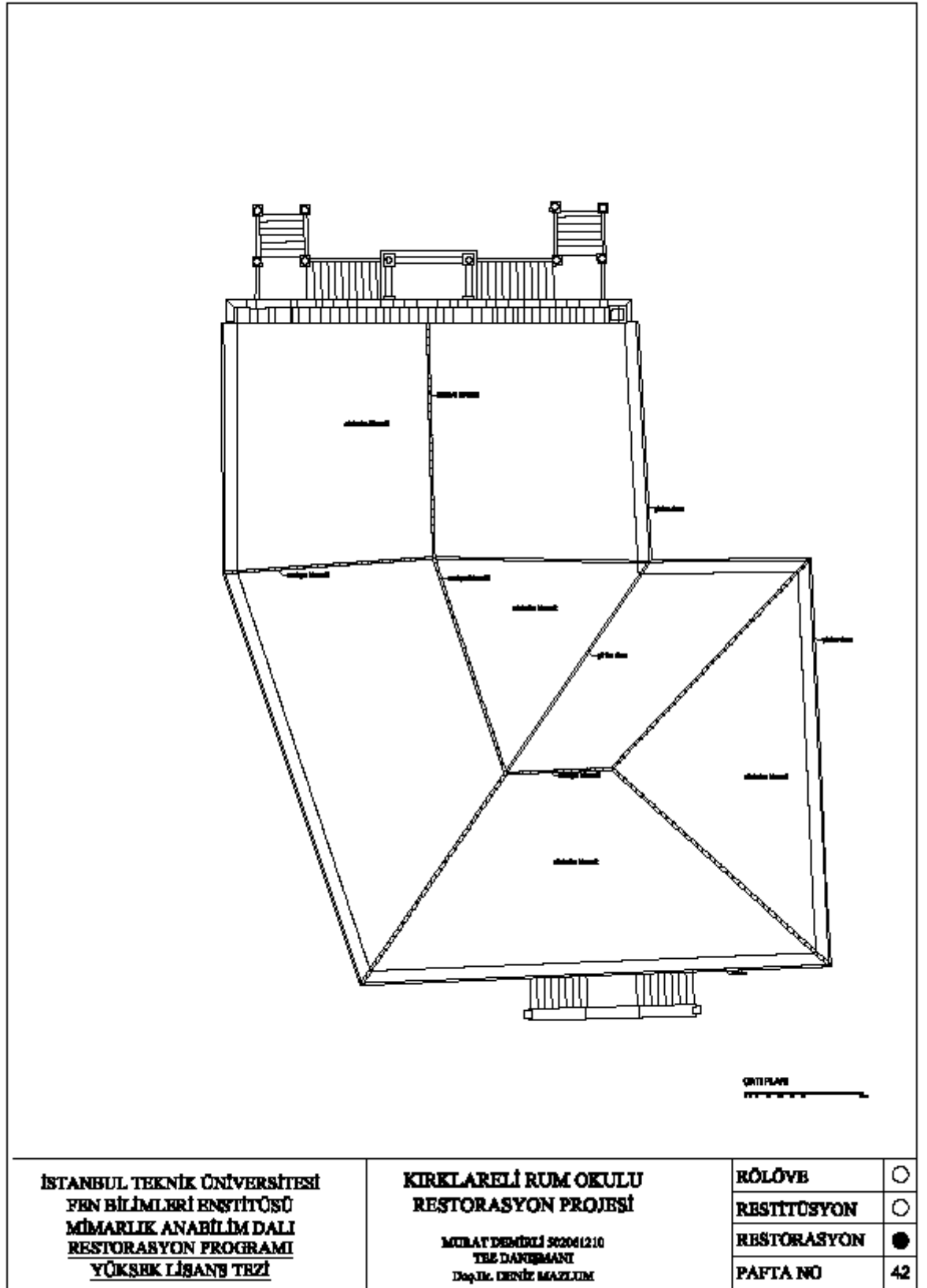
Şekil E.39: Detaylar-Restitüsyon

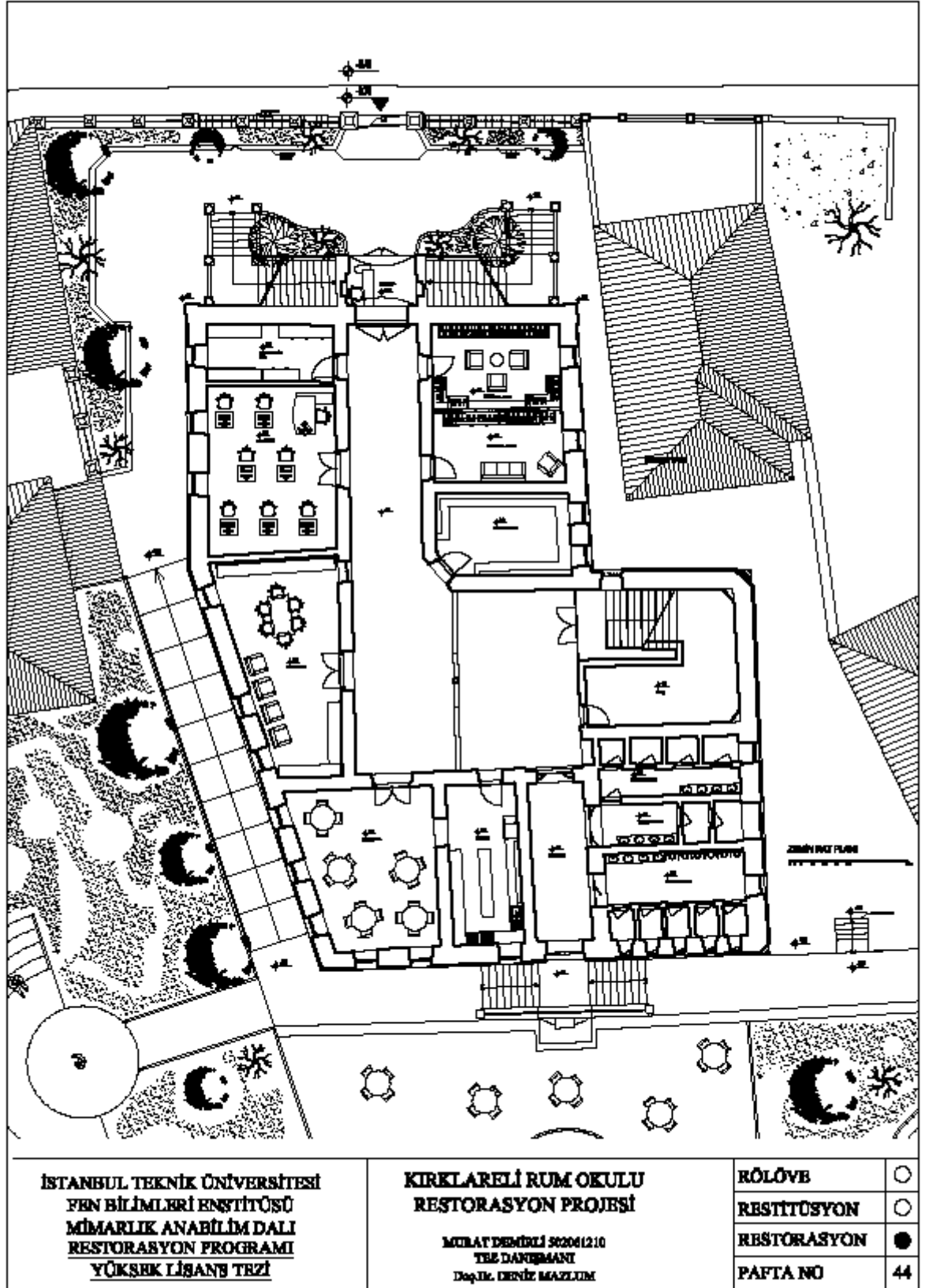
Şekil E.40: Vaziyet Planı-Restorasyon

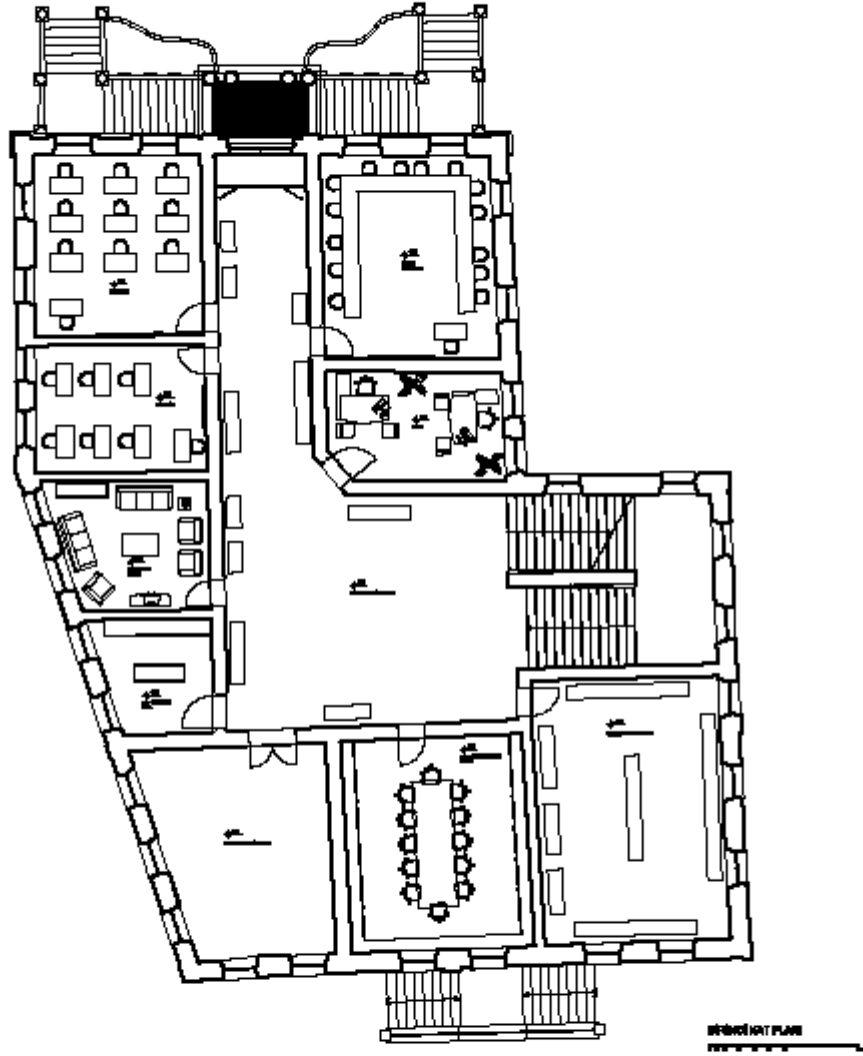
Şekil E.41: Vaziyet Planı-Restorasyon

Şekil E.42:Çatı Planı-Restorasyon

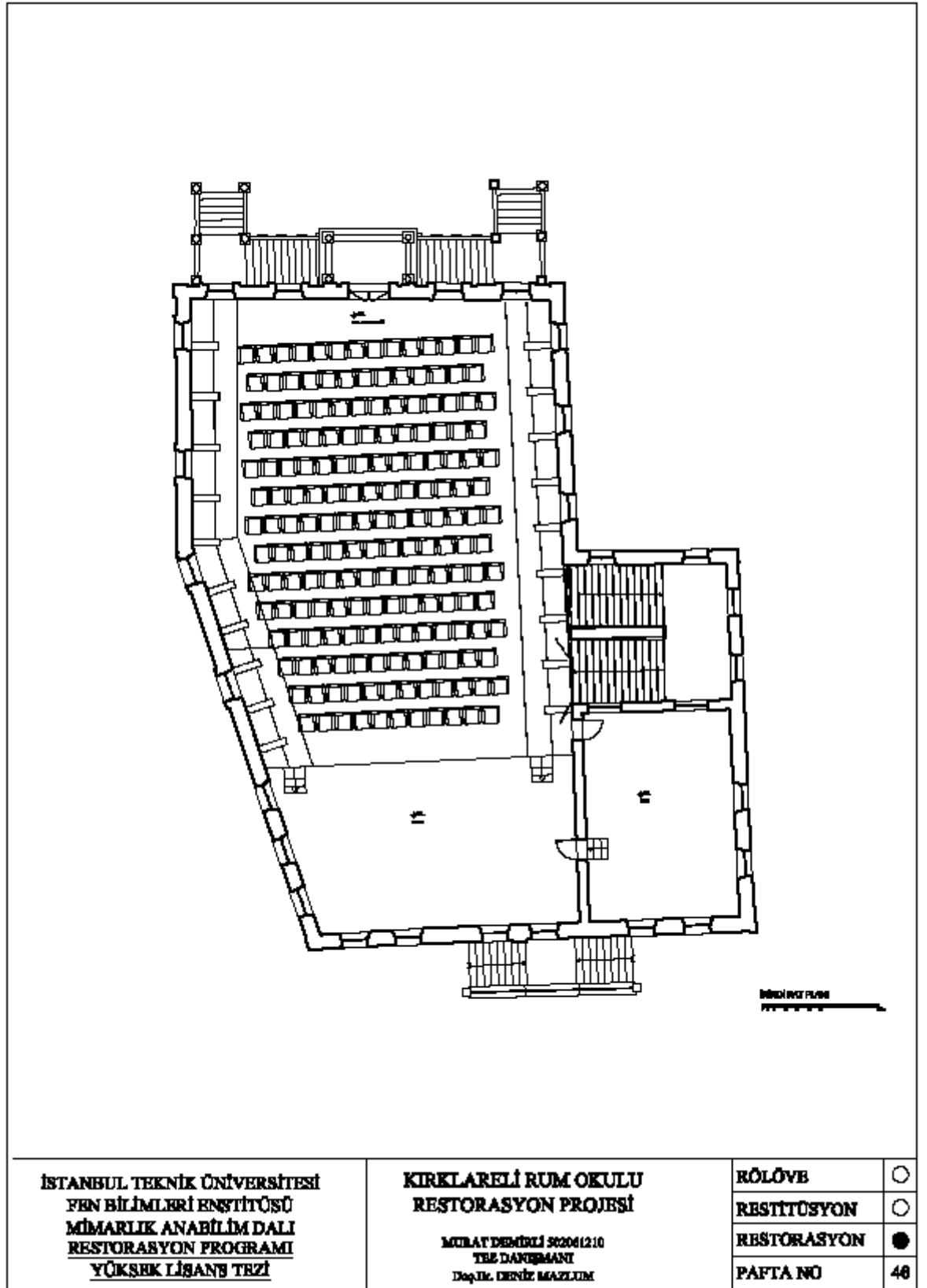

Şekil E.44:Zemin Kat Planı-Restorasyon

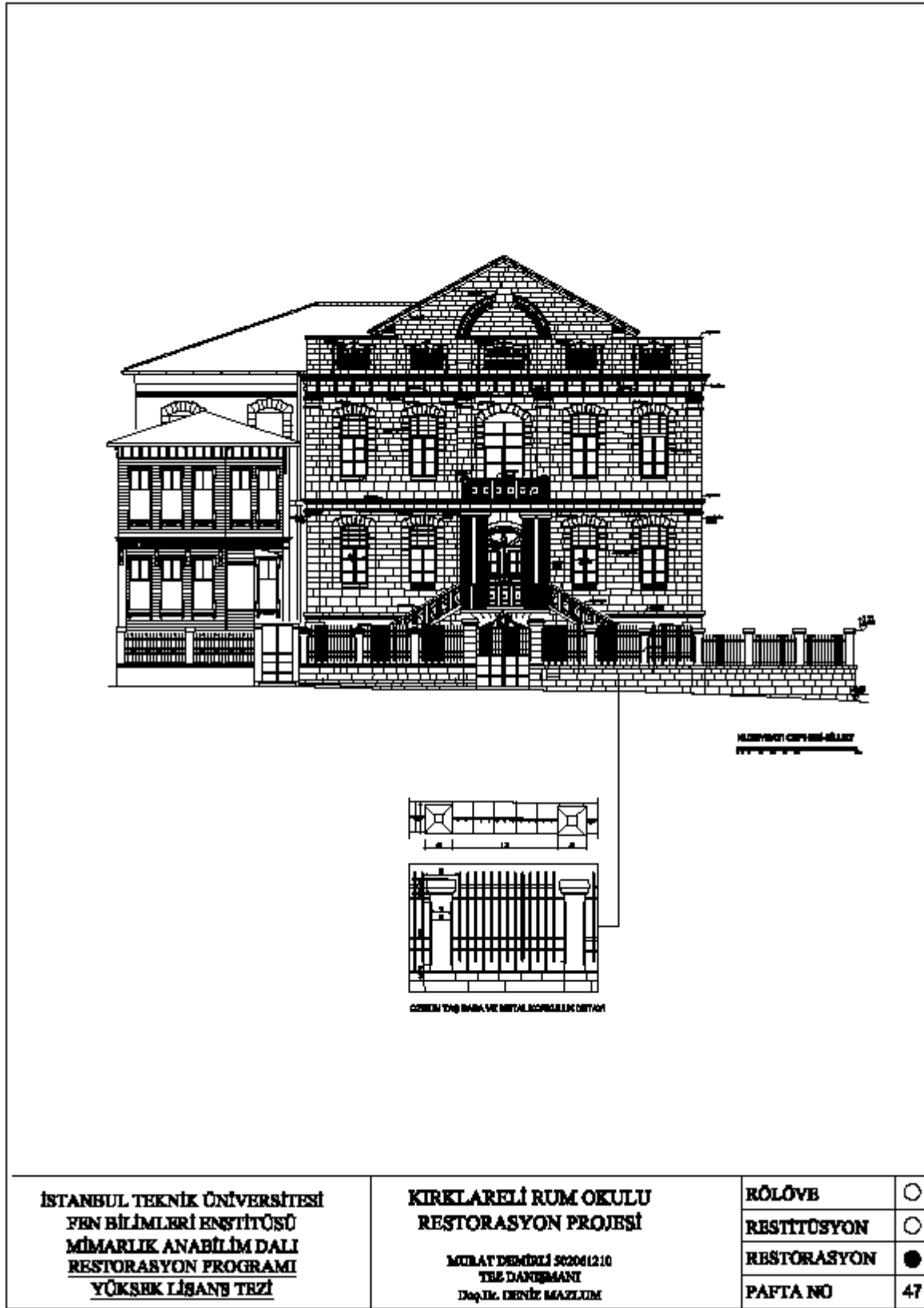

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI <u>YÜKSEK LİSANS TEZİ</u>	KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ MURAT DEMİRELİ 5622061210 TEZ DANIŞMANI Doç.Dr. DENİZ MAZLUM	RÖLÖVE	☐
		RESTİTÜSYON	☐
		RESTORASYON	☒
		PAFTA NO	45

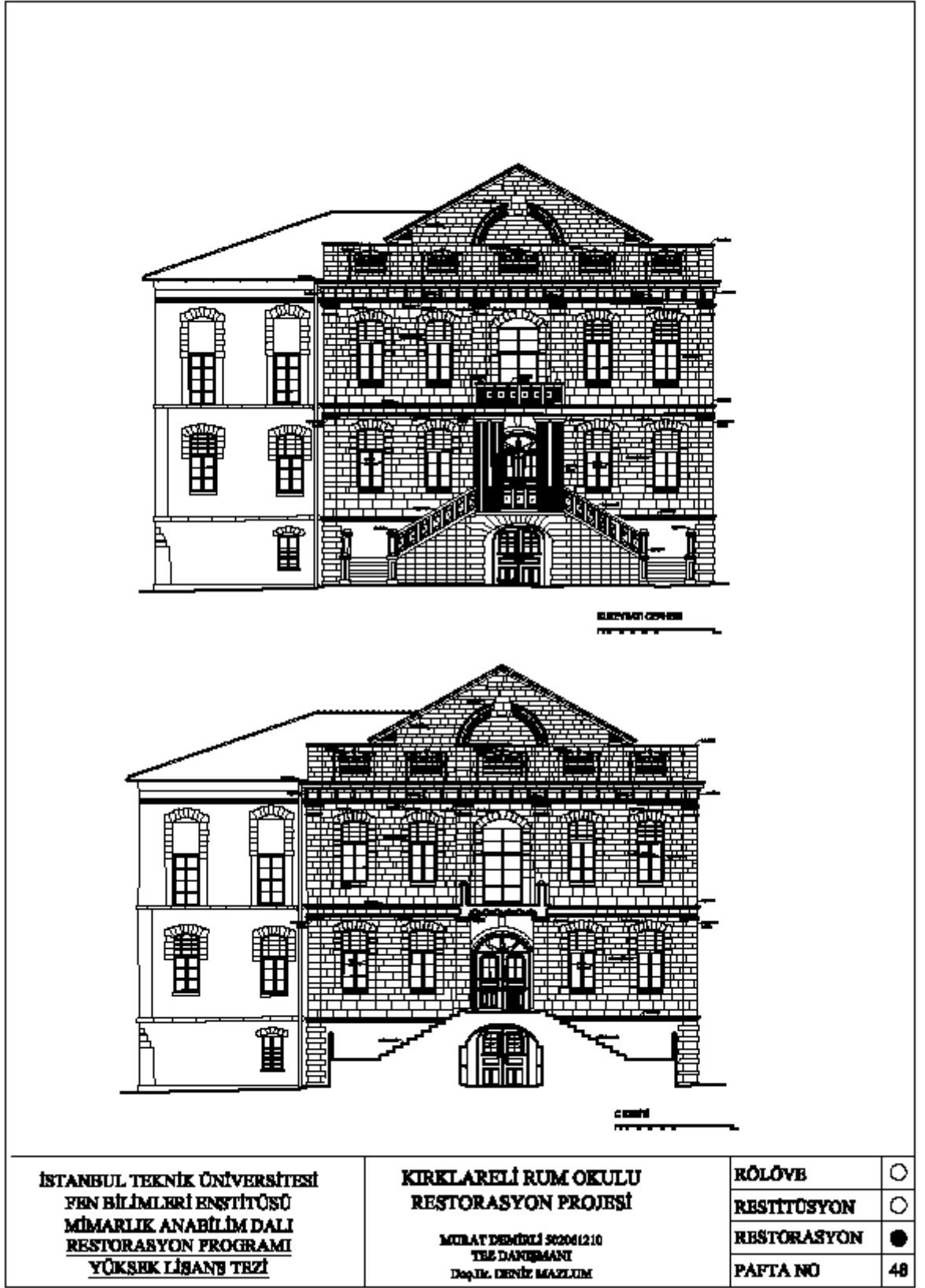
Şekil E.45: Birinci Kat Planı-Restorasyon

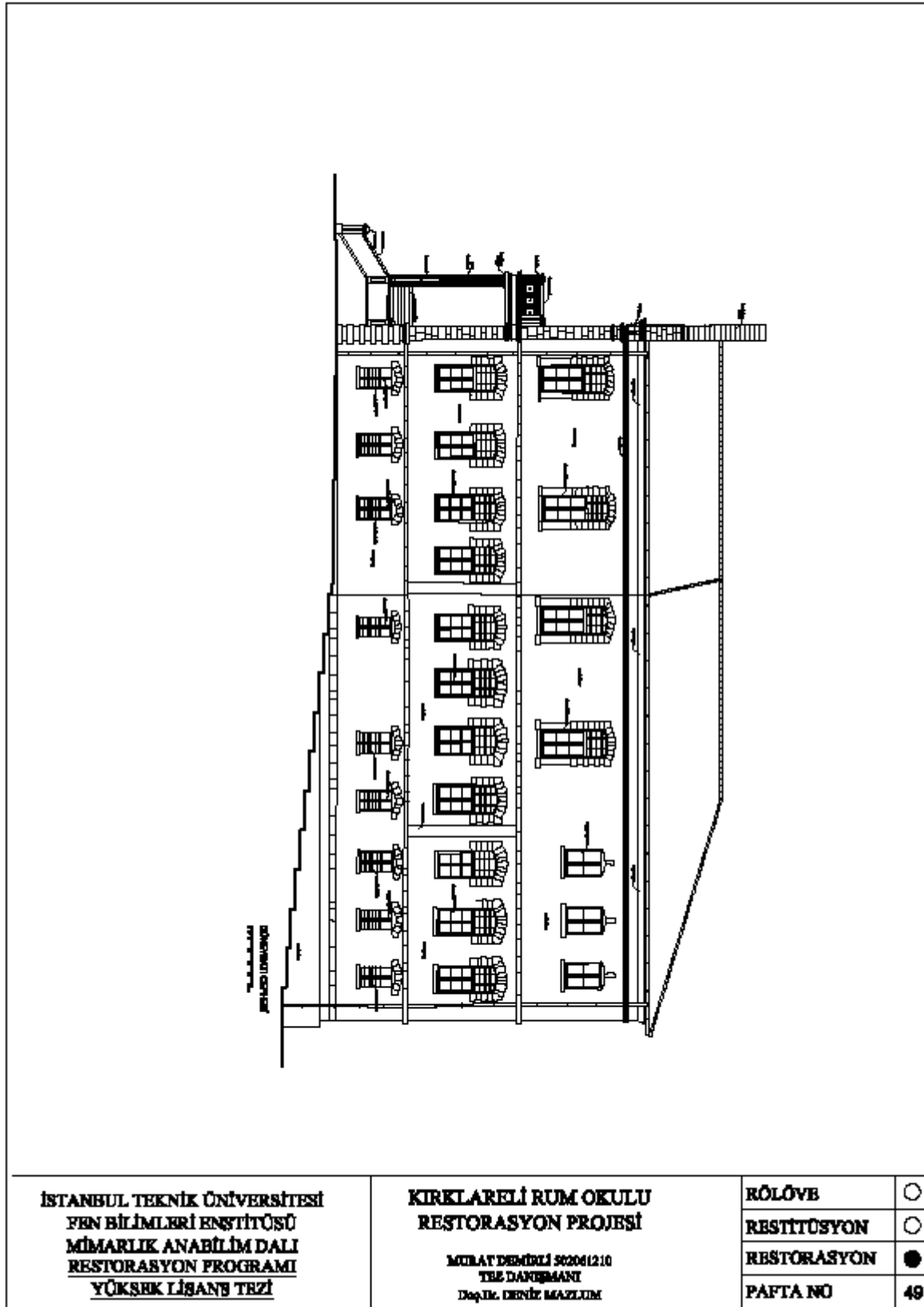
Şekil E.46:İkinci Kat Planı-Restorasyon

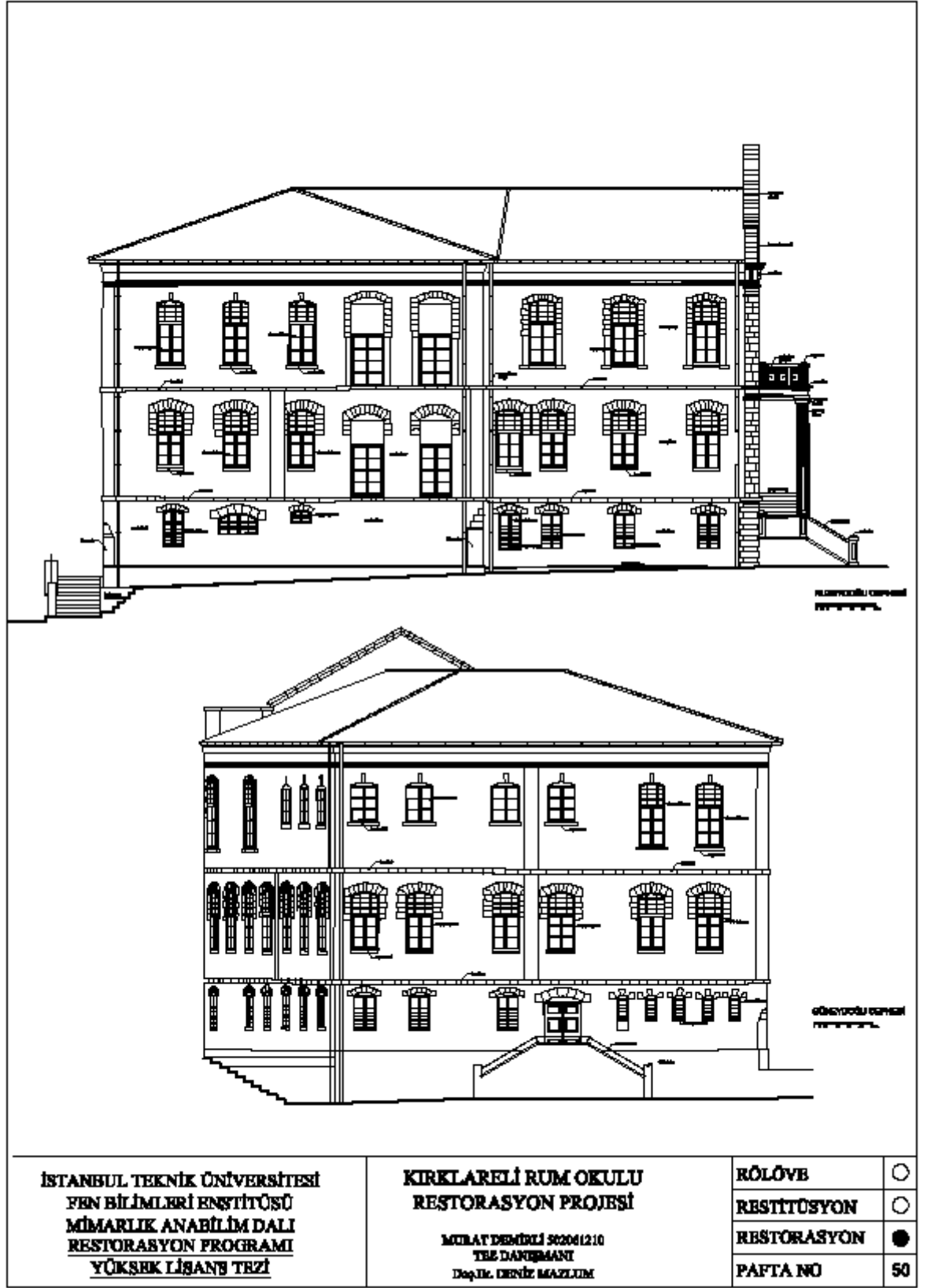
Şekil E.47:Ön Cephe-Restorasyon

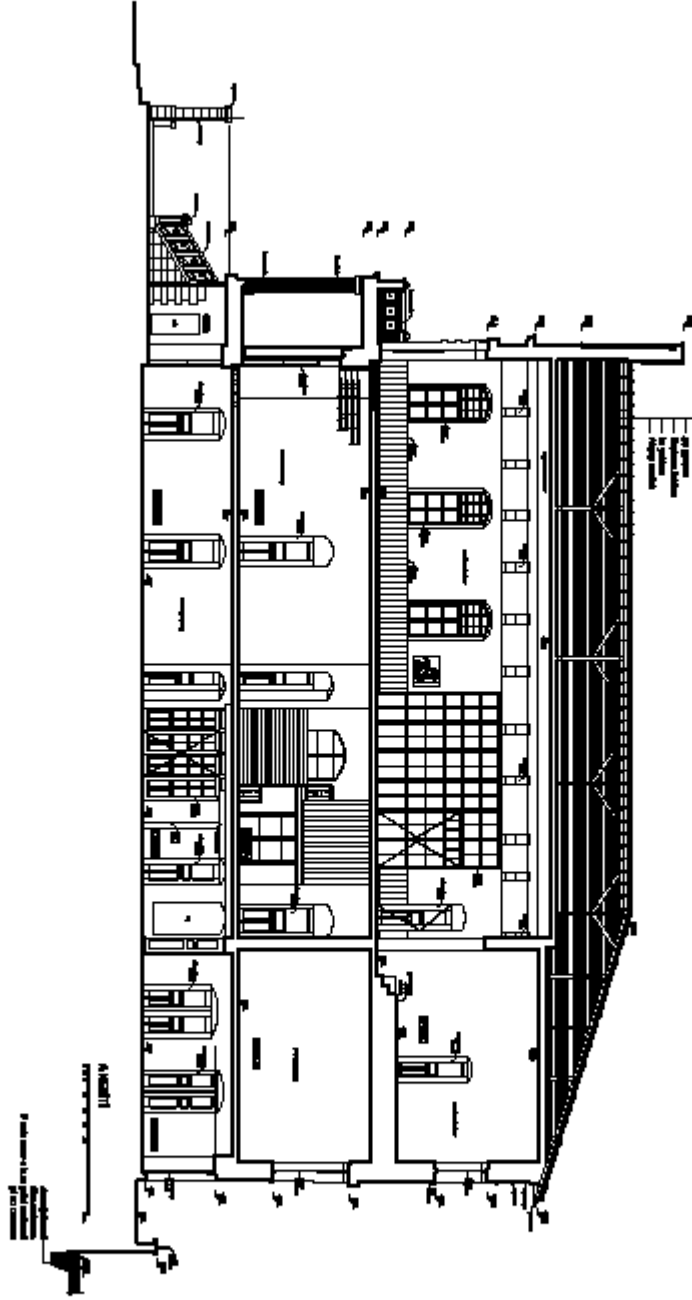
Şekil E.48:Ön Cephe ve C Kesiti-Restorasyon

Şekil E.49:Güneybatı Cephesi-Restorasyon

Şekil E.50:Kuzeydoğu ve Güneydoğu Cepheleri-Restorasyon

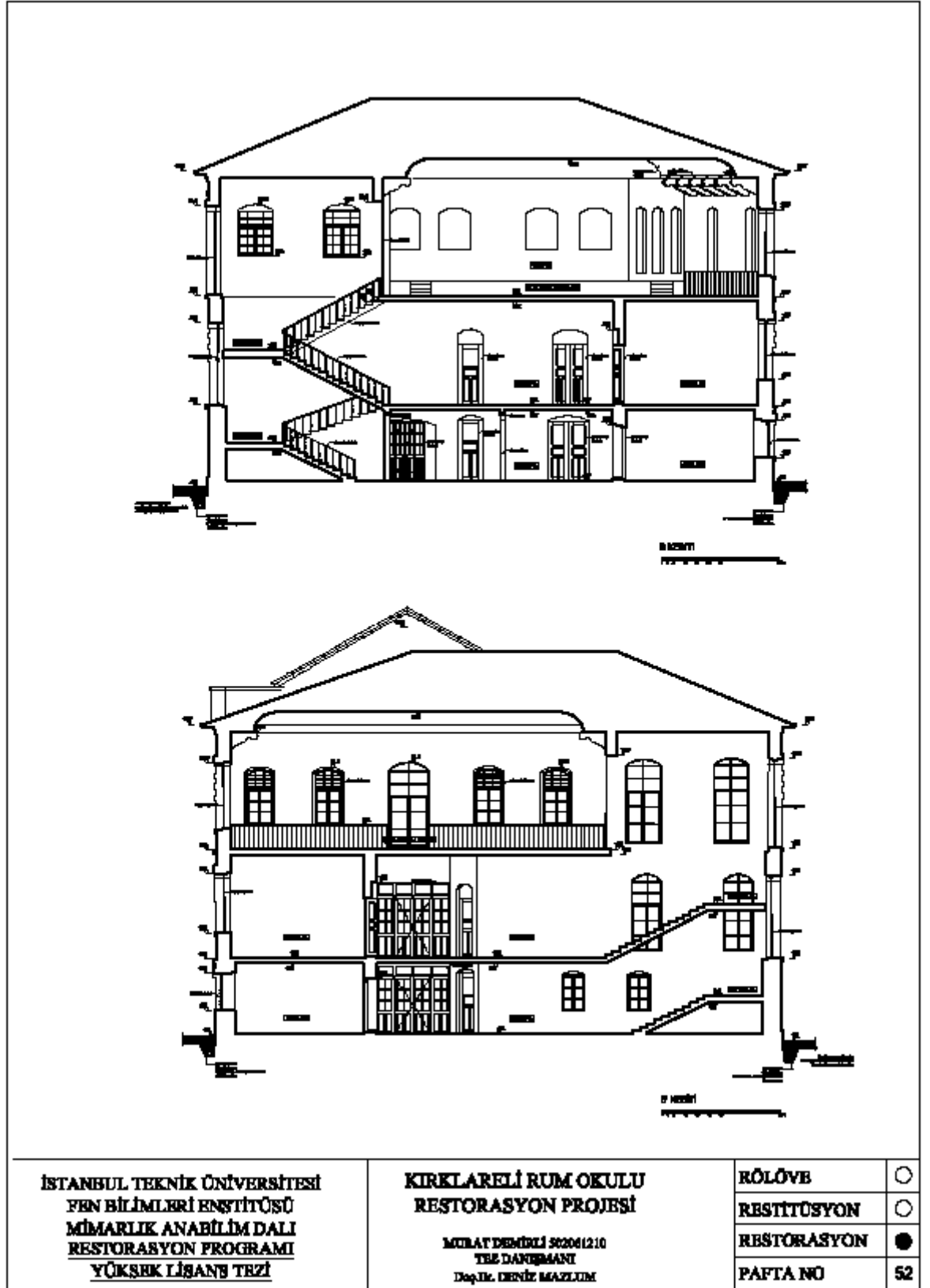
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRKLARELİ RUM OKULU
RESTORASYON PROJESİ

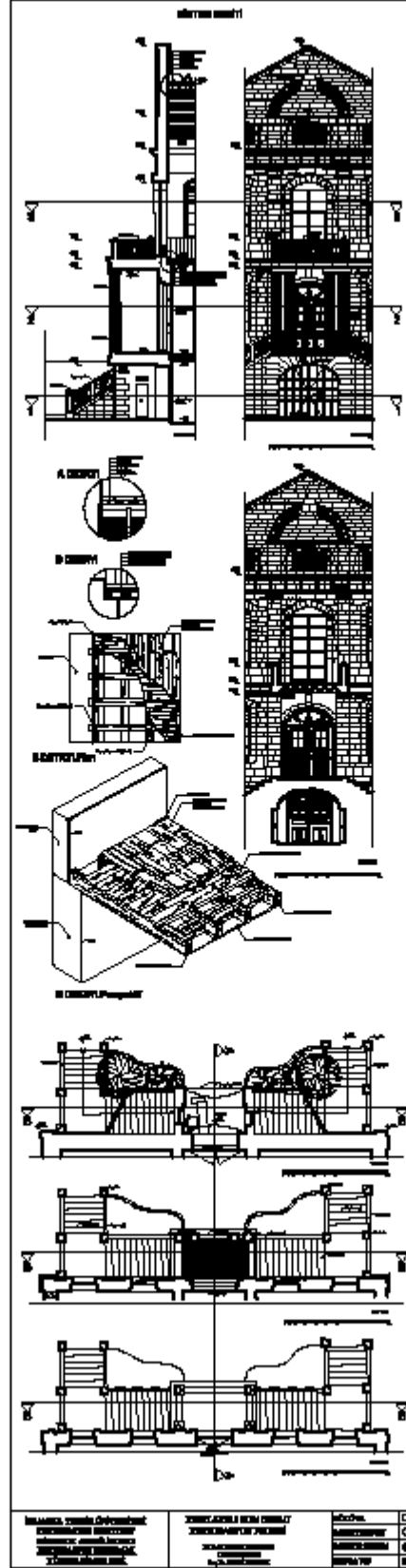
MURAT DEMİRELİ 562041210
TEZ DANIŞMANI
Doç.Dr. DENİZ MAZLUM

RÖLÖVE	○
RESTİTÜSYON	○
RESTORASYON	●
PAFTA NO	51

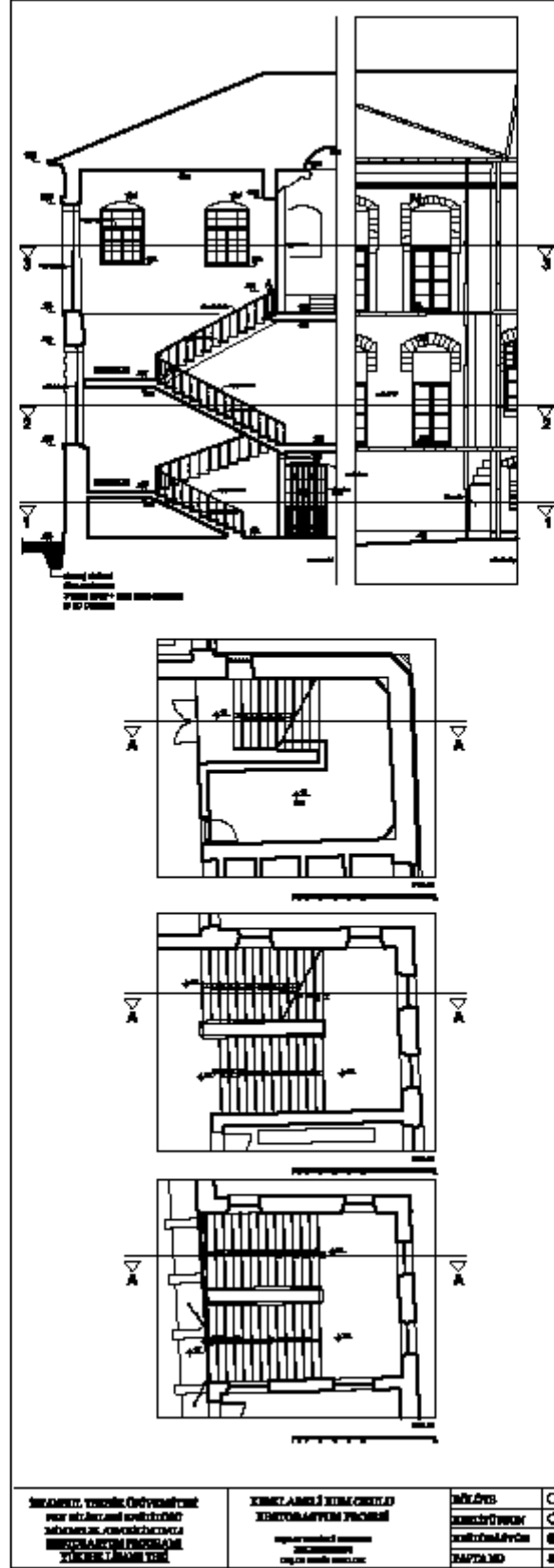
Şekil E.51:A Kesiti-Restorasyon

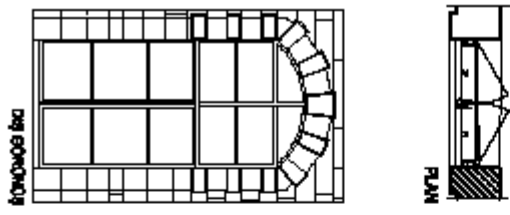
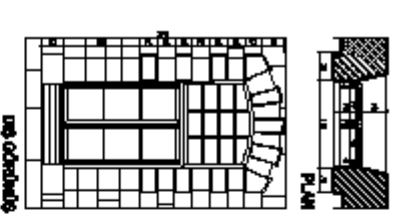
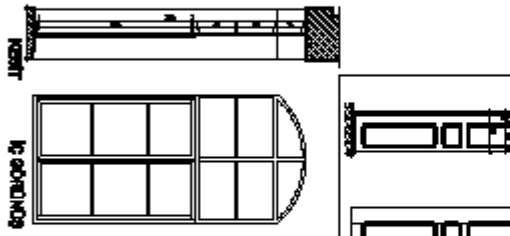
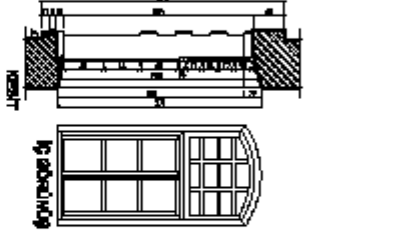
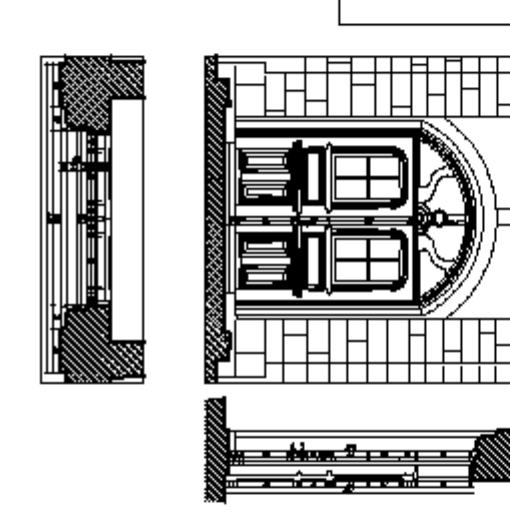
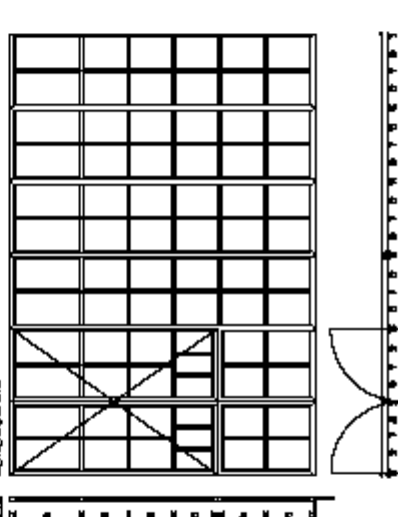
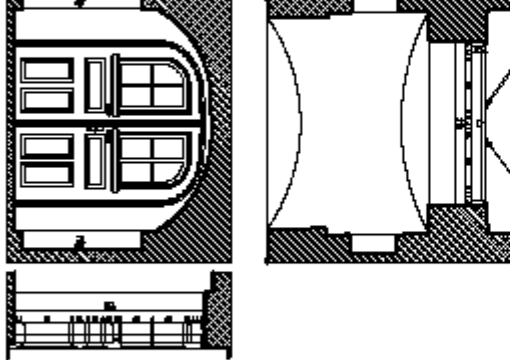
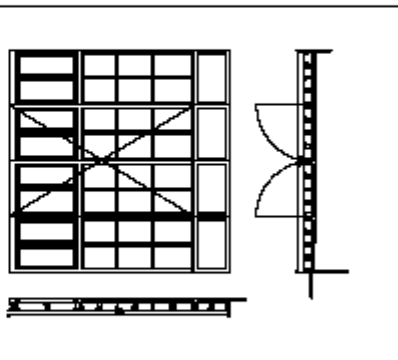
Şekil E.52 : B ve B' Kesitleri-Restorasyon

Şekil E.53:Sistem Kesiti-Restorasyon

Şekil E.54:Sistem Kesiti-Restorasyon

DETAYLAR										
BAĞIÇ KAPILI DETAY PLAN	ON ÇERÇİME PİREME DETAY PLAN									
İÇERİ KAPILI DETAY İÇERİ BÖLÜMÜ	İÇERİ KAPILI DETAY İÇERİ BÖLÜMÜ									
AĞAÇ İSTİSKAT KAT ÇATI KAPAMA 	İSTİSKAT KAT AĞAÇ İSTİSKAT DETAY DİĞER BÖLÜMÜ									
AĞAÇ İSTİSKAT KAT ÇATI KAPAMA 	İSTİSKAT KAT AĞAÇ İSTİSKAT DETAY DİĞER BÖLÜMÜ									
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI <u>YÜKSEK LİSANS TEZİ</u>	KIRKLARELİ RUM OKULU RESTORASYON PROJESİ MURAT DEMİRELİ 5622061210 TEZ DANIŞMANI Doç.Dr. DENİZ MAZLUM	<table><tr><td>RÖLÖVE</td><td>☐</td></tr><tr><td>RESTİTÜSYON</td><td>☐</td></tr><tr><td>RESTORASYON</td><td>☒</td></tr><tr><td>PAFTA NO</td><td>55</td></tr></table>	RÖLÖVE	☐	RESTİTÜSYON	☐	RESTORASYON	☒	PAFTA NO	55
RÖLÖVE	☐									
RESTİTÜSYON	☐									
RESTORASYON	☒									
PAFTA NO	55									

Şekil E.55:Detaylar-Restorasyon

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Murat Demirli

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 18.08.1983

Adres: Feyzullah Cd. Nermin Sok. Şatıroğlu Apt. No:3/4 Maltepe/İstanbul

Lisans Üniversitesi: İTÜ